

๔.๐

ตัวอย่างความสำเร็จ : เกษตรกรในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

จัดพิมพ์ครั้งที่ ๒

๔๐ ตัวอย่างความสำเร็จ : เกษตรกรในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.)

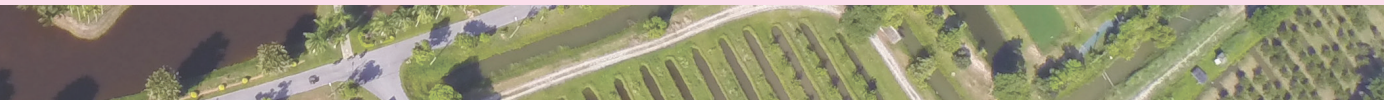

คำนำ ครั้งที่ ๑

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ได้พระราชทานพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินงานเพื่อช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของราษฎรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะเกษตรกร ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ ผู้สร้างความมั่นคงทางด้านอาหารให้แก่ประเทศชาติ

หนังสือ ๔๐ ตัวอย่างความสำเร็จ : เกษตรกรในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เล่มนี้ เป็นการนำเสนอเส้นทางชีวิตของเกษตรกร ๔๐ ท่าน ที่ฟันฝ่าปัญหาอุปสรรค ทั้งจากปัญหาส่วนตัว และความไม่สมบูรณ์ของฐานทรัพยากรในการทำการเกษตร โดยได้ใช้ความเพียรพยายาม ความรอบคอบ และความรู้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต ซึ่งแหล่งความรู้หลักที่พวกเขาได้รับ คือ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โดยเฉพาะจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริจำนวน ๖ แห่ง ที่ตั้งอยู่ในทุกภูมิภาค ซึ่งอยู่ใกล้บ้านของพวกเขานั่นเอง

เกษตรกรทั้ง ๔๐ ท่าน เป็นต้นแบบของคนที่ได้ใช้โอกาสของตนเองที่ได้เข้าไปศึกษาหาความรู้ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริดังกล่าวและนำมาปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ประสบการณ์ของเกษตรกรทั้ง ๔๐ ท่าน จะเป็นประโยชน์ในการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่เกษตรกรท่านอื่นๆ หรือแม้แต่ผู้ที่สนใจที่จะประกอบอาชีพด้วยความรู้และความรอบคอบบนความพอเพียง ได้ดียิ่งขึ้น

สำนักงาน กปร.

กันยายน ๒๕๕๗

คำนำ ครั้งที่ ๒

การเปลี่ยนแปลงตามยุคโลกาภิวัฒน์ส่งผลให้สังคมไทยได้รับผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชนที่อ่อนแอลงอย่างชัดเจน ด้วยสาเหตุนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์จึงพระราชทานแนวพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินงานเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาและพัฒนาความเป็นอยู่ของราษฎร ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีมากกว่าครึ่งหนึ่งของประเทศไทย

หนังสือ ***"๔๐ ตัวอย่างความสำเร็จ : เกษตรกรในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ"*** เล่มนี้ จัดพิมพ์เป็นครั้งที่ ๒ ด้วยมีประชาชนสนใจเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นการนำเสนอต้นแบบการดำเนินชีวิตของเกษตรกรที่น้อมนำแนวพระราชดำริมาประยุกต์ใช้ ด้วยความเพียรพยายาม ในการนำความรู้จากแนว

พระราชดำริมาประยุกต์ จนประสบความสำเร็จมีความสุขในการดำเนินชีวิตตามอัตภาพ บนพื้นฐานของความพอเพียง เพื่อให้ข้อมูลของเกษตรกรต้นแบบมีความถูกต้อง ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) จึงได้ปรับข้อมูลบางส่วนให้มีความทันสมัยและเป็นปัจจุบัน โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อ่านหนังสือฯ เล่มนี้นอกจากได้รับทราบและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณแล้ว ยังสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ นำไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนสืบต่อไป

สำนักงาน กปร.

กันยายน ๒๕๕๘

สารบัญ

คำนำ ครั้งที่ ๑		๔
คำนำ ครั้งที่ ๒		๖
สารบัญ		๘
สารเลขาธิการ กปร.		๑๐
สารเลขาธิการ กปร. (๒๕๕๘)		๑๑
บทนำ		๑๒
ตัวอย่างความสำเร็จ เกษตรกรภาคเหนือ		**๑๖**
นายจรูญ ธาตุอินจันทร์	“พืชผักไร้สารพิษ..ชีวิตปลอดภัย”	๑๘
นางจรูญ ราชบรรจง	“แคว้นอยบำรุงแดน...สายน้ำจากสวรรค์”	๒๒
นายฉัตรชัย บัวแสน	“เมื่อพบหนทาง...และแสงสว่าง”	๒๖
นายมนูญ เทศนำ	“จากความเชื่อมั่นและศรัทธา...จึงได้มาซึ่งความเปลี่ยน”	๓๐
นายเรือน แก้วมาเรือน	“ความสำเร็จเล็กๆ ที่ยิ่งใหญ่สุดในชีวิต”	๓๔
นางวีรา จินะใจ	“หลินจือ...เปลี่ยนชีวิต”	๓๘
นายสุจินต์ แสงแก้ว	“เลี้ยงด้วยใจ...ก้าวไกลไปต่างแดน”	๔๒
นายอาเย วุยยะอากุ	“กาแฟ...เปลี่ยนชีวิต”	๔๖
นายอุ่นเรือน ไทยใจอุ่น	“คนเลี้ยงสัตว์...ชีวิตที่ต้องพึ่งพา”	๕๐
นายอุ่นเรือน เกิดสุข	“เกษตรผสมผสานสร้างชีวิต”	๕๔
ตัวอย่างความสำเร็จ เกษตรกรภาคกลาง		**๕๘**
นายจรูญ จวนเจริญ	“มะปรางเงินล้าน...ด้วยขุนด่านปราการชลฯ”	๖๐
นายจรูญ นวลพลอย	“เกษตรผสมผสาน สร้างงาน สร้างที่ดิน”	๖๔
นายฉลวย จันทแสง	“ราชาทุเรียนโลก”	๖๘
นายชั้น โสภา	“จากชาวนา...สู่การเป็นผู้นำ”	๗๒
นายบุญเยี่ยม ยะอะนันตร์	“หนุ่มนาข้าว...ขายแตงไทย”	๗๖

นายวิรัตน์ จีนลักษณ์ “จากแรงบันดาลใจ...จนได้เป็นปราชญ์” ๘๐
นายวีระ ศรีคงรักษ์ “ด้วยใจรัก...เห็ด” ๘๔
นายสำรอง แตงพลับ “พบทางสว่าง...ตามหลักทฤษฎีใหม่” ๘๘
นายสำเริง วงศ์สุรินทร์ “จากชาวไร่...มาขายกบ” ๙๒
นายไสว ศรียา “จากภารโรงธรรมดา ๆ...มาเป็นปราชญ์ผู้รอบรู้” ๙๖
ตัวอย่างความสำเร็จ เกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๐๐
กลุ่มเพาะพันธุ์กล้าไม้บ้านห้วยยาง “จากขอทานไปแลกข้าว...สู่กล้าไม้ เรามีขาย” ๑๐๒
นายขวัญใจ แก้วหาวงศ์ “ปรับวิธีคิด เปลี่ยนวิธีทำ สู่ผู้นำต้นแบบ” ๑๐๖
นายทรงยศ โสมาบุตร “จากลูกชาวนา...สู่คนเลี้ยงปลาในกระชัง” ๑๑๐
นายทองปาน พิมพานิชย์ “จากความพอเพียง...จึงมีเพียงพอ สู่เจ้าพ่อกล้วยหอมทอง” ๑๑๔
นายทองใส สมศิริ “ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำขาย...สร้างรายได้ที่มั่นคง” ๑๑๘
นางบังอร ไชยเสนา “กบเงินล้าน...จากวันวานสุดรันทด” ๑๒๒
ด.ต.ปัญญา ประชาชิต “จากผู้พิทักษ์ฯ...สู่นักพัฒนาเกษตรผสมผสาน” ๑๒๖
นางพิมพ์ โถตันคำ “กล้าคิด...ชีวิตเปลี่ยน” ๑๓๐
นายละมัย พังแสงสุ “จากขี้เหล้า...ขันอาสา เป็นหมอยาสมุนไพร” ๑๓๔
นายวิเศษ คำไชโย “สูงสุดสู่สามัญ...จากแสง สี เสียง...สู่ความพอเพียงที่ยั่งยืน” ๑๓๘
นายสมคิด ศรีลาวงษ์ “ทิ้งภาพลวงตา...เดินเข้าหาความพอเพียง” ๑๔๒
ครอบครัวหลวงสีโยทา “ด้วยพระบารมี จากเมืองไทย...ไปเวียงจันทน์” ๑๔๖
ตัวอย่างความสำเร็จ เกษตรกรภาคใต้ ๑๕๐
นายจันทร์ ชาญแท้ “เนื่องมาจาก...พระมหากรุณาธิคุณ” ๑๕๒
นายดำ หะยะมิน “ชีวิตยังไม่สิ้น...ต้องดิ้นกันต่อไป” ๑๕๖
นางบุญเรือน ทองจำรัส “บูรณาการ...แห่งนาข้าวครบวงจร” ๑๖๐
นายประเวศ ประพันธุ์วงศ์ “เห็ดช่วยชีวิต...พลิกวิกฤตเป็นโอกาส” ๑๖๔
นายสมโชค สำราญ “เจ้าตำหรับ...มะละกอต้นเอน” ๑๖๘
นายสะแปอิง ยีดิง “ครู...ผู้ยึดมั่นในแนวทางพระราชดำริ” ๑๗๒
นางหนูผัด บุญจันทร์ “ด้วยพระบารมี...มหาราชินีแห่งสยาม” ๑๗๖
นางอัมพร สวัสดิ์สุข “ทับทิมสยามปากพนัง...มหัศจรรย์แห่งส้มโอ” ๑๘๐

สารเลขาธิการ กปร.

นับตั้งแต่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองสิริราชสมบัติมาจวบจนถึงปัจจุบัน ก่อให้เกิดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน ๔,๕๓๖ โครงการ กระจายตัวอยู่ในทั่วทุกภูมิภาค ทุกโครงการล้วนเกิดมาจากน้ำพระราชหฤทัยที่ทรงมุ่งหวังให้ประชาชนได้พ้นจากความทุกข์ยากในการดำรงชีวิต ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นมิติใหม่แห่งการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ปลายทางที่มุ่งเน้นการสร้างความสมดุลครอบคลุมมิติคุณภาพชีวิตของคนและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริจึงเป็นเสมือนรากฐานการพัฒนาด้านต่างๆ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้คนและเสริมความมั่นคงให้ประเทศ

อีกประการสำคัญหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสำคัญและผมจำได้ขึ้นใจคือการผสมผสานประยุกต์ใช้ความรู้จากทฤษฎีกับความรู้จากประสบการณ์จริง ดังพระราชดำรัสที่ว่า ***"...ชาวบ้านเป็นครู ถ้าหากว่าในด้านไหนก็ตาม เวลาไปปฏิบัติให้ถือว่าเราเป็นนักเรียน ชาวบ้านเป็นครู หรือธรรมชาติเป็นครู การที่ท่านทั้งหลายจะออกไปในหลายๆ ด้าน ก็ต้องเข้าใจว่า เราอาจจะเอาความรู้ไปให้เขา แต่ก็ต้องนับถือความรู้ของเขาด้วยจึงจะมีความสำเร็จ"***

ด้วยเหตุดังนี้ ในการขับเคลื่อนดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงาน กปร. จึงให้ความสำคัญต่อการสร้างตัวแบบรูปธรรมผลสำเร็จของเกษตรกรในแต่ละโครงการ ในแต่ละภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อที่จะเป็นพลังอธิบายเชิงประจักษ์ของผลลัพธ์การพัฒนาที่เกิดขึ้น ดังที่มีตัวอย่างต่างๆ จำนวนมากที่ปรากฏอยู่ในหนังสือตัวอย่างความสำเร็จเกษตรกรในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ นี้

ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจทั่วไปทั้งในแง่องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริและการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของเกษตรกรผู้อุทิศตน พากเพียร เอาชนะปัญหาอุปสรรคต่างๆ จนประสบผลสำเร็จบนพื้นฐานของความพอเพียง

(นายสุวัฒน์ เทพอารักษ์)
เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
กันยายน ๒๕๕๗

สารเลขาธิการ กปร. (ปี ๒๕๕๘)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทุ่มเทตรากตรำพระวรกายด้วยสองพระหัตถ์ ที่มีแผนที่และดินสอดำ เสด็จพระราชดำเนินไปยังถิ่นทุรกันดารที่ราษฎรประสบความทุกข์ยากแร้นแค้นในการดำเนินชีวิต อย่างมิทรงย่อท้อมา กว่า ๖๐ ปี ทรงตระหนักด้วย พระเมตตาว่า **“ทุกข์ของแผ่นดิน คือ ทุกข์ของพระองค์”**

ดังนั้น การดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มุ่งเน้นที่การพัฒนา **“คน”** เป็นศูนย์กลางโดยจุดหมายปลายทาง คือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร ด้วยรูปแบบที่เรียบง่ายตามสภาพภูมิสังคมให้สามารถพึ่งตนเองได้และพออยู่ พอกิน เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต โดยดำเนินการไปตามลำดับขั้นตอนอย่าง ค่อยเป็น ค่อยไป การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริ เป็นแนวทางที่ราษฎรทุกหมู่เหล่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

และหากต้องการประสบความสำเร็จเช่นเดียวกันกับเกษตรกรต้นแบบทั้ง ๔๐ คน ในหนังสือ **“๔๐ ตัวอย่างความสำเร็จ : เกษตรกรในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ”** เล่มนี้ จำเป็นต้องใช้ความพากเพียร พยายาม ความรอบคอบรอบรู้ เป็นหลักในการดำเนินชีวิต ตามแนวพระราชดำริ ที่ได้พระราชทานไว้เป็นเข็มทิศในการนำทางเพื่อความสำเร็จใน การดำเนินชีวิต ทำให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้นอยู่อย่างมีความสุขตามอัตภาพและยั่งยืนตลอดไป

(หม่อมหลวงจิรพันธุ์ ทวีวงศ์)
เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สิงหาคม ๒๕๕๘

บทนำ

“...เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม...”

พระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ มีความหมายลึกซึ้ง แสดงให้เห็นถึงพระราชปณิธานตั้งมั่นที่จะทรงอุทิศพระวรกาย บำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขทั่วแผ่นดิน ด้วยพระองค์ทรงถือว่าทุกข์สุขของราษฎรประดุจดัง ทุกข์สุขของพระองค์เอง ทรงคิดค้นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นจำนวนมากเพื่อช่วยเหลือเหล่าพสกนิกรให้พ้นจากสภาพความแร้นแค้นฝืดเคืองไปสู่ความพออยู่ พอกิน และมีความสุข ขนานไปกับการทรงงานพัฒนา ได้ทรงอนุรักษ์ พิทักษ์ รักษา และแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแผ่นดิน

การเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยือนราษฎรทั่วประเทศ เป็นการทรงงานเพื่อรับทราบทุกข์สุข และปัญหาความเดือดร้อนที่แท้จริงของประชาชน ด้วยการศึกษาข้อมูลจากสภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตที่แท้จริง ตามสภาพทางภูมิศาสตร์และภูมิสังคมของแต่ละภูมิภาค เพื่อแก้ปัญหาได้ตรงจุด นับเป็นการทรงงานอย่างหนักเพื่อต่อสู้กับความยากจน นับตั้งแต่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุยเดช เสด็จขึ้นครองสิริราชย์สมบัติจวบจนถึงปัจจุบัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแนวพระราชดำริเพื่อแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ โครงการทุกโครงการล้วนเกิดขึ้นมาจากน้ำพระราชหฤทัยที่ทรงมุ่งหวังให้ปวงพสกนิกรชาวไทยพ้นจากความทุกข์ยาก ดังนั้นโครงการต่างๆ ที่ทรงคิดค้นจึงครอบคลุมการพัฒนาในทุกด้าน ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ อันได้แก่ ดิน น้ำ ป่า และทรัพยากรบุคคล ได้แก่ การสาธารณสุข การศึกษา และการประกอบอาชีพโดยใช้หลักเน้นความเรียบง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน แนวความคิดและด้านเทคนิควิชาการจะต้องสมเหตุสมผล ทำได้รวดเร็ว และสามารถแก้ไขปัญหาให้เกิดประโยชน์ได้จริงนำไปสู่วิถีแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน ข้อความง่ายๆ ที่พระราชทานเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานมีความหมายลึกซึ้ง และบางครั้งบ่งบอกถึงวิธีดำเนินการไว้ด้วยอย่างเบ็ดเสร็จในตัวเอง

นับตั้งแต่ปี ๒๔๙๕ มีโครงการถนนห้วยมงคลเป็นโครงการพัฒนาชนบทอันเนื่องมาจากพระราชดำริแห่งแรก ปัจจุบันมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้านต่างๆ รวมจำนวน ๔,๕๓๖ โครงการ กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาค และทุกจังหวัดของประเทศ ดังนี้

	ประเภทโครงการ	จำนวนโครงการ	
๑)	โครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ	๓,๑๐๒	โครงการ
๒)	โครงการพัฒนาด้านการเกษตร	๑๖๖	โครงการ
๓)	โครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม	๑๖๘	โครงการ
๔)	โครงการพัฒนาด้านส่งเสริมอาชีพ	๓๒๗	โครงการ
๕)	โครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข	๕๕	โครงการ
๖)	โครงการพัฒนาด้านคมนาคม/สื่อสาร	๗๙	โครงการ
๗)	โครงการพัฒนาด้านสวัสดิการสังคม/การศึกษา	๓๙๕	โครงการ
๘)	โครงการพัฒนาด้านแบบบูรณาการ/อื่นๆ	๒๔๔	โครงการ
	รวมทั้งสิ้น	**๔,๕๓๖**	**โครงการ**

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการดำเนินการเป็นไปอย่างสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ มีวัตถุประสงค์ที่มุ่งหวังให้เป็นต้นแบบและแหล่งเรียนรู้ที่เข้าใจง่ายสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง และเป็นการเรียนรู้ที่ล้วนมีรากฐานดั้งเดิมมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทยที่แท้จริง ปัจจุบันมีผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น และมีตัวอย่างให้เห็นแล้วจากผลสำเร็จของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในทุกภูมิภาค ตลอดจนเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จจากการได้รับความรู้จากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยผ่านศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้ง ๖ แห่ง จนสามารถเป็นต้นแบบให้กับเกษตรกรอื่นๆ นำแนวทางไปปฏิบัติตามได้ จึงเป็นประจักษ์พยานได้ดีว่า การขยายผลสู่ประชาชนมีต้นแบบตัวอย่างจริง และสามารถเข้าไปศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติได้จริง สมดั่งพระปฐมบรมราชโองการที่ว่า “เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

แผนที่แสดงจำนวนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั่วประเทศ

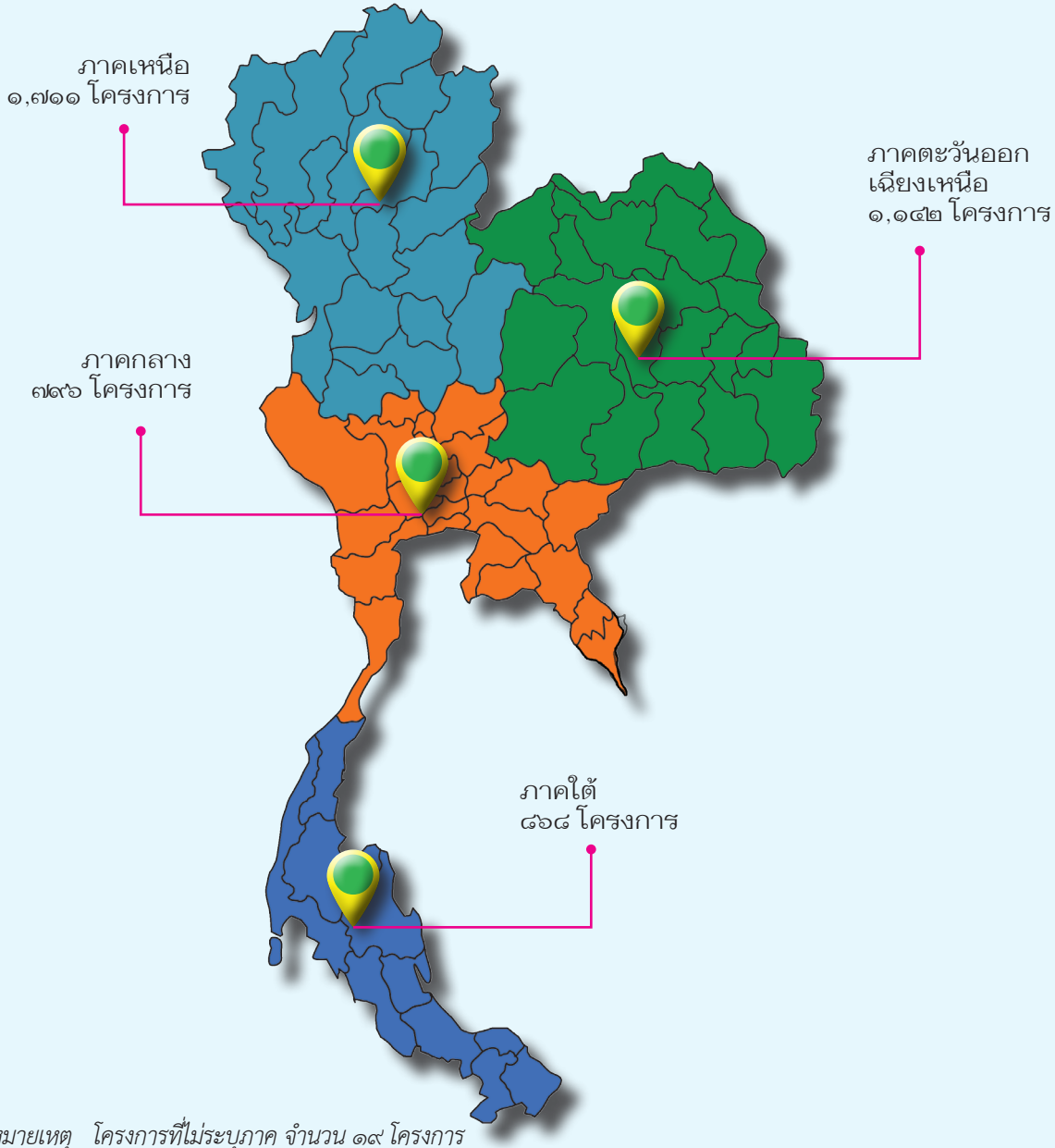

หมายเหตุ โครงการที่ไม่ระบุภาค จำนวน ๑๙ โครงการ

*ที่มา : **สำนักงาน กปร. กันยายน ๒๕๕๗***

ภาคเหนือ

จรูญ ธาตุอินจันทร์

จรูญ ราชบรรจง

ฉัตรชัย บัวแสน

มนูญ เทศนำ

เรือน แก้วมาเรือน

วีรา จินะใจ

สุจินต์ แสงแก้ว

อาเย วุยยะอากุ

อุ่นเรือน ไทยใจอุ่น

อุ่นเรือน เกิดสุข

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านการปลูกผักปลอดสารพิษ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายจรูญ ธาตุอินจันทร์

ที่อยู่ : เลขที่ ๖๒/๓ บ้านป่าไม้แดง หมู่ที่ ๒ ตำบลป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๕๗๑,๓๑๐ บาท

“พืชผักไร้สารพิษ...ชีวิตปลอดภัย”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

เดิมมีอาชีพรับเหมาก่อสร้างทำเหล็กดัด วงกบหน้าต่าง ประตูแบบครบวงจร เดินทางออกจากบ้านไปทำงานแต่เช้าและกลับเข้าบ้านในช่วงค่ำมีรายได้ดีสามารถเลี้ยงครอบครัวได้อย่างคล่องตัว ขณะนั้นตนกับภรรยาลงทุนปลูกกะหล่ำปลีบนเนื้อที่ ๑ ไร่ โดยให้ภรรยาดูแล ต่อมาเมื่อภาวะเศรษฐกิจตกต่ำจึงหันมายึดอาชีพทำการเกษตรเพียงอย่างเดียว และประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง เพราะมุ่งเน้นการใช้ปุ๋ยเคมีและยาป้องกันกำจัดศัตรูพืชในปริมาณสูงส่งผลต่อรายได้และสุขภาพที่เสื่อมลงทุกวัน จึงมีแนวคิดที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบทำการเกษตร จึงไปเข้าอบรมอาชีพในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ หลักสูตรปลูกผักปลอดภัยสารพิษ และกิจกรรมการเกษตร ในรูปแบบอื่นๆ เพื่อนำมาพัฒนาในพื้นที่ของตนเอง

คิดและพัฒนาอยู่เสมอ

“พืชผักหลายชนิด ดูแลยากโดยเฉพาะ มะเขือเทศมีหนอนและเชื้อรา ใช้สารจุลินทรีย์ผสมน้ำพ่นในช่วงเวลาเย็น เพื่อให้กรามมันกระด้างให้กินไม่ได้” นายจรูญฯมีแปลงทดลองปลูกไม้ผลเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยหมัก กับแปลงที่ใช้ปุ๋ยหมักเพียงอย่างเดียว ผลสรุปว่าถ้าไม่ใช้เคมีบ้างติดดอกผลน้อยแต่ใบจะดกมาก หากใช้ปุ๋ยเคมีบ้างจะให้ผลผลิตดีกว่า และยังได้เรียนรู้ ถึงเทคนิคการเพาะกล้าผัก เนื่องจากต้องเพาะเองก่อนนำไปลงแปลงทุกชนิดทุกต้น ยกตัวอย่าง กล้าพริกต้องเตรียมประมาณอย่างต่ำ ๒๓-๒๕ วัน สามารถเอาไปปลูกได้หนึ่งถาดเพาะมีจำนวน ๑๐๔ กล้า ซึ่งก่อนนำไปปลูก ๑ อาทิตย์ต้องมีการดึงราก เคยทดลองเอาเสาปูนมาวางกับพื้นดินเพื่อมารองถาดเพาะกล้าปรากฏว่าวางถาดเพาะกล้ากับดินได้ผลดีกว่า

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

ในระยะแรก หลังจากอบรมจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ นายจรูญฯและภรรยามีเนื้อที่สำหรับการเพาะปลูก ๑ ไร่กว่าๆ เพื่อปลูกกะหล่ำปลี มะเขือยาว ขณะนั้นปลูกผักไม่หลากหลาย และเก็บเกี่ยวได้เพียงครั้งเดียว ต่อมาเริ่มไปเช่าที่ดินและปลูกผักหมุนเวียนในแต่ละแปลง แปลงไหนปลูกแล้วก็ขยับไปปลูกแปลงใหม่ ปัจจุบันมีพื้นที่ ๑๒ ไร่ ๗๐ ตารางวา มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นมากมายสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้ตลอดทั้งปี ได้แก่

๑. ได้จัดสรรพื้นที่จำนวน ๑๑ ไร่ ๒ งาน ๗๐ ตารางวา ไว้สำหรับปลูกพืชผักปลอดภัยสารพิษ ในรูปแบบการปลูกผักหมุนเวียนตลอดทั้งปี โดยมีการคัดเลือกสายพันธุ์ชนิดพืชที่ให้ผลผลิตสูง ต้านทานโรค เหมาะสมในแต่ละฤดูกาลสอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยผลิตเป็นรุ่นๆ ให้มีความหลากหลาย เพื่อลดความเสี่ยงของราคาผลผลิตที่ตกต่ำ และหลีกเลี่ยงผลผลิตที่ล้นตลาด ชนิดพืชผักที่ปลูกหมุนเวียนประกอบด้วย พริก บวบ มะเขือเทศ กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก

๒. ได้กันพื้นที่ส่วนหนึ่งไว้สำหรับเลี้ยงไก่พื้นเมือง ที่ได้รับการสนับสนุนพันธุ์ไก่จากศูนย์ศึกษาฯ ตั้งแต่ ปี ๒๕๔๐ และขายเนื้อไก่เป็นอาชีพเสริม ไก่ที่เลี้ยงไม่มีขั้นตอนในการดูแลที่ยุ่งยาก เพราะเป็นไก่กระดูกดำสายพันธุ์ ทนโรค โตไว และต้องเลี้ยงให้ได้น้ำหนัก ๓ กิโลกรัมขึ้นไป จึงจะสามารถนำออกจำหน่ายได้

๓. ผลิตปุ๋ยหมักไว้ใช้เอง ปัจจุบันมีกำลังผลิตได้ ๒๐ ตันต่อปี ถ้านำไปขายราคากิโลกรัมละ ๕ บาท และผลิตใช้ในสวนเอง

๔. ได้จัดสรรพื้นที่จำนวน ๑ งาน ขุดบ่อเลี้ยงปลานิลและปลาดุก ไว้สำหรับรับประทานในครัวเรือน

๕. ใช้พื้นที่รอบๆ ที่อยู่อาศัยสำหรับการเลี้ยงกบ

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
(ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

๑) เลี้ยงไก่พื้นเมือง	๑๕,๐๐๐ บาท
๒) จำหน่ายปุ๋ยหมัก	๘๕,๕๐๐ บาท
๓) บวบ	๘๑,๒๓๕ บาท
๔) มะเขือเทศ	๒๗๐,๐๐๐ บาท
๕) พริก	๙๖,๐๐๐ บาท
๖) ข้าวโพดหวาน	๑๕,๕๗๕ บาท
๗) เลี้ยงกบนา	๘,๐๐๐ บาท
รวมค่าใช้จ่ายในการลงทุนต่อปี	๒๒๐,๖๙๐ บาท
รวมรายได้สุทธิ	๕๗๑,๓๑๐ บาท

เกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำจากเขื่อน ด้านการเกษตร
เขื่อนแควน้อยบำรุงแดน (อันเนื่องมาจากพระราชดำริ)

นางจรูญ ราชบรรจง

ที่อยู่ : เลขที่ ๑๓/๑ หมู่ ๒ ตำบลท่างาม อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๒๗๘,๐๐๐ บาท

"แควน้อยบำรุงแดน... สายน้ำจากสวรรค์"

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นางจรูญ ราชบรรจง อายุ ๕๔ ปี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๒ บ้านหนองปลิง ตำบลท่างาม อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก เดิมก่อนมีการจัดรูปที่ดินนั้น มีอาชีพหลักจากการทำนา โดยสามารถทำนาได้ปีละ ๑ ครั้ง ผลผลิตได้เพียง ๓๕ – ๔๕ ถังต่อไร่ เนื่องจากต้องรอน้ำฝนเพียงอย่างเดียว เมื่อ ปี ๒๕๕๑ นั้นนางจรูญฯมีรายได้จากภาคการเกษตรเพียงปีละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท บนพื้นที่ทำกิน ๓๒ ไร่ ในขณะบางปีถ้าปริมาณน้ำฝนมีมาก ก็จะทำให้เกิดน้ำท่วมพืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหาย

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการจัดหาน้ำแก่ราษฎรให้มีน้ำในการเพาะปลูกได้ตลอดทั้งปี และช่วยแก้ไขปัญหาอุทกภัย จึงมีพระราชดำริให้จัดสร้างโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน โดยได้เริ่มดำเนินการเมื่อปี ๒๕๔๖ ซึ่งเป็นการดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำอเนกประสงค์ขนาดใหญ่ในพื้นที่ลุ่มน้ำแควน้อย ประกอบด้วยเขื่อนและอ่างเก็บน้ำกั้นลำน้ำแควน้อย ในช่วงพื้นที่หุบเขาเขตอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นแหล่งน้ำต้นทุน ตลอดจนเก็บกักน้ำในช่วงที่มีปริมาณมากเกินความจำเป็นและจากนั้นจึงระบายน้ำลงลำน้ำเดิม เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำให้กับโครงการชลประทานที่เกิดขึ้นใหม่ของเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนและโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าด้านท้ายเขื่อนตลอดจนช่วยบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ตอนล่างบริเวณที่ราบระหว่างแม่น้ำแควน้อยและแม่น้ำวังทอง รวมทั้งเป็นเขื่อนที่มีศักยภาพในการติดตั้งเครื่องกังหันน้ำเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า อีกทั้งยังสามารถบริหารจัดการน้ำร่วมกับลุ่มน้ำอื่นๆ ในลักษณะการบูรณาการระหว่างลุ่มน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทั่งแล้วเสร็จสมบูรณ์เมื่อปี ๒๕๕๔

สายน้ำจากสวรรค์

ภายหลังโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนแล้วเสร็จสมบูรณ์เกษตรกรในเขตพื้นที่ได้ใช้ประโยชน์จากโครงการอย่างทั่วหน้า เมื่อน้ำในคลองชลประทานเริ่มไหลผ่านพื้นที่การเกษตร นางจรูญฯได้วางแผนในการปรับเปลี่ยนวิธีทำการเกษตรให้เหมาะสมและคุ้มค่าทรัพยากรน้ำที่มีเพิ่มเติมขึ้นมา ปัจจุบันทำนาข้าวได้ปีละ ๒ ครั้ง จากเดิมทำได้เพียงนาปีครั้งเดียว และผลผลิตที่ได้ เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน จากเดิมได้ผลผลิตเพียง ๔๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ แต่ปัจจุบันนี้ผลผลิตเพิ่มขึ้นเป็น ๘๐๐ – ๙๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ และยังได้ผลผลิตถึงปีละ ๒ ครั้ง ซึ่งเท่ากับว่าบนพื้นที่เท่าเดิมแต่ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นถึง ๔ เท่า ซึ่งเมื่อเทียบกับรายได้ของนางจรูญฯ เมื่อปี ๒๕๕๑ นั้น มีรายได้จากภาคการเกษตรเพียง ๑๐๐,๐๐๐ บาท แต่ปัจจุบันมีรายได้จากภาคการเกษตรสูงขึ้นถึงเกือบ ๔๐๐,๐๐๐ บาท สร้างความสุขให้กับครอบครัวนางจรูญ และเกษตรกรในพื้นที่รายอื่นๆ เป็นอย่างมาก

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน บาทต่อปี	รายได้ บาทต่อปี	รายได้สุทธิ บาทต่อปี
๑) ข้าว	๓๒,๐๐๐	๒๔๐,๐๐๐	๒๐๘,๐๐๐
๒) ข้าวโพด	๑๒,๐๐๐	๔๐,๐๐๐	๒๘,๐๐๐
๓) มันสำปะหลัง	๑๘,๐๐๐	๖๐,๐๐๐	๔๒,๐๐๐
รวม	๖๒,๐๐๐	๓๔๐,๐๐๐	๒๗๘,๐๐๐

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

๑. ทำนา จำนวน ๑๕ ไร่ ได้ผลผลิตจากทั้งนาปีและนาปรัง รวม ๑,๗๒๐ กิโลกรัมต่อปี

๒. ปลูกข้าวโพด จำนวน ๑๐ ไร่ ได้ผลผลิต ๑,๘๐๐ กิโลกรัมต่อไร่

๓. ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๗ ไร่ ได้ผลผลิต ๕,๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่

เกษตรกรตัวอย่างบนพื้นที่สูง

โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริภูพยัคฆ์

นายฉัตรชัย บัวแสน

ที่อยู่ : เลขที่ ๒๖๓ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลขุนน่าน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๑๐๐,๐๐๐ บาท

“เมื่อพบหนทาง...และแสงสว่าง”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

แต่เดิมประกอบอาชีพทำไร่ ทำสวน ได้ผลผลิตเพียงเพื่อใช้บริโภคภายในครัวเรือนเท่านั้น ไม่มีรายได้จากแหล่งอื่นๆ จึงทำให้ความเป็นอยู่ลำบากมาก ต้องเดินทางเข้าไปรับจ้างทำงานในตัวเมืองจังหวัดน่าน เพื่อแลกกับค่าจ้างเพียงวันละ ๑๐ บาท ตั้งแต่ ปี ๒๕๓๐ เรื่อยมา ชีวิตต้องต่อสู้ดิ้นรนกับความทุกข์ยาก บางครั้งก็ต้องอดมื้อกินมื้อ

ต่อมา ปี ๒๕๔๖ ได้เข้าไปฝึกอบรมการทำเกษตรบนพื้นที่สูงภายในโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริภูพยัคฆ์ โดยเน้นไปที่การอบรม เรื่องการปลูกหม่อน ปลูกกาแฟ ปลูกผักปลอดสารพิษ หลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าวและการปรับพื้นที่นาเดิมให้เป็นนาแบบขั้นบันได จึงนำความรู้ที่ได้รับมาปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองอย่างจริงจัง เริ่มต้นจากการปรับพื้นที่นาดั้งเดิมให้เป็นนาแบบขั้นบันได

เมื่อพบหนทางและแสงสว่าง

จากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น นายฉัตรชัยฯได้กล่าวทิ้งท้ายไว้ว่า *“ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่มีต่อราษฎรบ้านน้ำรีและผืนป่าบริเวณลุ่มน้ำช้างตอนบนซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานีฯ จึงสามารถช่วยพลิกฟื้นป่าเสื่อมโทรมและชีวิตของตนจากเดิมที่เคยรู้สึกว่าตนเองอยู่ในความมืด สามารถมีหนทางเดินและมีแสงสว่างเข้ามาในชีวิต จากไม่มีรายได้อะไรเลย อดบ้างอิ่มบ้าง จนมีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ปัจจุบันสามารถเลี้ยงดูครอบครัวให้มีความสุข และที่สำคัญมีความภูมิใจที่สามารถส่งลูกให้ศึกษาเล่าเรียนในระดับที่สูงตามที่แต่ละคนต้องการแล้ว ตนเองยังได้รับความไว้วางใจจากราษฎรในชุมชน ให้เข้ามามีบทบาทในการเป็นประธานกลุ่มหม่อน-กลุ่มกาแฟของหมู่บ้านน้ำรีพัฒนา และรองประธานสหกรณ์การเกษตรหมู่บ้านป่าไม้บ้านน้ำรีพัฒนา จำกัด ด้วยภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับนี้ ถึงแม้ว่าจะยังมีปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ให้ต้องเรียนรู้และแก้ไขอีกมาก ตนก็จะช่วยพัฒนาให้ชาวบ้านมีรายได้ที่ยั่งยืนจากการปลูกหม่อน ปลูกกาแฟ จะได้ไม่บุกรุกแผ้วถางป่าไปปลูกข้าวโพดดั่งเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน”*

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

ในพื้นที่เกษตรกรรมลาดชัน จำนวน ๙ ไร่ ได้แบ่งพื้นที่สำหรับปลูกหม่อน ปลูกกาแฟ ปลูกผักปลอดสารพิษและทำนาข้าวแบบขั้นบันได ดังนี้

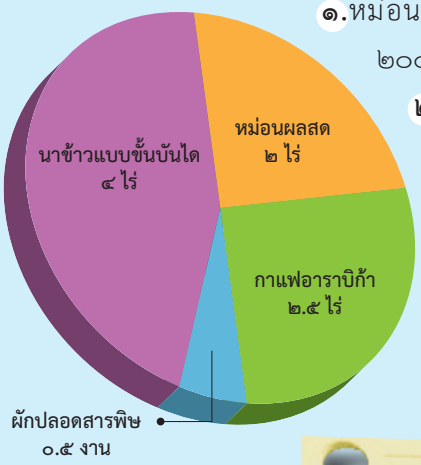

๑. หม่อนผลสด ประมาณ ๒ ไร่ จำนวน ๒๐๐ ต้น ทำรายได้ถึง ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี

๒. กาแฟอาราบิก้า ประมาณ ๒.๕ ไร่ จำนวน ๙๐๐ ต้น เพิ่มรายได้เสริมปีละ ๑๐,๐๐๐ บาท

๓. ผักปลอดสารพิษ ประมาณ ๐.๕ งาน (สำหรับบริโภคและจำหน่ายในชุมชน)

๔. นาข้าวแบบขั้นบันได ๔ ไร่ (สำหรับบริโภค)

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน บาทต่อปี	รายได้ บาทต่อปี	รายได้สุทธิ บาทต่อปี
๑) หม่อนผลสด	๑๐,๐๐๐	๑๐๖,๐๐๐	๙๖,๐๐๐
๒) กาแฟอาราบิก้า	๒,๐๐๐	๗,๐๐๐	๕,๐๐๐
๓) ผักปลอดสารพิษ	๕๐๐	๑,๕๐๐	๑,๐๐๐
๔) นาข้าวขั้นบันได	๒,๐๐๐		
รวม	๑๔,๕๐๐	๑๑๔,๕๐๐	๑๐๐,๐๐๐

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายมนูญ เทศนำ

ที่อยู่ : เลขที่ ๒๓/๒ บ้านตลาดขี้เหล็ก หมู่ที่ ๑ ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๔๐๖,๔๐๐ บาท

“จากความเชื่อมั่นและศรัทธา.. จึงได้มาซึ่งความเปลี่ยน”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

เดิมประกอบอาชีพเป็นพนักงานลูกจ้างในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ทำหน้าที่เผยแพร่ผลงานซึ่งประสบผลสำเร็จแล้วในศูนย์ฯ เพื่อนำไปขยายผลส่งเสริมให้กับชาวบ้านและใช้เวลานอกราชการทำการเกษตร แม้จะทำงานสองด้านรายได้ในขณะนั้นยังไม่เพียงพอกับรายจ่าย จึงได้ลาออกจากการเป็นลูกจ้างหันมาเป็นเกษตรกรเต็มตัว ทำนา ปลูกกระเทียม ถั่วลิสง ในรูปแบบเกษตรที่ต้องพึ่งพาสารเคมีเหมือนเกษตรกรทั่วไป ซึ่งมีต้นทุนการผลิตสูงขึ้นกระทบต่อรายรับรายจ่ายของครอบครัว จึงมีคำถามกับตัวเองว่าทำไมเราไม่ทำเสียเองได้แต่ส่งเสริมชาวบ้าน จึงเริ่มเปลี่ยนรูปแบบมาทำการเกษตรแบบผสมผสานด้วยการนำความรู้ที่สัมผัสจากชาวบ้านที่เราเคยเข้าไปส่งเสริมและความรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน จึงนำแนวคิดที่ชาวบ้านทำสำเร็จบวกกับสิ่งที่เราได้เรียนรู้เพิ่มเติมมาปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง

ทฤษฎีใหม่สร้างความเปลี่ยนแปลง

ผลตอบแทนได้แน่นอนมีรายได้มั่นคงพึ่งตัวเองได้ มีความสุขกับการทำงานกับครอบครัว เป็นตัวของตัวเอง มีกิจกรรมทั้งปี หากทำเกษตรเชิงเดี่ยวใช้ระยะเวลาค่อนข้างมากในการเก็บเกี่ยวผลผลิตแต่ละครั้ง เปลี่ยนมาปลูกให้หลากหลาย ส่วนหนึ่งไว้ขาย ส่วนหนึ่งไว้รับประทานกันเองในครอบครัว

“โดยส่วนตัวแล้วโครงการตามแนวพระราชดำริเป็นแนวทางที่ดีมาก เราได้คิดช้าไป ทำช้าไป ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๒๕ เราคิดได้เมื่อปี ๒๕๕๔ ผ่านมากว่า ๒๐ ปียังหลับๆ ตื่นๆ เราคิดแล้วว่าระบบเกษตรแบบปกติธรรมดาไปไม่ไหว เราน่าจะทำตามแนวคิดของในหลวงที่มีความหลากหลาย ลดความเสี่ยง สามารถพึ่งพาผลผลิตในสวน ทำให้มีรายได้หมุนเวียนได้ทั้งปีมีรายได้ที่หลากหลายขึ้น”

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

เริ่มต้นด้วยการจัดสรรพื้นที่จำนวน ๑๕ ไร่ ให้เป็นไปตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ มีการจัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนๆ เพื่อการสร้างผลผลิตที่หลากหลาย คำนึงถึงความสมดุลของระบบนิเวศและเปลี่ยนให้เป็นเกษตรอินทรีย์เต็มรูปแบบ และได้กันพื้นที่ไว้เป็นที่อยู่อาศัยและศาลาดูงานจำนวน ๒ งาน

๑. ได้จัดแบ่งพื้นที่จำนวน ๖ ไร่ สำหรับปลูกข้าวในแต่ละปีผลิตได้ ๑ ถึง ๒ รอบ สลับไปมากับผักอินทรีย์ช่วงเดือนกรกฎาคม ในโรงเรือนผักที่ปลูกนำไปส่งห้างสรรพสินค้า ได้แก่ พริก ผักกินใบชนิดต่างๆ มะเขือ ถั่วฝักยาว การปลูกพืชผักสลับกับการทำนา นอกจากได้ผลผลิตที่หลากหลายออกจำหน่ายมากขึ้นแล้ว ยังมีผลดีต่อการปรับปรุงดิน ไม่ให้ดินเสื่อมสภาพ

๒. จัดสรรพื้นที่จำนวน ๗ ไร่ เพื่อปลูกไม้ผล สมุนไพร ไม้ดอก โดยแบ่งเป็นโซนปลูกกล้วย และพืชผสมผสาน ได้แก่ มะม่วง ลำไย มะพร้าว กระท้อน ขนุน ส้มโอ ชมพู่รวมถึงพืชผักสวนครัวพื้นบ้าน พืชสมุนไพรซึ่งให้ผลผลิตนำออกจำหน่ายได้ทุกฤดูกาล

๓. ขุดสระน้ำไว้สำหรับเก็บกักน้ำโดยคำนึงถึงแหล่งน้ำสำหรับใช้ในการเกษตร ร่วมกับระบบชลประทาน สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำในการเลี้ยงสัตว์น้ำได้อีกทางหนึ่ง โดยนำปลานิล ปลาดุก และปลากดหลวง มาเลี้ยงไว้เพื่อเป็นแหล่งอาหารในครัวเรือนและจำหน่าย

๔. มีรายได้บางส่วนเพิ่มเติมจากการเลี้ยงและเพาะขยายพันธุ์กบ โดยมีการจัดแบ่งพื้นที่ไว้สำหรับกิจกรรมการเลี้ยงกบจำนวน ๒ งาน

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
(ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

๑) ทำนา	๒๕๗,๐๐๐ บาท
๒) ไม้ผล	๑๒,๓๐๐ บาท
๓) ปลูกพืชผักสวนครัว	๖๓,๐๐๐ บาท
๔) สมุนไพร	๑๒,๕๐๐ บาท
๕) เลี้ยงปลานิล	๑๒,๐๐๐ บาท
๖) เพาะเลี้ยงกบ	๑๓,๔๐๐ บาท
๗) กล้วยน้ำว้า	๓๖,๒๐๐ บาท
รวมค่าใช้จ่ายในการลงทุน	๒๘๔,๐๐๐ บาท
รวมรายได้สุทธิ	๔๐๖,๔๐๐ บาท

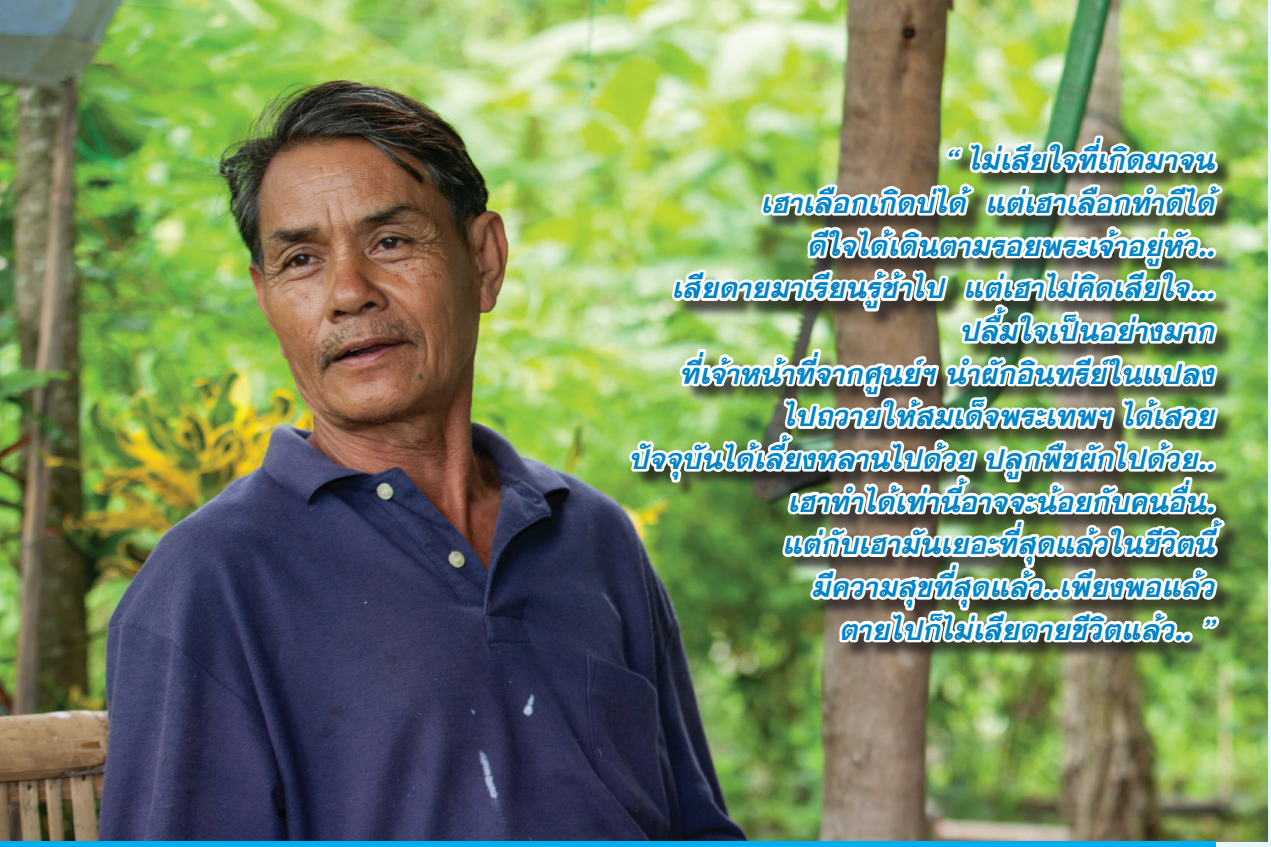

เกษตรกร ด้านเกษตรผสมผสาน

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายเรือน แก้วมาเรือน

ที่อยู่ : เลขที่ ๓๖/๑ บ้านหนองแฝก หมู่ที่ ๕ ตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๙๕,๐๐๐ บาท

“ความสำเร็จเล็กๆ...ที่ยิ่งใหญ่สุดในชีวิต”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายเรือน แก้วมาเรือน อายุ ๖๑ ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ สองสามีภรรยายึดอาชีพการเกษตรปลูกพืชผักเป็นรายได้หลักบนเนื้อที่ ๑ ไร่กว่า โดยเช่ากับทางราชการ และรับทำงานก่อสร้างเป็นรายได้เสริมในอดีตที่ผ่านมาต้องดิ้นรนหารายได้ให้เพียงพอกับรายจ่าย และชดใช้หนี้สินในช่วงเวลาที่พืชผักราคาตกต่ำนับว่าเป็นช่วงชีวิตที่ลำบากเป็นอย่างมาก เมื่อลูกสาวแต่งงานมีครอบครัวเห็นว่าแม่ตนต้องลำบากจึงชวนมาอาศัยอยู่ด้วยกันที่บ้านหนองแฝก ตำบลแม่ย้อยเงินเมื่อปี ๒๕๔๙ และลูกเขยได้ยกพื้นที่รกร้างเนื้อที่ประมาณ ๑ ไร่ ให้ไว้สำหรับทำการเกษตรและมีพื้นที่ให้อีก ๗๐ ตารางวา ให้ปลูกบ้านหลังเล็กๆ ได้อยู่อาศัย

เมื่อจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยเรียบร้อยแล้วด้วยสี่มือแข็งขัน สองสามีภรรยาจึงเริ่มลงมือปรับสภาพพื้นที่รกร้างที่มีสภาพเป็นดินเหนียวแข็งและได้ช่วยกันถางหญ้าและเตรียมดินด้วยจอบและเสียมทั้งกลางวันและกลางคืน จากความขยัน อดทน ของคนต่างถิ่นจนในที่สุดสามารถเพาะปลูกพืชผักได้ในแบบที่เคยทำมาก่อน แม้ความขยันของสองสามีภรรยาจะมีมาไม่ขาดสาย รายได้ก็ยังไม่พอ อยู่กินกับค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นทุกวันจนต้องไปรับจ้างด้วย

ได้เรียนรู้..และยึดมั่น

ปี ๒๕๕๐ ทางหมู่บ้านได้ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเข้าอบรมพัฒนาอาชีพภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ทั้งสองจึงได้ตัดสินใจสมัครเข้าร่วมการฝึกอบรม โดยเริ่มแรกทั้งคู่ได้สลับสับเปลี่ยนเข้าไปฝึกอบรมในกิจกรรมการเกษตรหลายๆ เรื่องจากศูนย์ฯ เช่น การปลูกผักปลอดสารพิษ การเลี้ยงปลาดุก การเลี้ยงไก่ การเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์กบ การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น ทุกครั้งที่กลับจากการฝึกอบรมจึงมานั่งปรึกษากันและตั้งปณิธานว่าจะเดินตามรอยของพ่อหลวง นำแนวทางที่ได้มาปฏิบัติในพื้นที่ ๑ ไร่ของตนเอง

เมื่อเจ้าหน้าที่ศูนย์ได้เข้าไปเยี่ยมชมในพื้นที่เกษตรของตน ได้แนะนำวิธีการปรับปรุงสภาพดินและให้เลิกใช้สารเคมีในการปลูกพืช ให้หันมาใช้ปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ จากสูตรการหมักที่ได้มาจากการเข้าฝึกอบรม ทั้งสองจึงเริ่มปรับเปลี่ยนจากการใช้สารเคมีมาเป็นการใช้สารชีวภาพควบคู่ไปกับการปรับปรุงดิน และได้วางแผนว่าจะทำพื้นที่ ๑ ไร่ของตนให้มีผลผลิตหลากหลาย มีรายได้เพียงพอที่จะจุนเจือครอบครัวได้ โดยใช้วิชาความรู้จากศูนย์ ให้เจ้าหน้าที่ศูนย์และเกษตรกรเพื่อนบ้านคอยเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน (บาทต่อปี)	รายได้ (บาทต่อปี)	รายได้สุทธิ (บาทต่อปี)
๑) ปลูกพืชผัก/เพาะเห็ด		๔๐,๐๐๐	
๒) เพาะเลี้ยงกบ		๘๕,๐๐๐	
๓) เลี้ยงไก่		๑๒,๐๐๐	
๔) เลี้ยงปลาดุก		๓,๐๐๐	
รวม	๔๕,๐๐๐	๑๔๐,๐๐๐	๙๕,๐๐๐

ผสมผสานใน ๑ ไร่

ปัจจุบันผลที่ได้จากการเข้าฝึกอบรมและนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง ก่อเกิดเป็นดอกผลสามารถเก็บเกี่ยวนำออกไปจำหน่ายเป็นรายรับเข้าสู่ครอบครัวได้ตลอดทั้งปี

๑. ปลูกพืชผักและผักพื้นบ้าน ในฤดูร้อน-ฤดูฝน จะปลูกถั่วฝักยาว ผักกาด ผักกระจ้อน ผักขี้หูด ในฤดูหนาว จะลงคะน้า ผักบุ้ง กะหล่ำดอก ถั่วลันเตา ในแปลงผักทุกชนิดเก็บขายได้ทั้งหมด เช่นผักขี้หูด ซึ่งใช้สำหรับลวกจิ้มน้ำพริก ทำแกงส้ม เมื่อให้ถึงเวลาเก็บเกี่ยวได้ทุกๆ สองถึงสามวัน ได้ครั้งละหลายกำใหญ่ ราคาตกกำละ ๒๕ บาท ตลอดสองเดือนกว่าๆ ถ้าลูกหลานจะกินก็มาเก็บเอาไปบางครั้งชาวบ้านมาซื้อที่สวนเขาเอ็นดูเราให้มาครั้งละ ๑๐ บาท ๒๐ บาท เป็นอย่างนี้ตลอดทั้งปีกับผักที่ปลูกสลับหมุนเวียนกันไปในช่วงกลางฤดูฝน ปลูกผักไม่ได้ก็ทำเห็ดฟาง ทำได้ปีละ ๒ รอบ

๒. เลี้ยงไก่พันธุ์ได้จากศูนย์ฯ มา ๑๐ ตัวและขยายต่อยอดจนได้แม่พันธุ์พ่อพันธุ์ ให้ลูกปีละ ๖๒ ตัว เฉลี่ยขายได้ตัวละ ๑๒๐ บาท

๓. เลี้ยงกบ ได้ปีละ ๕,๐๐๐- ๑๐,๐๐๐ ตัว โดยหาอาหารเสริมจากธรรมชาติให้ด้วยและเลี้ยงปลาดุก

๔. ทำน้ำหมักชีวภาพ ใช้เป็นปุ๋ยและไล่แมลงศัตรูพืช

ปัจจุบันพื้นที่ ๑ ไร่ ของสองสามีภรรยา ดินมีความอุดมสมบูรณ์ดี ปลูกผักหมุนเวียนได้ตลอดทั้งปี ทั้งลุงเรือนและภรรยาได้เข้าใจว่าเราต้องทำอย่างนี้ อย่าไปขี้อย่างช้าง อย่าไปขี่ม้าแข่งตะวัน อย่าไปฟุ่มเฟือย ตั้งแต่เปลี่ยนมาเพาะปลูกตามรอยในหลวงไม่มีหนี้สินอีกเลย มีรายรับเพียงพอกับรายจ่าย มีเงินเหลือเก็บทุกวัน ๕๐ บาทบ้าง ๑๐๐ บาทบ้าง ถึงไม่เยอะแต่ก็เหลือจากที่เราใช้ นับว่าเป็นช่วงเวลาที่เหลืออยู่ของชีวิตที่มีความสุขเป็นอย่างมากตามประสาสองตายายกับหลานสาวที่น่ารัก ถึงแม้มันอาจจะเป็นความสำเร็จอันน้อยนิด..แต่สำหรับสองสามีภรรยาคู่นี้แล้ว มันเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่ในชีวิต เพราะตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาก่อนหน้านี้ พวกเขาไม่เคยเจอและได้รับความสุขใจอย่างเช่นทุกวันนี้มาก่อนเลย...

“ทำในรูปแบบของการรวมกลุ่มสำคัญมาก
ต้องมีใจเอื้อต่อกัน เป็นกลุ่มขึ้นมาได้
ถ้าเฮา บ่ มีใจเอื้อต่อกัน กลุ่มจะแตกกันไป
กลุ่มเฮาดีอยู่อย่าง จะเน้นคุณภาพ
ทำอย่างไรให้ดีที่สุด
ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค บ่ ถูกเกิน บ่ แพงเกิน
ที่สำคัญมีการขออนุญาตจาก
องค์การอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข
เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ”

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านการเพาะเห็ดเศรษฐกิจ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นางวีรา จินะใจ

ที่อยู่ : เลขที่ ๗๐ บ้านตลาดขี้เหล็ก หมู่ที่ ๑ ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๙๔๓,๐๐๐ บาท

“หลินจือ...เปลี่ยนชีวิต”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

ก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการยึดอาชีพทำนาปีละครั้งบนพื้นที่ ๑๔-๑๕ ไร่ เก็บเกี่ยวข้าวแล้วจะเปลี่ยนมาปลูกถั่วลิสง ปลูกหอม และปลูกกระเทียม เมื่อหมดฤดูกาลทำการเกษตรจึงหันไปหางานรับจ้างทั่วไป เพื่อเอาเงินมาจุนเจือครอบครัว ราวปี ๒๕๓๗ เกิดแรงบันดาลใจเข้าฝึกอบรมอาชีพการเพาะเห็ดเศรษฐกิจและเริ่มลงมือปฏิบัติทันทีจากการรวมกลุ่ม ๔-๕ คน ทางศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เริ่มต้นจากการเพาะเห็ดนางฟ้า และเห็ดนางรม เมื่อได้ผลผลิตจึงนำไปขายที่ตลาดใกล้ๆ หมู่บ้าน จนกระทั่งขยับขยายเข้าไปขายที่ตัวอำเภอและพัฒนาสู่การนำเห็ดมาแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มได้หลากหลายผลิตภัณฑ์

เพาะเห็ดเศรษฐกิจ...เปลี่ยนชีวิต

“เมื่อก่อนลำบากมาก กลับจากทำสวนต้องออกไปรับจ้างหารายได้มาจุนเจือครอบครัว วันนี้ไม่ต้องไปหางานนอกบ้าน อยู่กับเห็ดมีความสุขดี แต่ก่อนยากจนมาก นึกไม่ถึงเหมือนกันว่าจะมาถึงวันนี้ เมื่อตัดสินใจเข้าร่วมโครงการพระราชดำริได้ศึกษาและเรียนรู้ หลังจากนั้นทำอะไรต้องคิดก่อนทำ ไม่เคยท้อแท้ ต้องวางแผน ถ้าไม่มีแผนรองรับ พอถึงเวลาไม่มีก้อนเห็ดสำหรับเปิดดอก การผลิตจะขาดตอน ต้องวางแผนว่าต้นเดือนมกราคม-เมษายน ต้องทำอะไรบ้าง บางวันต้องตื่นเช้า หรือตื่นตีหนึ่งตีสอง เห็ดเรามีอยู่ตลอด ขายได้ก็สบายใจ มีรายได้เข้ามาส่วนหนึ่งเก็บส่วนหนึ่งเอาไว้บริหารกับครอบครัว ปัจจุบันชีวิตความเป็นอยู่ดีกว่าเมื่อก่อนมาก”

กิจกรรมภายในพื้นที่

ในปัจจุบันใช้พื้นที่จำนวน ๑ ไร่ ๒ งาน สำหรับสร้างโรงเพาะเห็ด บ่อเลี้ยงปลา และพื้นที่อยู่อาศัย กิจกรรมหลักในปัจจุบันแบ่งออกเป็น การเพาะเห็ดเศรษฐกิจและการแปรรูปเห็ด

๑. ปัจจุบันเน้นการผลิตเห็ดหลินจือเนื่องจากสามารถนำไปแปรรูปสร้างเป็นผลิตภัณฑ์เห็ดสมุนไพรได้ผลตอบแทนสูง และสามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน นอกจากนี้ยังมีเห็ดนางรม เห็ดลมป่า เห็ดหอม สลับหมุนเวียนตลอดทั้งปี

การเพาะเห็ดที่หลากหลาย สามารถช่วยลดความเสี่ยงในเรื่องราคาที่ผันแปรตามท้องตลาด เพราะเห็ดแต่ละชนิดเกิดดอกได้ดีในฤดูกาลที่แตกต่างกันออกไป ปัจจุบันมีรายได้หลักคือ เห็ดหลินจือ สร้างรายได้มากเป็นอันดับหนึ่งรองลงมาได้แก่ การผลิตก้อนเห็ดนางฟ้าจำหน่าย และเห็ดชนิดอื่นๆ เป็นรายได้รองลงไป

๒. ร่วมกันก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนสำหรับแปรรูปเห็ดหลินจือ เห็ดหัวลิง เห็ดหอม เห็ดนางฟ้า เพื่อนำไปจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ทั้งยังได้รับเครื่องหมายจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (เครื่องหมาย อย.) กระทรวงสาธารณสุขหลายรายการ

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
(ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

๑) เห็ดนางฟ้า	๒๔,๕๐๐ บาท
๒) เห็ดหลินจือ	๔๐๐,๐๐๐ บาท
๓) เห็ดหัวลิง	๔๐,๐๐๐ บาท
๔) เห็ดหอม	๕๔,๐๐๐ บาท
๕) ก้อนเห็ดนางฟ้า	๔๒๔,๕๐๐ บาท
รวมค่าใช้จ่ายในการลงทุน	๔๗๐,๐๐๐ บาท
รวมรายได้สุทธิ	๙๔๓,๐๐๐ บาท

“ ด้วยใจรักและชื่นชอบการเลี้ยงสัตว์ ในปัจจุบัน ปีๆ หนึ่ง สามารถเพาะขยายพันธุ์ลูกกบ ได้ราว ๑๕๐,๐๐๐ ตัว ขายได้ราคาเฉลี่ยตัวละ ๒ บาท เพาะเลี้ยงเป็ด ไก่สวยงามได้ราว ๑๐๐ ตัว ราคาเฉลี่ยคู่ละ ๑,๕๐๐ - ๖,๐๐๐ บาท ”

“เลี้ยงด้วยใจ... ก้าวไกลไปต่างแดน”

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์สวยงามและขยายพันธุ์กบ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายสุจินต์ แสงแก้ว

ที่อยู่ : เลขที่ ๑๐๑/๒ บ้านโป่งสามัคคี หมู่ที่ ๖ ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๕๐๐,๐๐๐ บาท

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

เดิมมีอาชีพทำไร่ข้าวโพด ยาสูบ ถั่วแระ ระยะหลังๆ มีปัญหาเรื่องขาดแคลนแรงงาน ราคาผลผลิตไม่แน่นอนพ่อค้าคนกลางเอารัดเอาเปรียบ ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากการเพาะปลูกพืชทุกชนิดเน้นการใช้สารเคมี ทั้งหมดรายได้ไม่เพียงพอสำหรับค่าวัสดุอุปกรณ์ ต่อมาจึงคิดมองหาอาชีพใหม่โดยมุ่งเน้นไปที่การใช้พื้นที่น้อย แรงงานน้อยและให้ผลตอบแทนสูง จนกระทั่งได้เข้าไปอบรมที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในหลายหลักสูตร เช่น การเลี้ยงนกกระทา การเลี้ยงสัตว์ปีกสวยงาม การเลี้ยงกบ กลับออกมาจึงทำการทดลองเลี้ยงสัตว์หลายชนิดแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ด้วยใจรักและชื่นชอบการเลี้ยงสัตว์ ผลสุดท้ายจึงมาลงตัวที่การเลี้ยงกบและเริ่มขยับขยายไปเพาะพันธุ์สัตว์ปีกสวยงามเพื่อจำหน่ายอีกทางหนึ่ง

เรียนรู้จากพฤติกรรมสัตว์

“ลูกค้าที่มาสั่งซื้อลูกกบส่วนใหญ่มีตั้งแต่พ่อค้าจนถึงชาวบ้านทั่วไป บางคนนำไปเลี้ยงไว้สำหรับรับประทานในครัวเรือน สำหรับการเลี้ยงกบ เมื่อแม่พันธุ์ออกไข่แล้วนับไปอีก ๒๔ ชั่วโมง ไข่ก็จะฟักเป็นตัวซึ่งจะมีทั้งไข่เสีย ไข่ไม่ฟักที่เกิดขึ้นจากกบท้องแรก โดยทั่วไปจะมีอัตราการรอดตาย ๘๐ เปอร์เซ็นต์ขึ้น หากได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี ปัญหาการเลี้ยงกบในช่วงแรกจะมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องน้ำต้องเปลี่ยนน้ำทุกวัน ใช้น้ำจากประปาภูเขาเน้นเรื่องความสะอาดไม่ให้ไปรบกวนชาวบ้าน เพราะว่าหากปล่อยไว้ไม่ได้ล้างบ่อเพียงแค่วันเดียวบ่อจะมีกลิ่นเหม็น

สำหรับการเพาะพันธุ์กบ ถ้าเริ่มให้ผสมพันธุ์ตั้งแต่เดือนมีนาคมเป็นต้นไปจะได้ผลดี หากฝนตกมากเกินไปกบจะไม่ค่อยเจริญเติบโตยิ่งถ้าฝนตกทั้งวันการกินอาหารจะลดลง ต้องอากาศร้อนอบอ้าวกบถึงจะโตเร็ว เนื่องจากร้อนๆ แดดจัดกบจะกินอาหารดีกว่า ในปัจจุบันมีพ่อแม่พันธุ์เกือบ ๔๐๐ คู่ สังเกตพบว่าในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม กบจะไม่กินอาหาร บางครั้งดูกบอ่อนแอเพราะกบไม่ชอบอากาศหนาว” ด้วยการสังเกตและจดจำพฤติกรรมต่างๆ ที่กบแสดงออกมาในแต่ละช่วงเวลาและฤดูกาลจึงสามารถเข้าใจถึงพฤติกรรมของกบที่เลี้ยงได้อย่างถ่องแท้ นำไปสู่การผลิตลูกกบได้ทั้งปริมาณและมีคุณภาพเพื่อจำหน่ายให้กับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

ปัจจุบันบนเนื้อที่จำนวน ๑ ไร่ ๒ งาน ได้จัดสรรเป็นพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ประกอบอาชีพ เพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัว สำหรับกิจกรรมที่ได้ดำเนินการอยู่ประกอบไปด้วย

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
(ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

๑) เพาะเลี้ยงกบนา ๔๒๘,๐๐๐ บาท
๒) เพาะเลี้ยงไก่ฟ้าสวยงาม ๕๐,๐๐๐ บาท
๓) เพาะเลี้ยงเป็ดสวยงาม ๒๒,๐๐๐ บาท

รวมค่าใช้จ่ายในการลงทุนต่อปี
๑๕๐,๐๐๐ บาท

รวมรายได้สุทธิต่อปี
๕๐๐,๐๐๐ บาท

๑. เลี้ยงและเพาะพันธุ์กบจำนวน ๑๖ บ่อ เน้นเพาะพันธุ์จำหน่ายลูกกบ เริ่มขยายพันธุ์กบตั้งแต่เดือนมีนาคม - สิงหาคมได้ลูกกบประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ ตัว ราคาเฉลี่ยแล้วตกตัวละ ๒ บาท แต่ละบ่อมีแม่พันธุ์พ่อพันธุ์ ๒๐ คู่ แม่พันธุ์แต่ละชุดออกไข่และให้ผลผลิตอย่างต่อเนื่องในระยะเวลา ๓ ปี

๒. เพาะเลี้ยงไก่สวยงามสายพันธุ์จากต่างประเทศ ปัจจุบันเลี้ยงไก่ฟ้าสายพันธุ์โกลเด้นท์จำหน่ายให้กับลูกค้าที่มีอยู่ทั่วประเทศ ลูกไก่ฟ้า ๑ ตัว ราคาประมาณ ๑,๕๐๐ บาท หากเป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ เคยได้ราคาสูงสุดถึงคู่ละ ๑๔,๕๐๐ บาท สำหรับไก่ฟ้าที่เพาะเลี้ยงมีอยู่ด้วยกัน ๔ สายพันธุ์ ได้แก่ ลีฟ โกลเด้น เลดี้ และเยลโล่

๓. เมื่อเริ่มเพาะพันธุ์ไก่ฟ้าได้ไม่นาน กลุ่มเกษตรกรเพาะเลี้ยงเป็ดได้นำเป็ดสวยงามมาแลกเปลี่ยนซื้อขายกัน จนขยายพันธุ์เป็ดได้จำนวนมากและหลากหลายสายพันธุ์ สามารถนำเป็ดออกจำหน่าย ประกอบไปด้วยเป็ดสายพันธุ์จากประเทศจีน สายพันธุ์จากประเทศสหรัฐอเมริกา สายพันธุ์ไวท์เฟส สายพันธุ์บาฮาม่า

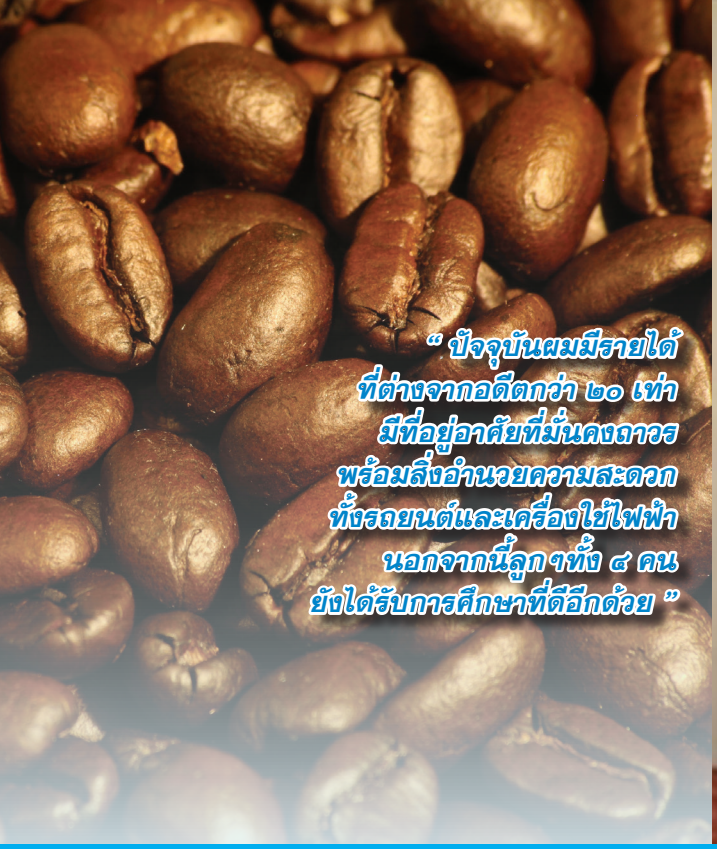

เกษตรกรตัวอย่างบนพื้นที่สูง

โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริบ้านปางขอน

นายอาเย วุยยะอากุ

ที่อยู่ : เลขที่ ๘๗ หมู่ที่ ๗ ตำบลห้วยชมพู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๖๙๓,๘๐๐ บาท

“กาแฟ...เปลี่ยนชีวิต”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

แต่เดิมมีอาชีพทำไร่บนพื้นที่สูง ปลูกข้าวและข้าวโพด พื้นที่บางส่วนปลูกไม้ผลเมืองหนาว มีรายได้เฉลี่ยต่อปี ไม่ถึง ๓๐,๐๐๐ บาท ไม่เพียงพอสำหรับสมาชิกในครอบครัวจำนวน ๘ คน ทำให้พี่น้องต้องแยกย้ายทำงานรับจ้างเพิ่มเติม

ภายหลังจากมีสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริบ้านปางขอน นายอาเยฯ ได้เข้ามาเป็นลูกจ้างของทางสถานีและหันมาปลูกกาแฟซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทางสถานี เล็งเห็นว่าเหมาะสมกับสภาพพื้นที่บ้านปางขอนและสามารถช่วยยกระดับรายได้ให้กับราษฎรได้ และในปีนั้นเองนายอาเยฯ จึงได้นำกล้ากาแฟที่ได้รับจากทางสถานีไปปลูกในพื้นที่ของตนร่วมกับท้อ บ๊วย เชอรี่ และลูกไหน ซึ่งเป็นไม้ผลเมืองหนาวเพื่อให้ร่มเงา และสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นด้วย

กาแฟเปลี่ยนชีวิต... จากสามหมื่นเป็นหกแสน

หลังจากได้ปรับเปลี่ยนพื้นที่ของตัวเองหันมาปลูกกาแฟและผลไม้เมืองหนาวในรูปแบบของระบบวนเกษตรตามประสบการณ์และความรู้ที่ได้จากสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงฯ นับแต่นั้นเป็นต้นมาทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน ส่งผลให้ปัจจุบันครอบครัวของนายอาเยฯที่มีสมาชิกรวม ๑๑ คน มีรายได้ที่ต่างจากอดีตกว่า ๒๐ เท่า มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงถาวร พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งรถยนต์และเครื่องใช้ไฟฟ้า นอกจากนี้ลูกทั้ง ๔ คนยังได้รับการศึกษาที่ดีขึ้นอีกด้วย

“กาแฟที่งอกงามปลูกร่วมกับไม้ผลเมืองหนาวในแบบวนเกษตร เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเขาบนพื้นที่สูงดังจะเห็นได้จากผลสำเร็จที่ประจักษ์แล้วว่าสามารถแก้ปัญหาความมั่นคงด้านมนุษย์ได้ตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ต้องการให้คนกับป่าอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน”

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

ในปัจจุบันบนเนื้อที่กว่า ๒๕ ไร่ ปลูกกาแฟ ๑๐,๐๐๐ ต้น ผสมกับไม้ผลเมืองหนาว ๓ ชนิด ได้แก่ ท้อ ๑๐๐ ต้น, บ๊วย ๑๐๐ ต้น และลูกไหน ๑๐๐ ต้น นอกจากผลผลิตเมล็ดกาแฟ และไม้ผลแล้ว ผลผลิตกาแฟของที่นี่ มีทั้งจำหน่ายแบบเชอรี่และแปรรูปเป็นกาแฟกะลา จำหน่ายให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อและบางส่วนจำหน่ายให้กับสถานีเพื่อจำหน่ายในนามกาแฟปางขอน สร้างรายได้ให้กับครอบครัวปีละเกือบ ๑ ล้านบาท

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน บาทต่อปี	รายได้ บาทต่อปี	รายได้สุทธิ บาทต่อปี
๑) กาแฟอาราบิก้า	๒๕๓,๔๐๐	๘๐๐,๐๐๐	๕๔๖,๖๐๐
๒) ท้อ	๒๐,๐๐๐	๘๐,๐๐๐	๖๐,๐๐๐
๓) บ๊วย	๑๑,๔๐๐	๖๕,๐๐๐	๕๓,๖๐๐
๔) ลูกไหน	๑๑,๔๐๐	๔๕,๐๐๐	๓๓,๖๐๐
รวม	๒๙๖,๒๐๐	๙๙๐,๐๐๐	๖๙๓,๘๐๐

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านปศุสัตว์
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายอุ่นเรือน ไทยใจอุ่น

ที่อยู่ : เลขที่ ๙๖ บ้านแม่ฮ่องไคร้ หมู่ที่ ๘ ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
รายได้เฉลี่ยต่อปี ๓๓๐,๖๐๐ บาท

“คนเลี้ยงสัตว์...ชีวิตที่ต้องพึ่งพา”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

เดิมทีประกอบอาชีพทำนา ปลูกกระเทียมหอมแดง ปีหนึ่งมีรายได้ ๑ ครั้ง ผลผลิตไม่เป็นไปตามเป้า เริ่มเปลี่ยนมาปลูกมะม่วง แต่สภาพอากาศไม่เป็นใจ มะม่วงติดผลบ้างไม่ติดผลบ้าง เมื่อเป็นเช่นนี้จึงคิดหาอาชีพเสริมที่สามารถทำได้อย่างต่อเนื่องจนได้เข้าไปฝึกอบรมและศึกษาดูงานภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในระยะแรกได้เลือกกิจกรรมเลี้ยงโคนม และได้นำโคนมไปทดลองเลี้ยงจนพบว่ากิจกรรมนี้ค่อนข้างละเอียดอ่อนต้องเอาใจใส่ และสิ้นเปลืองแรงงาน ไม่เหมาะสมกับตนเอง ท้ายที่สุดได้หันไปเลี้ยงโคพื้นเมือง สุกร ไก่พื้นเมือง และเป็ดเทศ และได้กลับเข้าไปเรียนรู้ในศูนย์ศึกษาฯอีกครั้ง หาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องราวที่สนใจ นำมาปฏิบัติประกอบเป็นอาชีพจนถึงทุกวันนี้ควบคู่ไปกับการทำนาและปลูกพืชผัก

ชื่นชอบในอาชีพเลี้ยงสัตว์

“เดิมเป็นคนที่ชื่นชอบเลี้ยงสัตว์อยู่แล้ว เลี้ยงวัวมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ ภายหลังการเข้าอบรม และได้รับการสนับสนุนเรื่องแม่พันธุ์แรกๆ ผสมไปเรื่อยๆ พอทำไปแล้วตลาดวัวนิยมพันธุ์แอนกัสและซาโลเล่ ราคาจะแพงกว่าวัวพื้นเมือง ตัวละ ๓,๐๐๐ บาท

เลี้ยงหมูแม่พันธุ์อยู่ ๓ ตัว ตกลูกอย่างน้อยๆ ๘-๙ ตัว ต่อปี ซึ่งเป็นจำนวนที่เหมาะที่สุด แข็งแรง เจ้าของไม่เหนื่อย ถ้าเยอะเกินไปจะแย่งกันกินนม ที่นี่จะไม่ขุนขาย ถ้ามีโอกาสจะทำหมูหลุมขายแบบยกคอก ๘-๙ ตัว จะได้ราคาดี หากคอกละ ๑๐ ตัวขึ้นไปหมูจะไม่สวยขายลูกหมูยกคอกได้ราคาดีกว่าหมูขุน

สำหรับเป็ดและไก่ เดิมเลี้ยงมาก่อนแล้ว หลังจากเข้าอบรมจึงได้พัฒนาวิธีการเลี้ยงไก่ให้ได้คุณภาพ ในปัจจุบันจะพยายามหาพืชสดมาเลี้ยง และสังเกตได้ว่าธรรมชาติของไก่ พบว่าไก่ต้องการอยู่ ๒ อย่าง ที่เป็นประโยชน์สำหรับตัวไก่คือต้องกินกรวดและกินพืชสด ไก่ที่เลี้ยงอยู่มีไว้รับประทานเองและขาย มีมากก็ขายมาก ไม่คิดว่าจะได้เงินเท่านั้นเท่านี้ บางครั้งบางคราวก็แบ่งปันให้ญาติพี่น้อง”

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

ในพื้นที่ ๓๐ ไร่ ๒ งาน มีการจัดสรรออกเป็นพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อกิจกรรมหลายรูปแบบพื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงรักษาสภาพเป็นสวนผลไม้ที่ปลูกมาแต่ก่อนเก่า ได้เปลี่ยนเป็นพื้นที่ทำนา ๓ ไร่ และได้แบ่งเป็นพื้นที่อยู่อาศัย จำนวน ๒ งาน ที่เหลือประกอบไปด้วยกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

๑. จัดสรรพื้นที่จำนวน ๒๗ ไร่ ๒ งาน ไว้ทำสวนและปลูกพืชผัก โดยชนิดไม้ผลหลักๆ คือมะม่วงและมะขาม ปลูกข้าวจำนวน ๓ ไร่ไว้รับประทานในครัวเรือน ทำสลับกับกิจกรรม ปลูกผักตามฤดูกาล ในฤดูฝนจะเพาะกะหล่ำปลีเพื่อเตรียมไว้ลงแปลงในฤดูหนาว ฤดูร้อนปลูกข้าวโพด,แตงไทย หลังจากเก็บเกี่ยวข้าว จะใช้พื้นที่สำหรับปลูกผักกาดดอก บล็อกโคลี่, ข้าวโพด, ผักชี, ต้นหอม, ขึ้นฉ่าย

๒. ใช้พื้นที่จำนวน ๒ ไร่ สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ภายหลังการอบรม ได้รับการสนับสนุนแม่พันธุ์วัวจากทางศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ และได้พัฒนาสายพันธุ์เรื่อยมาจนปัจจุบัน มีแม่พันธุ์ จำนวน ๕ ตัว แม่พันธุ์ทุกตัวให้ลูกปีละ ๑ ตัว ใช้เวลาในการเลี้ยงลูกวัว ๖-๗ เดือน ก็สามารถขายได้ราคาตัวละไม่ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท

๓. ปัจจุบันมีแม่พันธุ์หมูอยู่ ๓ ตัว ตกลูกอย่างน้อยๆ ๘-๙ ตัวต่อปี หากเลี้ยงไว้ ๑ เดือน จะขายได้ราคาตัวละ ๑,๐๐๐-๑,๕๐๐ บาท นอกจากนี้ยังนำหมูมาเลี้ยงด้วยวิธีการทำหมูหลุม ๓-๔ เดือน จะได้น้ำหนัก ๘๐ กิโลกรัม จึงนำไปขายยกตัว

๔. กิจกรรมเลี้ยงเป็ดและไก่ หลังการเข้าร่วมอบรมได้พัฒนาวิธีการเลี้ยงไก่ให้ได้คุณภาพ เลี้ยงไว้รับประทาน ในครัวเรือนและขาย ระยะเวลา ๑ ปีขายได้ไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ ตัวใน ราคาตัวละ ๘๐ บาท

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
(ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

๑) ทำนา	๓๒,๔๐๐ บาท
๒) เลี้ยงไก่พื้นเมือง	๒,๐๐๐ บาท
๓) เลี้ยงสุกร	๖๓,๐๐๐ บาท
๔) เลี้ยงโคพื้นเมือง	๒๐๐,๐๐๐ บาท
๕) ปลูกพืชผัก	๒๕,๐๐๐ บาท
๖) ไม้ผล	๘,๒๐๐ บาท

รวมค่าใช้จ่ายในการลงทุนต่อปี
๕๐,๐๐๐ บาท

รวมรายได้สุทธิต่อปี
๓๓๐,๖๐๐ บาท

“ ผมมีพ่อสองท่าน..
ท่านแรกให้ที่ดิน ท่านที่สองให้ความคิด
นำมาปรับใช้จนมีวันนี้ขึ้นมา...
ส่งลูกเรียนจบ และกำลังต่อปริญญาโท
อีกคนกำลังเข้ามหาวิทยาลัย
โดยไม่ต้องกู้หนี้ยืมสิน แค่สองคน ๔ มือ ๒ แรง
ยึดถือเอาแนวของพระองค์ท่าน
ทำไปอย่างพอประมาณ และเป็นเจ้านายของตัวเอง
เลยรู้สึกสบายใจ.... ”

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านเกษตรผสมผสาน
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายอุ่นเรือน เกิดสุข

ที่อยู่ : เลขที่ ๖ บ้านปางน้ำถุ หมู่ที่ ๑ ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
รายได้เฉลี่ยต่อปี ๓๖๐,๐๐๐ บาท

“เกษตรผสมผสานสร้างชีวิต”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

เดิมมีอาชีพทำชาเมี่ยง และสวนกาแฟต่อจากบรรพบุรุษ เก็บผลผลิตนำไปขายได้เพียงแค่ ๖ เดือน เวลาที่เหลือจะหมดไปกับการรับจ้างทั่วไปซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอน ส่วนรายได้ประจำมีเพียงเฉพาะในช่วงเวลาเก็บชาเมี่ยงและกาแฟเพียงเท่านั้น

รายรับในแต่ละปีจึงไม่พอเพียงสำหรับการใช้จ่ายในครอบครัว จึงมีแนวคิดว่าหากมีกิจกรรมหลายๆ ประเภทในพื้นที่ของตนจะสามารถหารายได้เข้าสู่ครัวเรือนได้ตลอดทั้งปี จึงเป็นจุดเริ่มต้นในการศึกษาและติดตามงานของพ่อหลวงประกอบกับการได้เข้าไปอบรมและศึกษาดูงานที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ต่อมาจึงได้เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่ของตนเองพัฒนาสู่การทำเกษตรแบบผสมผสาน จนประสบความสำเร็จ

ยึดถือเกษตรพอเพียง

“การทำเกษตรแบบพอเพียง ยิ่งได้ลงมือปฏิบัตินานเข้ายิ่งเห็นคุณค่า เราไม่ต้องกู้เงินแต่ต้องศึกษาข้อมูลให้มากและจะทราบถึงปัญหาว่าเป็นอย่างไร และถ้าไม่พอประมาณสุดท้ายก็ต้องล้ม การน้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปรับใช้ถือเป็นแนวทางที่ดีที่สุด การทำการเกษตรต้องเข้าใจแหล่งที่มาของสายพันธุ์ ซึ่งเป็นเคล็ดลับอย่างหนึ่ง เมื่อเราสามารถจับจุดเรื่องสายพันธุ์ให้เหมาะสมกับพื้นที่และฤดูกาลได้ เราก็มีโอกาสประสบความสำเร็จสูง”

เมื่อหันมายึดหลักความพอเพียงยึดถือคำที่พระองค์ท่านได้มีพระราชดำริไว้ว่า *“ถ้าเราจะทำในสิ่งที่เป็นตัวอย่างต่อคนทั่วไป เราต้องลงมือทำก่อน ถ้าเราอยากได้อะไรเราต้องทำก่อนเอาประสบการณ์มาใช้ บางครั้งถ้ามีผลไม้ หากนำไปขายจะได้เงินไม่กี่บาท แต่ถ้าเอาผลไม้ไปแบ่งปันเราจะได้รับทานน้ำใจกลับมาแบบไม่รู้เนื้อรู้ตัว ในลักษณะที่ว่าน้ำใจตอบแทนด้วยน้ำใจ ไม่มีเงินตรามาข้องเกี่ยว”*

มุ่งมั่นพร้อมหมั่นพัฒนาตนเอง

จากบันทึกในสมุดเยี่ยมซึ่งมีทั้งคำชมเชย ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่างๆ ของแขกที่เข้ามาเยี่ยมชม ถือเป็นสิ่งมีค่า ซึ่งจะนำมาใช้พัฒนางานที่ทำอยู่ให้ดียิ่งขึ้น เป็นกำลังใจที่มีค่าต่อการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ประสบความสำเร็จในบางครั้งเราต้องขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติม สถานที่ใดจัดอบรมสิ่งที่น่าสนใจและสามารถนำมาใช้ได้ ไม่ว่าหนทางจะไกลเพียงใดและไม่รู้จักหนทางขอเพียงแผนที่ก็ต้องดั้นด้นไปนำความรู้กลับมาให้ได้

ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไปปีหนึ่งต้องส่งเสียลูกเรียนเป็นแสนสมัยก่อนทำแต่เมี่ยงได้ไม่ถึงแสนถ้าไม่เปลี่ยนแปลงตัวเองต้องขายที่ดินส่งลูกเรียนหนังสือเป็นแน่ หากเป็นชาวนาทั่วไปจำเป็นต้องเอาที่ดินไปคำประกันแล้วเอาเงินออกมา แต่เราใช้หลักปรัชญาของพระองค์ท่านมีหลายคนทำอย่างผมแต่เขาบอกว่าเหนื่อย ถ้าเราขยันก็ไม่ต้องเป็นหนี้ หลายคนที่เดินตามแนวนี้แล้วไม่ประสบความสำเร็จเหมือนกับว่าไม่รักในอาชีพการเกษตร เข้าไม่ถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระองค์ท่านจริงๆ

กิจกรรมภายในพื้นที่

ในปัจจุบันทำอาชีพเกษตรกรรมแบบผสมผสานบนเนื้อที่ ๑๐ ไร่ โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วนดังนี้

๑. เพาะเลี้ยงเห็ดเศรษฐกิจบนเนื้อที่ ๑ ไร่ ๒ งาน เพื่อจำหน่ายในรูปแบบเห็ดสดและผลิตก้อนเชื้อเห็ดจำหน่าย ปัจจุบันมีโรงเรือนสำหรับการเพาะเห็ด ๓ - ๔ โรง เน้นผลิตเห็ดหลินจือ เห็ดนางฟ้า เห็ดนางรม และเห็ดหอมนอกจากนี้นำเห็ดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เห็ดหยอง น้ำพริกเผาเห็ด เห็ดหลินจืออบแห้ง

๒. พื้นที่สำหรับปลูกไม้ผล ๗ ไร่ มุ่งเน้นชนิดที่เหมาะสำหรับสภาพพื้นที่และภูมิอากาศ ไม้ผลที่นำมาปลูกในพื้นที่ได้แก่ ส้มโอ มะขามป้อม มะม่วง กระท้อน พลับ ทุเรียน เงาะโรงเรียน มะไฟ ส่วนใหญ่เก็บไว้รับประทานในครัวเรือนและแบ่งปันเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ยังได้รักษาสวนเมี่ยงชาและกาแฟซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตขายเป็นรายได้ประจำปี

๓. ขุดบ่อเลี้ยงปลา ปลูกพืชผักสวนครัว บนเนื้อที่ ๒ งาน จำหน่ายเป็นรายได้เสริมและรายได้หลัก สำหรับพืชผักพื้นเมือง เน้นปลูก แร่ว และผักกูด เนื่องจากเป็นที่นิยมของท้องตลาด ส่วนปลาที่เลี้ยงไว้เก็บไว้บริโภคในครัวเรือน

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
(ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

๑) ไม้ผล	๓๕,๒๐๐ บาท
๒) ปลูกพืชผัก	๑๐,๘๐๐ บาท
๓) เพาะเห็ดหอม	๔๐๐,๐๐๐ บาท
๔) เพาะเห็ดหลินจือ	๖๐,๐๐๐ บาท
๕) เพาะเห็ดลมป่า	๑๐,๐๐๐ บาท
๖) เพาะเห็ดนางฟ้า	๓๐,๐๐๐ บาท
๗) ปลูกกาแฟ	๔,๐๐๐ บาท
๘) ปลูกชาเมี่ยง	๑๐,๐๐๐ บาท
รวมค่าใช้จ่ายลงทุนต่อปี	๒๐๐,๐๐๐ บาท
รวมรายได้สุทธิ	๓๖๐,๐๐๐ บาท

ภาคกลาง

จรูญ จวนเจริญ

จรูญ นวลพลอย

ฉลวย จันทแสง

ชั้น โสภา

บุญเยี่ยม ยะอะนันตร์

วิรัตน์ จีนลักษณ์

วีระ ศรีคงรักษ์

สำรอง แตงพลับ

สำเริง วงศ์สุรินทร์

ไสว ศรียา

ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน (เครือข่ายเกษตรกรตัวอย่าง)
กลุ่มผู้รับน้ำในพื้นที่เขื่อนขุนด่านปราการชล (อันเนื่องมาจากพระราชดำริ)

นายจรูญ จวนเจริญ

ที่อยู่ : เลขที่ ๘๑/๑ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๑,๐๑๕,๐๐๐ บาท

“มะปรางเงินล้าน... ด้วยขุนด่านปราการชล”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายจรูญ จวนเจริญ อายุ ๖๗ ปี จบประถมศึกษาปีที่ ๔ เดิมมีอาชีพทำนาเป็นหลัก ซึ่งประสบปัญหาทุกปีบางปีน้ำท่วม ไม่ได้ผลผลิตทำให้มีหนี้สิน มีรายได้ไม่เพียงพอส่งให้ลูก ๆ เรียนหนังสือในระดับการศึกษาที่สูง ๆ ได้ ต้นทุนในการทำนา ๑ ไร่ เป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท ขายข้าวได้ไร่ละ ๒,๔๐๐ บาท ซึ่งได้กำไรน้อยมาก ทำให้บางปีขาดทุนตลอดมา ต่อมาในปี ๒๕๓๗ มีโอกาสได้เข้าร่วมโครงการระบบการผลิตการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก จึงได้พัฒนาปรับเปลี่ยนจากการทำนาเพียงอย่างเดียวเป็นการทำไร่นาสวนผสม เพื่อลดความเสี่ยงและให้มีรายได้ตลอดปี

การเกษตรตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่

หลังจากได้เข้าร่วมอบรมกับเจ้าหน้าที่มาโดยตลอด จึงเกิดความคิดที่จะปรับเปลี่ยนจากการทำนาเพียงอย่างเดียวหันมาทำสวนควบคู่ไปด้วย โดยได้กู้เงิน ธ.ก.ส. มา ๑๘๐,๐๐๐ บาท ทำการขุดบ่อเพื่อกักเก็บน้ำตามคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ และได้รับการสนับสนุนจากโครงการขุดบ่อกักเก็บน้ำให้จำนวน ๑ บ่อ กระจายทั่วบนพื้นที่ ๕ ไร่ของตนเอง โดยทำการปลูกมะยงชิด และสวนมะปางแบบยกร่องเพื่อให้สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้งและสามารถเลี้ยงปลาควบคู่กับการทำสวนได้ นอกจากนี้ยังปลูกกระท้อนและมังคุด เป็นไม้ผลเสริมอีกด้วย ปลูกพืชผักสวนครัว เช่น กระเพรา โหรพา แมงลัก และกล้วย พร้อมทั้งได้ขยายกิ่งพันธุ์มะยงชิดและกิ่งพันธุ์มะปางเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริม ยังคงทำนาข้าวไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน

จนกระทั่ง ปี ๒๕๔๘ นายจรูญฯ ได้เป็นเป็นเกษตรกรตัวอย่าง และได้รับการคัดเลือกให้จัดสร้างเป็นศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่รับน้ำเขื่อนขุนด่านปราการชลอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ด้านเกษตรผสมผสานเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่ส่วนรวม ด้านการทำการเกษตรผสมผสาน ให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรประชาชนทั่วไปที่เข้ามารับคำปรึกษาด้วยความเต็มใจที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ จากการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เมื่อว่างเว้นจากการทำงานก็จะค้นคว้าทดลองริเริ่มทำสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ที่สร้างสรรค์อันที่จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเรียนรู้ต่อไปอย่างไม่เคยหยุดนิ่ง มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสม เช่น การนำหอยเชอรี่มาทำเป็นน้ำหมักร่วมกับสารเร่ง พด. ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือการทำเครื่องห่อกระท้อนแบบง่ายๆ จนได้รับรางวัลเกียรติบัตรแห่งภูมิปัญญาเกษตรกรไทย

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

บนพื้นที่ดินจำนวน ๑๐ ไร่ ของนายจรูญฯ ได้ทำการเกษตรตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ มีกิจกรรมในพื้นที่ดังนี้

๑. พื้นที่อยู่อาศัย

๒. พื้นที่ทำสวนมะยงชิด และมะปรางหวาน จำนวน ๔๐๐ ต้น มีผลผลิต ประมาณ ๔ ตันต่อปี ซึ่งเป็นรายได้หลักของครอบครัว

๓. บ่อน้ำ กระจายอยู่ทั่วไปบนพื้นที่ สำหรับใช้น้ำ และเลี้ยงปลารอบ ๆ ขอบบ่อปลูกพืชผักสวนครัว

๔. พื้นที่สำหรับกิ่งพันธุ์มะยงชิด และมะปรางหวาน จำนวน ๓,๐๐๐ ต้น เพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

วันนี้นายจรูญฯ เป็นเกษตรกรที่ยึดหลักแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต มีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพของตนเอง ดังคำกล่าวของนายจรูญฯ ว่า *“เศรษฐกิจพอเพียง คือ การทำให้ตนเองมีรายได้หมุนเวียนตลอดปี เป็นพอเพียง คือมีเพียงพอ อาชีพการเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่ยั่งยืนกว่าอุตสาหกรรม”*

สรุปผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๖

ต้นทุน	มูลค่า (บาทต่อปี)	รายได้ (บาทต่อปี)	รายได้สุทธิ (บาทต่อปี)
๑) มะปรางหวานและมะยงชิด	๕๕,๐๐๐	๘๐๐,๐๐๐	๗๔๕,๐๐๐
๒) กิ่งพันธุ์มะปรางหวาน	๓๐,๐๐๐	๓๐๐,๐๐๐	๒๗๐,๐๐๐
รวม	๘๕,๐๐๐	๑,๑๐๐,๐๐๐	๑,๐๑๕,๐๐๐

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านเกษตรผสมผสาน
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายจรูญ นวลพลอย

ที่อยู่ : เลขที่ ๗๙ หมู่ที่ ๔ บ้านบ่อหลวง ตำบลห้วยทรายเหนือ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๓๓๖,๐๐๐ บาท

“เกษตรผสมผสาน สร้างงาน สร้างที่ดิน”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายจรูญ นวลพลอย เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ ปัจจุบันอายุ ๕๖ ปี เริ่มต้นชีวิตหลังแต่งงาน ด้วยเงินทุน ๗,๐๐๐ บาท ทำอาชีพไร่อ้อยในพื้นที่ ๑๐ ไร่ ราคาไม่ดีก็จะเปลี่ยนเป็น สับปะรด ฝ้าย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในรูปแบบของเกษตรกรรมเชิงเดี่ยว พึ่งพาสารเคมีเป็นหลักจนกระทั่งเคยเห็นนกมากินพืชผลแล้วตายมาแล้ว แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ล้มลุกคลุกคลานมาโดยตลอด ช่วงว่างเว้นจากเก็บเกี่ยวก็ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการรับจ้างทั่วไป

ต่อมาได้สมัครใจเข้าร่วมโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตทางการเกษตร และได้ปรับรูปแบบการเกษตรมาเป็นแบบไร่นาสวนผสมและมีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯนำความรู้ที่ได้มาจัดระบบการปลูกพืชให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ในรูปแบบฟาร์ม

เริ่มเปลี่ยนชีวิต...สู่เศรษฐกิจพอเพียง

นายจรูญฯ เริ่มเรียนรู้จากการปลูกพืชโตเร็ว เช่น กล้วย ข้าวโพด พืชผักสวนครัว โดยสังเกตจดจำให้เหมาะกับฤดูกาลเหลือกินก็ได้ขายปลูกพืชไม้ผลผสมผสาน ปลูกข้าวไว้สำหรับบริโภค ระยะเวลา ๓ ปี ผ่านไปเริ่มเห็นผล จึงขยายพื้นที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆตามกำลังที่ทำได้ หมั่นเรียนรู้พัฒนาการทำเกษตรแบบผสมผสานอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งเกิดองค์ความรู้ประยุกต์การเพาะปลูกกล้วยน้ำว้าให้ได้ ๑๒ หวีใน ๑ เครือ (ปกติสูงสุดได้ ๑๐ หวี) และทำเป็นคู่มือแนะนำผู้เข้ามาเรียนรู้ ปัจจุบันนายจรูญฯมีรายได้ที่มั่นคงหมุนเวียนตลอดทั้งปีมีความเป็นอยู่ที่สมบูรณ์ สามารถเก็บเงินซื้อที่ดินเพิ่มขึ้นได้อีก สร้างความสุขและความมั่นคงให้กับครอบครัวเสมอมา

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

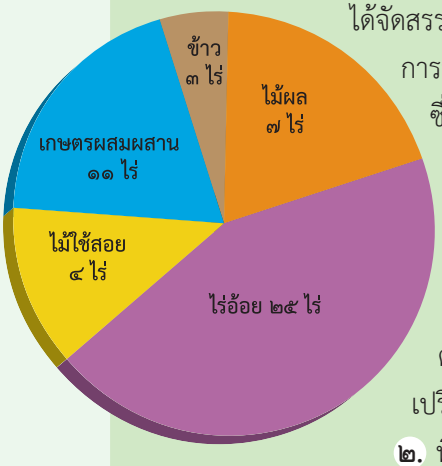

ในพื้นที่จำนวน ๕๐ ไร่ สำหรับการทำเกษตรแบบผสมผสานของนายจรูญฯนั้น ได้จัดสรรพื้นที่ออกเป็นส่วนๆ ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยเน้นเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลักและเพื่อให้เกิดรายได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีทั้งพืชไร่ ไม้ผล พืชผักสวนครัว นาข้าว และได้นำความรู้จากการฝึกอบรมมาใช้ในการลดต้นทุนการผลิต เช่น การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ ไว้ใช้เองในแปลงเกษตรซึ่งได้จัดสรรพื้นที่ไว้ดังนี้

๑. พื้นที่จำนวน ๒๕ ไร่ ทำไร่อ้อยซึ่งเป็นรายได้เนื่องจากต้องอาศัยระยะเวลาในการปลูกและเก็บเกี่ยวที่ยาวนานจึงเปรียบเสมือนเงินโบนัสประจำปี

๒. พื้นที่จำนวน ๓ ไร่ ทำนาปลูกข้าว ซึ่งประกอบด้วยนาข้าวขาวชัยนาท ๒ เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน นาข้าวไรซ์เบอรี่ ส่วนพื้นที่คันนาใช้ปลูกพืชผักสวนครัว เช่น คะน้า กวางตุ้ง ผักชี ตะไคร้ สับเปลี่ยนหมุนเวียนกัน แต่ส่วนใหญ่นำมาบริโภคเหลือจากบริโภคจึงนำไปขาย

๓. พื้นที่จำนวน ๒๐ ไร่ ทำเกษตรผสมผสานเป็นที่อยู่อาศัย สระน้ำ รวมถึงการเลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงวัว เลี้ยงปลาดุก เป็นต้น และปลูกพืชผักไม้ผล ได้แก่ มะม่วง กล้วย มะนาว กระท้อน ไผ่หวาน มะละกอ มะพร้าว ขนุน ไม้ใช้สอย ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจปลูกไว้เป็นมรดกให้ลูกหลาน

๔. พื้นที่ ๒ ไร่ ปลูกไม้สน เพื่อตัดขายและไว้สำหรับใช้ประโยชน์

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
(ประจำปี ๒๕๕๖)

๑) พืชไร่	๒๒๐,๐๐๐ บาท
๒) พืชสวน,ไม้ผล	๓๔,๐๐๐ บาท
๓) พืชผักสวนครัว	๓,๐๐๐ บาท
๔) ปศุสัตว์	๓๗,๐๐๐ บาท
๕) ไม้ใช้สอย	๒๒,๐๐๐ บาท
๖) นาข้าว	๒๐,๐๐๐ บาท
รวม	๓๓๖,๐๐๐ บาท

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านผลิตผลไม้ปลอดภัยสารพิษ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายฉลวย จันทแสง

ที่อยู่ : เลขที่ ๑๘/๒ หมู่ ๗ ตำบลรำพัน อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๕๕๐,๐๐๐ บาท

“ราชาทุเรียนโลก”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายฉลวย จันทแสง อายุ ๖๒ ปี ในอดีตยึดอาชีพทำนาและทำสวน ในการหาเลี้ยงครอบครัว แต่เนื่องจากพื้นที่ไม่เหมาะสมกับการทำนา ผลผลิตไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน จึงเปลี่ยนจากทำนามาทำสวนผลไม้และปลูกยางพาราแทน ปี ๒๕๒๕ เกิดปัญหายางราคาตก ประกอบกับช่วงนั้นทุเรียนราคาดี จึงโค่นยางพารา ๑๕ ไร่ มาปลูกทุเรียนทั้งหมด ผ่านไป ๑๐ ปี ดินในพื้นที่เริ่มเสื่อมสภาพ เกิดโรคในทุเรียนต้องพึ่งพาสารเคมีมากขึ้น ต้นทุนก็สูงตาม แต่ผลผลิตลดน้อยลง และเริ่มประสบปัญหาพืชพรรณต้นไม้ทรุดโทรม ภาระหนี้สินเริ่มเกิดขึ้นตามมา อีกทั้งสุขภาพยังแย่ลงไปอีกด้วย ซึ่งนั่นเองเป็นเหตุผลให้ลุงฉลวยจึงเริ่มสนใจ แนวทางเกษตรอินทรีย์

ปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรอินทรีย์... มุ่งสู่วิถีพอเพียง

โอกาสประจวบเหมาะเมื่อปี ๒๕๔๔ นายฉลวยฯได้เข้าร่วมรับฟังงานเสวนาของ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ ในเรื่อง “เกษตรยั่งยืน...พลิกฟื้นวิถีไทย” ซึ่งให้ข้อคิดและแง่มุมหลากหลาย จากนั้นจึงเข้าไปอบรมต่อที่ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติ ทำให้ได้รับความรู้และเข้าใจในเกษตรทฤษฎีใหม่และเกษตรอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น

หลังจากนั้นนายฉลวยฯได้เริ่มลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ได้เข้ามาให้คำแนะนำและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สวนผลไม้ลดการใช้สารเคมีลง มีการทำปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยน้ำหมักเพื่อใช้เอง สามารถลดค่าใช้จ่ายลงเป็นอย่างมาก นายฉลวยฯยังได้ปรับเปลี่ยนพื้นที่บางส่วนมาปลูกผลไม้แบบผสมผสานเพื่อลดความเสี่ยง ในกรณีราคาผลไม้บางชนิดตกต่ำ

ผลจากการทำการเกษตรตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมากว่า ๑๐ ปี ส่งผลให้ต้นทุนลดลงกว่าร้อยละ ๕๐ มีสุขภาพแข็งแรง ส่วนคุณภาพและรสชาติของผลไม้นั้นรับประกันได้จากรางวัลชนะเลิศทุเรียนโลกหลายสมัย ได้รับการยกย่องให้เป็นสวนที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี สามารถสร้างรายได้ไม่น้อยกว่า ๕๕๐,๐๐๐ บาทต่อปี

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

ปัจจุบันบนพื้นที่ ๑๕ ไร่ ได้พัฒนาเป็นสวนผลไม้แบบผสมผสาน ซึ่งปลูกไม้ผลหลายชนิด มีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพสูตรต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการผลิตและใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตรของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ มีผู้สนใจเข้าศึกษาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก ในแต่ละปีกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในสวน ประกอบด้วย

๑. ใช้พื้นที่ส่วนใหญ่สำหรับการปลูกไม้ผล ประกอบด้วย ทุเรียน มังคุด ลองกอง และเงาะ

๒. มีการจัดสรรพื้นที่เพื่อปลูกพริกไทย

๓. ผลิตน้ำหมักชีวภาพจากสารเร่ง พด. ชนิดต่างๆ เช่น พด.๒ พด.๖ และ พด.๗ เพื่อใช้ภายในศูนย์เรียนรู้ โดยเกษตรกรในพื้นที่รอบๆ ได้รวมกลุ่มผลิตและใช้สารอินทรีย์ในชื่อ “กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านสองห้อง” มีสมาชิกจำนวน ๔๘ คน มีการบริหารจัดการกลุ่ม การรวมหุ้นของสมาชิก เพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชนิดต่างๆ

๔. จัดสร้างบ้านพัก ในรูปแบบของโฮมสเตย์ จำนวน ๔ หลัง สำหรับผู้สนใจมาศึกษาความรู้ในศูนย์ฯ ที่ต้องการพักค้างคืนราคาหลังละ ๒,๐๐๐ บาทต่อคืน พร้อมอาหารเช้าและผลไม้สดจากสวนอีกด้วย

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
(ประจำปี ๒๕๕๖)

๑) ทุเรียน	๒๐๐,๐๐๐ บาท
๒) ผลไม้อื่นๆ	๑๕๐,๐๐๐ บาท
๓) พริกไทย	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๔) โฮมสเตย์	๑๐๐,๐๐๐ บาท
รวมรายได้สุทธิต่อปี	๕๕๐,๐๐๐ บาท

เกษตรกรตัวอย่างด้านการทำนา

กลุ่มผู้ใช้น้ำเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ (อันเนื่องมาจากพระราชดำริ)

นายชั้น โสภา

ที่อยู่ : เลขที่ ๘๕ หมู่ที่ ๗ ตำบลพระยาทด อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๒๐๕,๕๐๐ บาท

"จากชาวนา...สู่การเป็นผู้นำ"

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายชั้น โสภา อายุ ๖๐ ปี จบมัธยมศึกษาตอนปลาย มีพื้นเพเดิมอยู่บ้านป่าคา ตำบลห้วยบง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี เมื่อจบการศึกษาได้ออกมาช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพเกษตรกรรม ภายหลังแต่งงานมีครอบครัว ได้ย้ายมาทำการเกษตรในพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยทำการปลูกข้าวและปลูกพืชผักหลังนา มีพื้นที่ ๖๐ ไร่ นอกจากนั้นได้รับซื้อพืชผักจากเกษตรกรในพื้นที่เพื่อส่งไปขายยังตลาดไท กรุงเทพมหานคร ก่อนมีโครงการสูบน้ำแก่งคอย-บ้านหมอ ซึ่งเป็นโครงการที่ช่วยนำน้ำจากเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์มายังพื้นที่เกษตรกร ก็จะเน้นการปลูกข้าวในฤดูฝนตามด้วยการปลูกพืชผัก โดยใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งในบางปีก็ประสบกับปัญหาความแห้งแล้ง ทำให้ได้ผลผลิตไม่เต็มที่แต่ก็ยังคงประกอบอาชีพด้วยความอดทนมาโดยตลอด

ชีวิตที่เปลี่ยนไป... จากสายน้ำของในหลวง

กระทั่งเมื่อปี ๒๕๔๘ ได้มีการสร้างระบบชลประทานจากโครงการสูบน้ำแก่งคอย-บ้านหมอ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ทำให้มีน้ำต้นทุนเพียงพอที่สามารถทำการเพาะปลูกข้าวได้ปีละ ๒ ครั้ง จึงได้เปลี่ยนรูปแบบจากการปลูกข้าวในฤดูฝนตามด้วยพืชผัก มาเป็นปลูกข้าวนาปรังปีละ ๒ ครั้งแทน นับแต่เริ่มโครงการเป็นต้นมา ปรับวิธีการทำนาโดยการนำสารอินทรีย์มาใช้ควบคู่กับสารเคมีในนาข้าวเพื่อลดการใช้สารเคมี และส่งเสริมแนะนำเพื่อนเกษตรกรให้หันมาใช้สารอินทรีย์กันมากขึ้น เพราะช่วยลดต้นทุนการผลิตและมีความปลอดภัยกับตัวเองมากกว่าการใช้สารเคมี

แต่เนื่องจากการทำการเกษตรจึงไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงอุปสรรคใหญ่ที่สำคัญได้นั่นคือ เรื่องของแมลงศัตรูพืช เช่น เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลระบาด แต่นายชั้นก็สามารถแก้ไขได้โดยการใช้น้ำส้มควันไม้ฉีดขับไล่แมลงและใช้เชื้อราบิวเวอร์เรีย (Beauveria bassiasna) ใช้ฉีดพ่นเพื่อกำจัดปัญหาที่ทำให้เกิดโรคกับแมลง จำพวกเพลี้ยต่างๆ หนอนผีเสื้อ ด้วง และแมลงวัน หรือยุง ทำให้ผลผลิตในแปลงไม่ถูกทำลาย

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

ด้วยได้รับการจัดสรรน้ำจากโครงการ ซึ่งทำให้อาชีพเกษตรกรรมของตน ไม่ว่าข้าว หรือพืชผัก สามารถดำเนินไปได้ด้วยดี จากเดิมต้องพึ่งพาแหล่งน้ำจากธรรมชาติ บางปีประสบปัญหาน้ำขาดแคลนพืชผลเสียหายขาดรายได้ แต่เมื่อมีระบบชลประทานจากโครงการสูบน้ำแก่งคอย-บ้านหมอ ทำให้มีแหล่งน้ำต้นทุนที่อุดมสมบูรณ์สามารถทำนาได้ปีละ ๒ ครั้ง และปลูกแตงกวา มะระ เป็นรายได้เสริม ผลผลิตสมบูรณ์ทุกฤดู ทำให้มีรายได้พอเลี้ยงครอบครัว ไม่ขาดแคลน โดยแต่ละปีมีรายได้จากการทำนาไม่ต่ำกว่าปีละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท และถ้าหากปีไหนข้าวราคาดี หรือมีระบบการจำนำข้าวก็จะมีรายได้ถึงเกือบ ๔๕๐,๐๐๐ บาทต่อปี ทั้งยังเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ตำบลพระยาทด อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี เป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้ด้านการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และสารอินทรีย์ให้กับเกษตรกรผู้สนใจ นอกจากนั้นได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ และได้เป็นผู้ใหญ่บ้านดีเด่น ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการจัดการชลประทานแก่งคอย-บ้านหมอ (JMC)

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี ๒๕๕๖)

ต้นทุน (นา ๖๐ ไร่ พันธุ์ กข.๓๑)	มูลค่า (บาท)	ผลผลิต (กิโลกรัม)	รายได้สุทธิ บาท
๑) ค่าเตรียมแปลง	๓๐,๐๐๐	๔๙,๕๐๐	๓๙๕,๔๐๐
๒) ค่าเมล็ดพันธุ์	๒๒,๕๐๐	(เฉลี่ย ๕๓๐ กก.ต่อไร่)	(ราคา ๘,๐๐๐ บาทต่อตัน*)
๓) ค่าปุ๋ย ฮอร์โมน ยาคุมหญ้า	๖๐,๐๐๐		
๔) ค่าน้ำมันเครื่องตัดหญ้า	๖,๐๐๐		
๕) ค่ากระแสไฟฟ้าสูบน้ำนาปรัง	๒๗,๐๐๐		
๖) ค่าจ้างแรงงานรวมทุกขั้นตอน	๔๗,๔๐๐		
รวม	๑๙๒,๙๐๐		๒๐๕,๕๐๐

หมายเหตุ * หากมีการรับจำนำ จะได้ราคาจำนำ ตันละ ๑๓,๐๐๐ บาท มีรายได้สุทธิ ๔๔๗,๔๐๐ บาท

๔๐ ตัวอย่างความสำเร็จ :
เกษตรกรในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

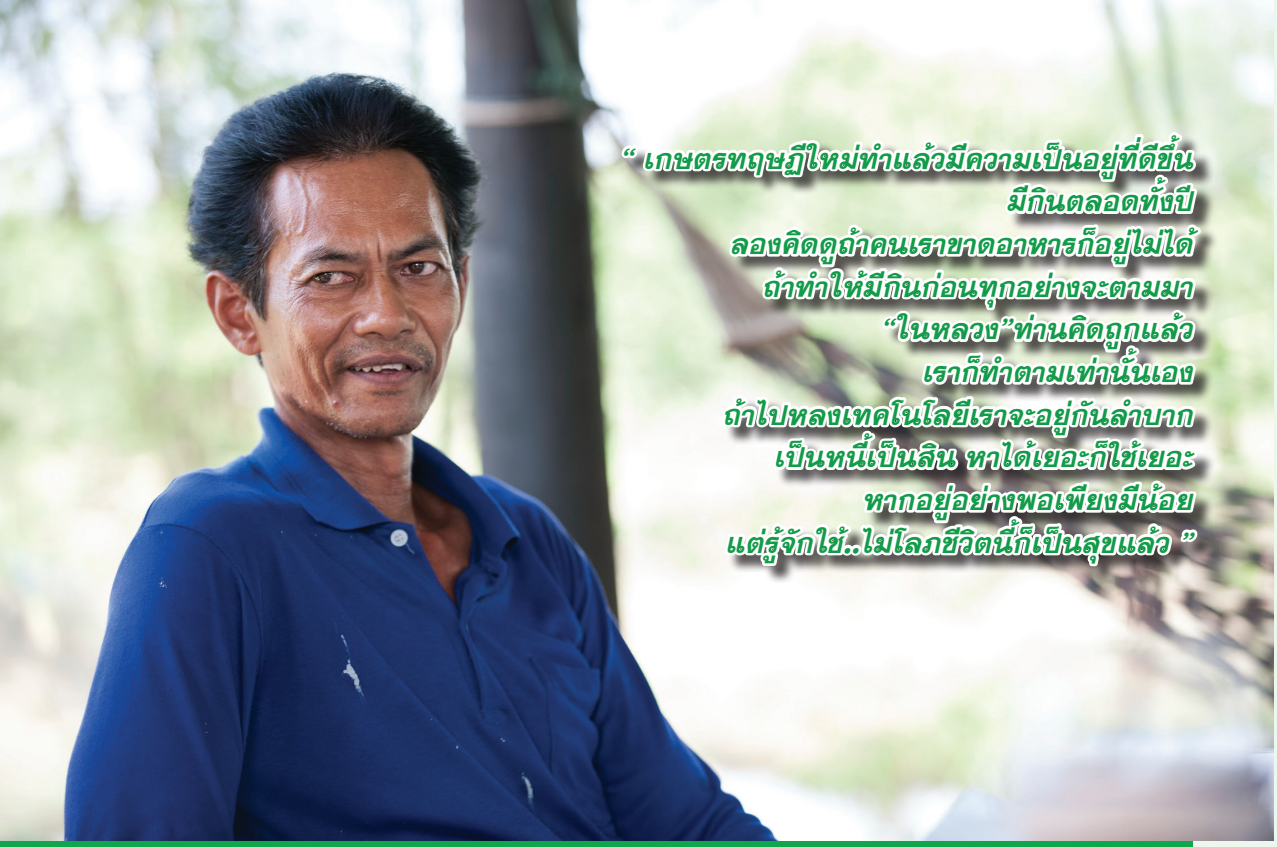

“ เกษตรทฤษฎีใหม่ทำแล้วมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
มีกินตลอดทั้งปี
ลองคิดดูถ้าคนเราขาดอาหารก็อยู่ไม่ได้
ถ้าทำให้มีกินก่อนทุกอย่างจะตามมา
“ในหลวง”ท่านคิดถูกแล้ว
เราก็ทำตามเท่านั้นเอง
ถ้าไปหลงเทคโนโลยีเราจะอยู่กันลำบาก
เป็นหนี้เป็นสิน หาได้เยอะก็ใช้เยอะ
หากอยู่อย่างพอเพียงมีน้อย
แต่รู้จักใช้..ไม่โลภชีวิตนี้ก็เป็นสุขแล้ว ”

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายบุญเยี่ยม ยะอะนันตร์

ที่อยู่ : เลขที่ ๖๕ หมู่ ๙ ตำบลบ้านซ่อง อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
รายได้เฉลี่ยต่อปี ๑๗๔,๓๐๖ บาท

“หนุ่มนาข้าว...ขายแตงไทย”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายบุญเยี่ยม ยะอะนันตร์ อายุ ๕๔ ปี พื้นเพเป็นคนตำบลบ้านซ่อง จังหวัดฉะเชิงเทรา เติบโตมาในครอบครัวเกษตรกรที่ค่อนข้างยากจน ทำให้ได้เรียนหนังสือเพียงแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ ต้องออกมาช่วยพ่อแม่ทำนาและรับจ้างทั่วไป ปี ๒๕๓๗ ตัดสินใจเสี่ยงโชคไปทำงานที่ประเทศซาอุดิอาระเบีย มีรายได้ดีพอสมควร แค่เพียง ๒ ปี สุขภาพก็ไม่เอื้ออำนวยจึงเดินทางกลับมาประเทศไทยเพื่อพักรักษาตัว เมื่อหายดีแล้วก็ไม่ได้กลับไปอีก มายึดอาชีพเดิมคือ การทำนาบนพื้นที่ ๒๙ ไร่ ได้ผลผลิตเพียงแค่ ๑๒ เกวียนต่อปี รายได้เฉลี่ยเพียงปีละ ๔๘,๐๐๐ บาท เพราะในระหว่างทำนาบ้างก็ประสบปัญหาน้ำท่วม น้ำหลากในฤดูฝน จนนาข้าวเสียหายเกือบทุกปี ส่วนในฤดูแล้งไม่มีน้ำสำหรับทำการเกษตร ต้องหาทำงานรับจ้างเพิ่มเติมอีกเช่นเคย

ยึดมั่นในแนวทาง...เชื่อมั่นในแผ่นดินเกิด

นายบุญเยี่ยมฯ ย้อนคิดกลับไปครั้งเมื่อสมัยไปทำงานที่ประเทศซาอุดิอาระเบียว่า ขนาดบ้านเขาแห้งแล้งเพียงใดยังปลูกพืชได้.. กลางทะเลทรายก็ยังทำการเกษตรได้ แล้วประเทศไทยบ้านเราแท้ๆ อุดมสมบูรณ์กว่ามากมาย..ทำไมกับปัญหาแค่นี้เราจะแก้ไม่ได้ บุญเยี่ยมตัดสินใจกู้เงิน ธ.ก.ส. เพื่อขุดดินยกร่องกันน้ำท่วมและเก็บน้ำไว้ใช้หน้าแล้ง แต่ด้วยปัญหาดินขาดความสมบูรณ์ผลผลิตก็ยังไม่ได้เท่าที่ควร

ปี ๒๕๔๒ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ ได้ดำเนินงานขยายผลในพื้นที่ตำบลบ้านซ่อง จึงได้รับการสนับสนุนสระน้ำพร้อมทั้งได้รับการฝึกอบรมด้านการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสดและการปลูกหญ้าแฝก ทำให้นายบุญเยี่ยมฯสามารถประกอบอาชีพทางการเกษตรได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นายบุญเยี่ยมฯไม่รีรอในการพัฒนาการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ทันที ด้วยความขยันและใจที่ยึดมั่นไม่นานผลผลิตจากความพยายามก็ค่อยๆ สัมฤทธิ์ผล โดยเฉพาะแตงไทย ซึ่งสร้างรายได้อย่างต่อเนื่องเลี้ยงปากท้องครอบครัวให้สุขสบายตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงมาจนถึงทุกวันนี้ และไม่คิดจะจากเมืองไทยไปไหนอีกแล้ว...

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

ในปัจจุบันบนพื้นที่ ๒๙ ไร่ ประกอบไปด้วยกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

๑. พื้นที่ปลูกข้าว ๑๕ ไร่ ซึ่งทำนาในช่วงฤดูฝน และในบางปี หากน้ำมากพอสามารถผันน้ำ ไปทำนาปรัง เมื่อเก็บเกี่ยวข้าว แล้วจะไถกลบตอซัง เพื่อเตรียมพื้นที่ไว้สำหรับการปลูกพืชฤดูแล้ง แตงไทย ฟักทอง และข้าวโพดหากปีใดน้ำในบ่อสำรองมาก จะนำพืชผักสวนครัวปลูกในนาเพิ่มเติมจากพืชฤดูแล้ง

๒. บ่อปลาและบ่อเก็บกักน้ำ ใช้ในฤดูแล้งสำหรับผันน้ำไปปลูกแตงไทย และข้าวโพด เมื่อบ่อแห้งขอดจะวิดบ่อจับปลาที่เลี้ยงไว้ไปจำหน่ายอีกทางหนึ่ง

๓. ใช้พื้นที่ดอนน้ำไม่ขังในฤดูฝนปลูกพืชผักอายุสั้นเช่น พริก มะเขือเทศ ถั่วฝักยาว และผักสวนครัวอีกหลายชนิด โดยอาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติ เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว และย่างเข้าสู่ฤดูแล้งที่ดอนจะถูกปล่อยให้ว่างเปล่าและได้รับการพักฟื้น

๔. ปลูกไม้ผล และต้นไผ่ตง สำหรับผลิตหน่อไม้ไว้ตามริมสระน้ำ และกระจายทั่วพื้นที่

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน บาทต่อปี	รายได้ บาทต่อปี	รายได้สุทธิ บาทต่อปี
๑) ข้าวนาปี	๔๓,๔๐๐	๕๖,๗๓๒	๑๓,๓๓๒
๒) ข้าวนาปรัง	๑๕,๒๐๐	๓๓,๒๑๕	๑๘,๐๑๕
๓) แตงไทย	๒๕,๕๐๐	๑๓๗,๐๔๙	๑๑๑,๕๔๙
๔) ข้าวโพด	๒,๑๕๐	๘,๐๐๐	๕,๘๕๐
๕) ฟักทอง	๑,๑๐๐	๑,๗๑๐	๖๑๐
๖) แตงกวา	๑,๕๐๐	๒,๗๐๐	๑,๒๐๐
๗) บวบ	๑,๓๐๐	๗,๔๐๐	๖,๑๐๐
๘) ไผ่ตง	๑,๕๐๐	๑๙,๑๕๐	๑๗,๖๕๐
รวม	๙๑,๖๕๐	๒๖๕,๙๕๖	๑๗๔,๓๐๖

๔๐ ตัวอย่างความสำเร็จ :
เกษตรกรในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ เกษตรทฤษฎีใหม่
ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านเศรษฐกิจพอเพียงชุมชน

นายวิรัตน์ จีนลักษณ์

ที่อยู่ : เลขที่ ๑๓๓ หมู่ ๖ ตำบลเกาะโพธิ์ อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๗๐๐,๐๐๐ บาท

“จากแรงบันดาลใจ... จนได้เป็นปราชญ์”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายวิรัตน์ จีนลักษณ์ เดิมเป็นพนักงานในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครกว่า ๒๐ ปี แต่แล้วก็ชีวิตพลิกด้วยพิษเศรษฐกิจถูกจ้างให้ออกจากงาน จึงหันเหกลับบ้านเกิดมาประกอบอาชีพการเกษตร กู้เงิน ธ.ก.ส. มาลงทุนโดยเริ่มจากการทำนาและปลูกส้มโอ แต่ก็ไม่ค่อยได้ผลสำเร็จ ผลผลิตที่ได้ต่ำไม่คุ้มค่ากับการลงทุน เนื่องจากมีปัญหาเรื่องดินเปรี้ยว ซึ่งในขณะเดียวกันครอบครัวก็ได้เข้าร่วมกับโครงการ การปรับโครงสร้างลดพื้นที่การทำนา ทำไร่นาสวนผสม ในโครงการพระราชดำริเกษตรทฤษฎีใหม่ และเริ่มต้นบนเนื้อที่ ๑๕ ไร่ จากเนื้อที่ ๒๙ ไร่ ซึ่งเป็นที่ดินของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม (สปก.) ที่ได้สืบทอด มาจากบิดา

ในครั้งนั้นได้รับเงินพระราชทานเงินทุนจำนวน ๕,๐๐๐ บาท ทำให้เกิดแรงบันดาลใจและปรับเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ นำแนวพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ว่า “จงปลูกในสิ่งที่เรากิน และกินในสิ่งที่เราปลูก” จึงมุมานะที่จะทำการเกษตรให้ประสบผลสำเร็จนับแต่นั้นเป็นต้นมา

จากแรงบันดาลใจ... จนได้เป็นปราชญ์

นายวิรัตน์ฯ เริ่มต้นจากการทำนาปลูกพืชผักผลไม้เลี้ยงปลา เลี้ยงกบขายในพื้นที่ ๑๕ ไร่ ด้วยความใฝ่รู้มุมานะและได้รับการฝึกอบรมเพิ่มความรู้จากโครงการฯอยู่เสมอกิจกรรมที่ทำจึงเริ่มเห็นผลชัดเจน ต่อมา ปี ๒๕๔๐ ได้ขยายพื้นที่ทั้งหมดจนเต็ม ๒๙ ไร่ โดยการขุดบ่อเลี้ยงปลาขนาดใหญ่ ๘ บ่อ เช่น ปลาสลิด ปลาสวาย ปลานิลฯ นำปลาที่ได้มาจำหน่ายเป็นปลาสดและทำการแปรรูป ปลูกพืชสวนหลากหลายชนิดตั้งแต่ พืชรายวัน เช่น โหระพา กะเพรา ข่า ตะไคร้ พืชรายอาทิตย์ เช่น ชะอม พืชรายเดือน อย่างเช่น มะนาว มะพร้าวอ่อน และพืชรายปี เช่น มะยงชิด ข้าว สามารถทำให้มีรายได้เข้ามาทุกวันแล้วทำบัญชีบันทึกต้นทุน-กำไรในแต่ละเดือน บริหารจัดการใช้เงินที่ได้มาอย่างถูกต้อง จึงทำให้ นายวิรัตน์ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก

จากแรงบันดาลใจและถูกต่อเติมด้วยความมุมานะ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน มีจิตใจเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ จึงทำให้ทุกวันนี้ และจากความสำเร็จดังกล่าว นายวิรัตน์ได้เป็นที่ยอมรับของชุมชน ทำหน้าที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ในการบริหารศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

ปัจจุบันมีกิจกรรมจำนวนมากบนเนื้อที่ ๒๙ ไร่ ได้แก่

๑. ทำการเกษตรแบบผสมผสาน โดยปลูกไม้ผลและพืชผักหลายชนิด รอบคันบ่อปลา เช่น มะม่วง, มะดัน, กระท้อน และพืชผักหลากหลายชนิด (ปัจจุบันกำลังฟื้นฟูภายหลังถูกน้ำท่วมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๔)

๒. ขยายพันธุ์ไม้ผลภายในศูนย์ฯ โดยการติดตา การทาบกิ่ง การตอนกิ่ง และการเสียบยอด

๓. ผลิตปุ๋ยน้ำชีวภาพ และทำน้ำหมักชีวภาพไว้ใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง

๔. เลี้ยงปลาจำนวนทั้งสิ้น ๘ บ่อ เพื่อจำหน่ายเป็นปลาสด และแปรรูป

๕. นำปลาที่เลี้ยงในบ่อมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อจำหน่าย

๖. การถนอมอาหารและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรต่างๆ

๗. ปลูกข้าว สำหรับไว้บริโภค

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน บาทต่อปี	รายได้ บาทต่อปี
๑) ไม้ผล	-	-
๒) ขยายพันธุ์ไม้ผล	-	-
๓) เลี้ยงปลา	๒๓๐,๐๐๐	๕๐๐,๐๐๐
๔) เลี้ยงกบ	๕๐,๐๐๐	๒๐๐,๐๐๐
รวม		๗๐๐,๐๐๐

หมายเหตุ : เนื่องจากกำลังฟื้นฟูไม้ผลจากภาวะน้ำท่วมเมื่อปี ๒๕๕๔ จึงยังไม่มีรายได้

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านผลิตเห็ดเศรษฐกิจครบวงจร

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายวีระ ศรีคงรักษ์

ที่อยู่ : เลขที่ ๑๐/๓ หมู่ ๘ ตำบลรำพัน อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๔๐๐,๐๐๐ บาท

“ด้วยใจรัก...เห็ด”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายวีระ ศรีคงรักษ์ อดีตหนุ่มใหญ่ชาวสวนผลไม้ วัย ๕๘ ปี ผู้หันหลังให้กับอาชีพชาวสวนผลไม้ เนื่องจากการทำสวนผลไม้ประสบปัญหาพอถึงช่วงฤดูกาลทุเรียนและเงาะติดดอก ปรากฏว่าน้ำมีไม่เพียงพอ ทำให้ผลผลิตต่ำ เงาะและทุเรียนที่ได้เมื่อนำไปขายแล้วได้เงินน้อยไม่พอกับการใช้หนี้ที่ไปกู้มาลงทุน ไหนจะต้องใช้จ่ายเลี้ยงครอบครัวอีก พอขึ้นฤดูกาลใหม่ก็ต้องกู้เพิ่มขึ้นอีก ปีหนึ่งๆ ประมาณ ๕๐,๐๐๐ บาท เป็นอย่างนี้เรื่อยมา ด้วยความจนที่มีพื้นที่ทำกินเพียง ๕ ไร่เศษ นายวีระฯครุ่นคิดอยู่เสมอว่า การทำสวนเงาะ ทุเรียน ปีหนึ่งๆ สามารถเก็บผลผลิตไปขายได้ครั้งเดียว จะทำอาชีพอะไรดีให้มีรายได้ทุกเดือนบนพื้นที่ ๕ ไร่ ของตัวเอง มีรายได้พอใช้หนี้และเลี้ยงครอบครัว วันเวลายิ่งผ่านไปเพราะอายุตัวเองก็เพิ่มมากขึ้นทุกวันแล้ว จะทำงานในสวนอย่างที่ผ่านมาก็คงไม่ไหว

มีวันนี้ได้..เพราะทำด้วยใจรัก

ปี ๒๕๕๔ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เปิดอบรมหลักสูตรอาชีพเลี้ยงกบ เลี้ยงปลา เลี้ยงกุ้ง เพาะเห็ด และอื่น ๆ หลากหลายอาชีพ นายวีระฯจึงไปสมัครเข้ารับการฝึกอบรมการเพาะเห็ดนางฟ้าเป็นรุ่นแรก เพราะมีใจรักใจชอบเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ซึ่งทางศูนย์ฯ ได้จัดวิทยากรผู้มีความรู้ ความชำนาญการเพาะเห็ดมาให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ จนสามารถนำไปประกอบอาชีพจริงได้ หลังจากได้รับความรู้จากการอบรม ได้เริ่มก่อตั้งกลุ่มเพาะเห็ดขึ้นร่วมกับเพื่อนบ้านที่ไปอบรม ๖ – ๗ คน โดยใช้บริเวณหน้าบ้านของตัวเอง ประมาณ ๑ ไร่ เป็นที่ตั้งกลุ่ม ทางศูนย์ฯ ได้สนับสนุนเงินทุน ๓๙,๐๐๐ บาท เป็นทุนประเดิมสำหรับซื้อเครื่องไม้เครื่องมือและเป็นทุนหมุนเวียนแก่สมาชิกของกลุ่ม ครั้งแรกเพาะเห็ดนางฟ้า เดือนหนึ่งขายได้ประมาณ ๕,๐๐๐ บาท ขณะนั้นเห็ดนางฟ้า ราคา ๘ บาทต่อกิโลกรัม จนทำให้สมาชิกบางคนในกลุ่มเริ่มถอดใจ จนเลิกเพาะเห็ดก็มี กลับไปทำสวน และกลับไปรับจ้างทั่วไปเหมือนเดิม

เพราะความอดทน..จนสำเร็จ

ด้วยความอดทน มั่นศึกษาหาความรู้ วิริยะ อุตสาหะ นายวีระฯบอกว่า *“ผมทำด้วยใจรัก ทำมาเกือบ ๑๐ ปี แล้ว”* จนทุกวันนี้ประสบความสำเร็จจนมีรายได้เดือนละ ๓๐,๐๐๐ – ๓๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน มีสมาชิกจำนวน ๑๐ ราย มีทั้งสมาชิกเก่าที่ยังเหลืออยู่ และสมาชิกใหม่ที่เพิ่มเข้ามา สมาชิกส่วนใหญ่มีใจรักในอาชีพการเพาะเห็ดและมีรายได้ไม่น้อยกว่า ๒๐,๐๐๐ บาทต่อเดือนกันทุกคน เห็ดที่สมาชิกเพาะ ได้แก่ เห็ดนางฟ้าภูฏาน เห็ดนางฟ้าฮังการี เห็ดขอนขาว เห็ดโคนญี่ปุ่น และเห็ดหลินจือที่เพิ่มเข้ามาในปัจจุบัน ซึ่งมีพ่อค้ามารับซื้อที่บ้านนายวีระฯเอง ที่เป็นที่ตั้งกลุ่มเพาะเห็ด

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

ปัจจุบันมีที่ดินทำกินอยู่ด้วยกัน ๒ แปลง จำนวน ๑๒ ไร่ ใช้ประโยชน์ ดังนี้

๑. แปลงแรก จำนวน ๖ ไร่ ปลูกยางพาราและเลี้ยงไก่

๒. แปลงที่สอง จำนวน ๖ ไร่ ใช้สำหรับเป็นที่อยู่อาศัย โรงเพาะเห็ดและก่อตั้งกลุ่มผลิตเห็ดเศรษฐกิจครบวงจร โดยกิจกรรมตั้งแต่ผลิตก้อนเชื้อเห็ด เปิดดอกเห็ด จนกระทั่งรวบรวมผลผลิตเพื่อออกจำหน่าย ซึ่งผลผลิตที่ได้มีแม่ค้ารับซื้อโดยตรง ชนิดเห็ดที่ผลิตได้แก่ เห็ดนางฟ้า เห็ดขอน เห็ดนางรมฮังการี่และเห็ดโคนญี่ปุ่น ปัจจุบันกำลังทดลองเพาะเห็ดหลินจือ แล้วอบแห้งจำหน่ายตามความต้องการที่ลูกค้าสั่งมา ซึ่งจะเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้ให้กับนายวีระฯ อีกนับแสนบาท

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี ๒๕๕๖)

๑) ก้อนเชื้อเห็ด	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๒) ดอกเห็ด	๓๐๐,๐๐๐ บาท
รวมรายได้สุทธิต่อปี	๔๐๐,๐๐๐ บาท

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายสำรอง แตงพลับ

ที่อยู่ : เลขที่ ๖๙/๑ หมู่ ๔ ตำบลไร่ใหม่พัฒนา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๗๒๔,๐๐๐ บาท

“พบทางสว่าง...ตามหลักทฤษฎีใหม่”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายสำรอง แตงพลับ เกิดเมื่อปี ๒๔๘๘ ปัจจุบันอายุ ๖๙ ปี เดิมเป็นคนตำบลดอนยาง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ประกอบอาชีพทำนา และตาลโตนด ได้ย้ายตามครอบครัวมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านหนองเขื่อน เมื่อปี ๒๕๐๑ ยึดอาชีพทำนาและทำไร่มัน, ข้าวโพดมาโดยตลอด แต่เนื่องจากสภาพดินที่เสื่อมโทรมผลผลิตจึงได้ไม่มาก ภายหลังมีโรงงานสับปะรดมาตั้ง นายสำรองฯจึงเปลี่ยนมาทำไร่สับปะรด โดยกู้เงิน ธ.ก.ส. จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท มาลงทุนในพื้นที่ของตนเอง ๓๓ ไร่ แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ด้วยความอยากรวยแบบก้าวกระโดดของนายสำรองฯ จึงตัดสินใจครั้งสำคัญอีกครั้งโดยการกู้เงินก้อนโตเพื่อเช่าที่เพิ่มเติมจากเดิมลงทุนปลูกอ้อยร่วม ๑๐๐ ไร่ สุดท้ายผลผลิตไม่ดี ต้นทุนสูงแต่ราคาอ้อยตก ทำให้ติดหนี้จากการลงทุนถึงเกือบ ๑ ล้านบาท

กระทั่งปี ๒๕๓๘ กรมส่งเสริมการเกษตรได้เข้ามาส่งเสริมให้ทำเกษตรแบบผสมผสาน นายสำรองฯจึงเริ่มมีความคิดปรับเปลี่ยนวิธีการทำเกษตรแบบผสมผสานแทน หลังจากที่ผิดหวังจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยวมาครั้งแล้วครั้งเล่า

พบทางสว่าง...เดินตามหลักทฤษฎีใหม่

หลังจากที่นายสำรองฯ รวมกลุ่มเข้าอบรมกับกรมวิชาการเกษตรฯ ก็ได้เริ่มปลูกกล้าไม้ผลที่ได้รับแจกมา ปี ๒๕๔๐ เจ้าหน้าที่จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ เชิญชวนให้เข้าร่วมการอบรม ในเรื่องการเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อผ่านการอบรมจึงมีความเข้าใจในการทำการเกษตรมากขึ้น และนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนได้เป็นอย่างดี หลังจากปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำการเกษตรได้เรียนรู้เพิ่มเติมในงานด้านต่างๆ มากขึ้นและได้รับคำแนะนำจากหลายหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงสัตว์ การพัฒนาและปรับปรุงดินตลอดจนการจัดหาแหล่งสำรองน้ำเพิ่มเติม การทำปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยหมัก เป็นต้น และได้นำมาปฏิบัติในพื้นที่ของตน อีกทั้งได้น้อมนำแนวพระราชดำริ เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันเสมอมา

ปัจจุบันจากการทำไร่นาสวนผสมและเกษตรทฤษฎีใหม่ทำให้ลุงสำรองฯมีรายได้จากผลผลิตที่หลากหลาย เฉลี่ยปีละกว่า ๗๐๐,๐๐๐ บาท มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามลำดับจากเดิมที่เคยมีหนี้ก็ค่อยๆหมดไป ที่เหลือเก็บออมไว้ นำมาต่อเติมบ้านที่เคยเป็นกระต๊อบมุงหญ้าคาเปลี่ยนมาเป็นบ้านไม้ ๒ ชั้น ประสบความสำเร็จในอาชีพเกษตรกรรมได้รับรางวัลมากมายตั้งแต่ระดับอำเภอ จังหวัด จนถึงระดับประเทศ ทำให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง เพื่อนบ้านให้การยอมรับและเข้ามาขอคำปรึกษาและเป็นวิทยากรในการฝึกอบรมอยู่เป็นประจำ

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

ปัจจุบันพื้นที่ทำกินจำนวน ๓๓ ไร่ ของนายสำรองฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับประชาชนและเกษตรกรผู้สนใจทางด้านเศรษฐกิจพอเพียง และการทำเกษตรผสมผสานได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีการจัดสรรพื้นที่เป็นสัดส่วน ได้แก่ ที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำการเกษตร สระน้ำ โดยมีกิจกรรมในพื้นที่ ดังนี้

๑. พื้นที่จำนวน ๑๘ ไร่ ปลูกกล้วยน้ำว้าแทนการทำนาที่เคยทำอยู่เดิม เพื่อลดปริมาณการใช้น้ำที่มีอยู่อย่างจำกัด

๒. พื้นที่จำนวน ๕ ไร่ ใช้เลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจหลากหลายชนิด เพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย เช่น หมู มีการเลี้ยงหมูแม่พันธุ์สำหรับขยายพันธุ์เอง เพื่อจำหน่ายลูกหมูให้กับเกษตรกร และขายลูกหมู เนื้อ นอกจากนี้ยังมี วัว ไก่ไข่ เป็ด ห่าน และไก่เขียวห้วยทราย ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ตลอดทั้งปี มูลสัตว์นำมาทำเป็นปุ๋ยให้กับพืชและใช้ผลิตแก๊สหุงต้มในครัวเรือน

๓. พื้นที่จำนวน ๓ ไร่ ปลูกพืชผักสวนครัวสำหรับบริโภคและจำหน่ายในพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ คะน้า กวางตุ้ง ผักบุ้ง ผักชี ชะอม พริก บวบ ฟักทอง ซึ่งปลูกหมุนเวียนกันไปตามอายุการเก็บเกี่ยวของพืชแต่ละชนิด

๔. พื้นที่จำนวน ๔ ไร่ ใช้ปลูกมะม่วงและสำหรับพื้นที่ว่างในส่วนต่างๆ ปลูกแซมไว้ด้วยไม้ผลและไม้ใช้สอยอื่นๆ ได้แก่ มะพร้าว ไผ่ ขนุน กระท้อน เป็นต้น

๕. พื้นที่จำนวน ๓ ไร่ ขุดบ่อน้ำ จำนวน ๒ บ่อ สำหรับกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้งได้เลี้ยงปลากินพืชไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย อีกทั้งยังแจกให้กับเพื่อนบ้านในละแวกเดียวกัน

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี ๒๕๕๗)

๑) พืชสวน,ไม้ผล	๓๘๐,๐๐๐ บาท
๒) พืชผักสวนครัว	๓๐,๐๐๐ บาท
๓) ปศุสัตว์	๒๙๔,๐๐๐ บาท
๔) วิทยากรฝึกอบรม	๒๐,๐๐๐ บาท
รวม	๗๒๔,๐๐๐ บาท

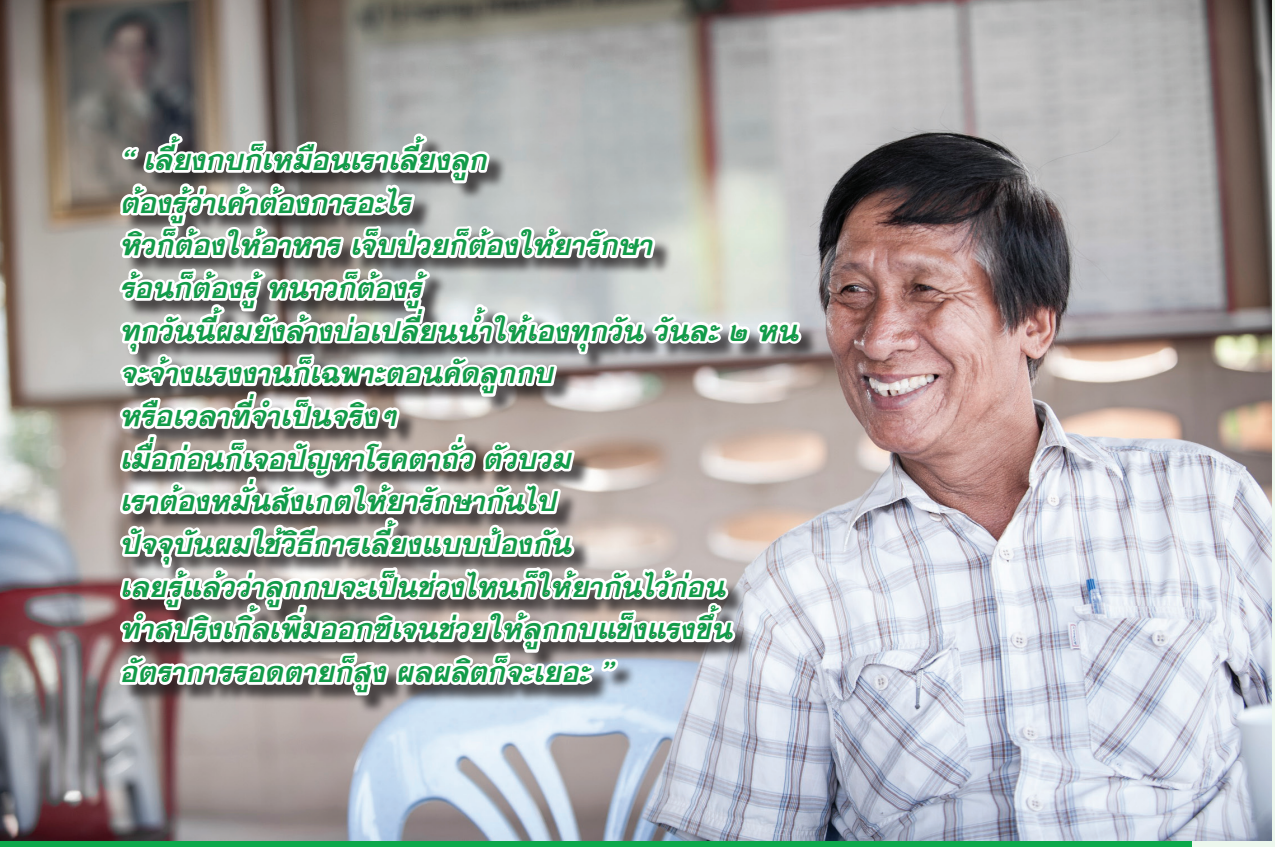

“ เลี้ยงกบก็เหมือนเราเลี้ยงลูก
ต้องรู้ว่าเค้าต้องการอะไร
หิวก็ต้องให้อาหาร เจ็บป่วยก็ต้องให้ยารักษา
ร้อนก็ต้องรู้ หนาวก็ต้องรู้
ทุกวันนี้ผมยังล้างบ่อเปลี่ยนน้ำให้เองทุกวัน วันละ ๒ หน
จะจ้างแรงงานก็เฉพาะตอนคัดลูกกบ
หรือเวลาที่จำเป็นจริงๆ
เมื่อก่อนก็เจอปัญหาโรคตาถั่ว ตัวบวม
เราต้องหมั่นสังเกตให้ยารักษากันไป
ปัจจุบันผมใช้วิธีการเลี้ยงแบบป้องกัน
เลยรู้แล้วว่าลูกกบจะเป็นช่วงไหนก็ให้ยากันไว้ก่อน
ทำสปริงเกิ้ลเพิ่มออกซิเจนช่วยให้ลูกกบแข็งแรงขึ้น
อัตราการรอดตายก็สูง ผลผลิตก็จะเยอะ ”

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านการเลี้ยงกบนา
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายสำเริง วงศ์สุรินทร์

ที่อยู่ : เลขที่ ๓๖๔ หมู่ ๑๓ ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
รายได้เฉลี่ยต่อปี ๘๗๒,๖๓๐ บาท

“จากชาวไร่...มาขายกบ”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายสำเริง วงศ์สุรินทร์ อดีตหนุ่มชาวไร่ วัย ๕๕ ปี จากอำเภอราชสาส์น ด้วยความยากจนเมื่อจบการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ ก็ต้องออกจากโรงเรียนมาช่วยครอบครัวประกอบอาชีพทำไร่ ปลูกผัก จนกระทั่งมีครอบครัวของตนเอง จึงย้ายมาตั้งรกรากอยู่ที่ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบอาชีพทำไร่มันสำปะหลังซึ่งเป็นอาชีพที่ตัวเองถนัดมาตลอด ซึ่งชีวิตเริ่มแรกของนายสำเริงฯค่อนข้างลำบากเนื่องจากรายได้ไม่แน่นอน ราคามันสำปะหลังขึ้นลงอยู่กับตลาดและนายทุน จึงต้องขายของชำอาศัยขี่จักรยานเก่าๆ ไปซื้อของที่ตัวอำเภอระยะทางนับสิบกิโลเมตร เพื่อเอาของมาลงที่ร้านเป็นอาชีพเสริมด้วยความที่เป็นคนขยันขันแข็งในการทำมาหากิน ซื่อสัตย์สุจริต จึงได้รับเลือกให้เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านดอนขี้เหล็ก ในเวลาต่อมา

จากชาวไร่...มาขายกบ

ปี ๒๕๓๙ นายสำเริงฯในฐานะผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้พาชาวบ้านในหมู่บ้านดอนขี้เหล็กเข้าดูงานและฝึกอบรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ เรื่อยมาและได้รับทราบว่ามีหลักสูตรการสอนเลี้ยงกบนา นับตั้งแต่นั้นมา คือ สิ่งที่จุดประกายความคิดในอาชีพเลี้ยงกบนาด้วยความคิดที่ว่า “กบนา” เป็นอาหารพื้นบ้านของท้องถิ่นและยังเป็นอาหารที่มีรสชาติถูกปากแถมยังอุดมไปด้วยวิตามินและสารอาหารมากมาย

จากเงินพัน..เป็นเงินล้าน

นายสำเริงฯ เริ่มต้นการทดลองเลี้ยงกบนา ตามคำแนะนำของศูนย์ฯ ด้วยแม่พันธุ์เพียง ๘ ตัว เลี้ยงในบ่อที่ทำขึ้นเองอย่างง่ายๆ ระยะเวลาผ่านไป ๓ เดือน กำไรจากการเลี้ยงกบรุ่นแรก ๕,๐๐๐ บาท ก็ปรากฏให้เห็น ทำให้นายสำเริงฯไม่รีรอต่อการเริ่มต้นทำอาชีพนี้อย่างจริงจัง โดยการศึกษาหาความรู้ทั้งจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯและแหล่งความรู้ต่างๆ เมื่อเริ่มมีความชำนาญในปี ๒๕๓๙ นายสำเริงฯเริ่มขยายบ่อเลี้ยงกบนา ครั้งละ ๓ บ่อ ไปเรื่อยๆ จนกระทั่งปัจจุบัน “ฟาร์มกบนานายสำเริง” มีบ่อเลี้ยงถึง ๒๖ บ่อ สร้างรายได้ก้อนงามให้กับนายสำเริงฯ ถึงเกือบ ๒ ล้านบาท ในปีที่แล้วซึ่งถ้าหักต้นทุนออกแล้ว นายสำเริงฯ มีกำไรจากการขายกบถึงเกือบ ๑ ล้านบาท (ปี ๒๕๕๖ ซึ่งในขณะนั้น นายสำเริงมีบ่อเลี้ยงเพียง ๒๐ บ่อ)

หลักการประกอบอาชีพของนายสำเริงฯอยู่ภายใต้แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาโดยตลอดซึ่งจะเห็นได้จากการประหยัดอดออมในสิ่งฟุ่มเฟือย ทำตามเท่าที่ตนเองและครอบครัวมีกำลังทำไหว อะไรที่ทำเองได้ก็ต้องทำด้วยความขยัน ทำให้ชีวิตในปัจจุบันของนายสำเริงประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงมีเงินทองเหลือเก็บเหลือใช้ ได้ช่วยเหลือสังคมอยู่เป็นกิจวัตร ตามลักษณะอุปนิสัยที่เปี่ยมไปด้วยความมีน้ำใจของ นายสำเริง วงศ์สุรินทร์...

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

ปัจจุบันมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงกบ ๒๖ บ่อ ตลอดทั้งวัน เริ่มตั้งแต่เพาะพันธุ์แม่กบเอง เลี้ยงลูกอ๊อดขายปีละ ๕ รุ่น ลูกกบกระโดดปีละ ๕ รุ่น และกบเนื้อปีละ ๔ รุ่น ทั้งในฤดูและนอกฤดูส่งขายทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีพ่อค้ามารับเองถึงฟาร์ม สร้างรายได้ให้กับครอบครัวและยังทำหน้าที่เป็นศูนย์ถ่ายทอดการเรียนรู้กลุ่มการเลี้ยงกบนาบ้านดอนขี้เหล็ก มีผู้สนใจมาศึกษาดูงานทั่วประเทศ อีกทั้งมีรายการโทรทัศน์มาทำรายการออกอากาศอยู่เป็นประจำ....

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน บาทต่อปี	รายได้ บาทต่อปี	รายได้สุทธิ บาทต่อปี
๑) กบเนื้อ	๙๔๐,๔๕๐	๑,๖๑๒,๒๐๐	๖๗๑,๗๕๐
๒) ลูกกบ	๔๓,๓๖๐	๑๗๓,๔๖๐	๑๓๐,๒๐๐
๓) ลูกอ๊อด	๒๖,๔๒๐	๙๗,๑๐๐	๗๐,๖๘๐
รวม	๑,๐๑๐,๒๓๐	๑,๘๘๒,๘๖๐	๘๗๒,๖๓๐

ปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรผสมผสาน

เกษตรกรกลุ่มผู้รับน้ำในพื้นที่เขื่อนขุนด่านปราการชล (อันเนื่องมาจากพระราชดำริ)

นายไสว ศรียา

ที่อยู่ : เลขที่ ๔๔/๒ ถนนนครนายก-ท่าด่าน หมู่ที่ ๖ ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๗๓๐,๐๐๐ บาท

“จากภารโรงธรรมดาฯ... มาเป็นปราชญ์ผู้รอบรู้”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายไสว ศรียา อายุ ๗๒ปี จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีบุตรจำนวน ๔ คน เดิมมีอาชีพรับราชการ ตำแหน่ง นักการภารโรง และทำสวนทำนาเป็นอาชีพเสริม สมัยก่อนเคยเป็นภารโรงที่มีนักเรียนรักมากมาย เพราะเขาเป็นคนใจดีแต่สุดท้ายก็ตัดสินใจลาออก เพราะเงินเดือนภารโรงที่ได้คงไม่เพียงพอที่จะเลี้ยงลูกทั้ง ๔ คน ซึ่งวันที่ลาออกนั้น บรรดานักเรียนที่คุ้นเคยกับนายไสวฯหลายคนถึงกับร้องไห้ไม่อยากให้นายไสวฯจากโรงเรียนไปเลยทีเดียว

หลังจากลาออก นายไสวฯก็มานั่งคิดอยู่ที่บ้านในจังหวัดนครนายกว่าจะทำอะไรดี เพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว แล้ววันหนึ่งนายไสวฯก็ได้เจอกับ คุณถาวร ชูผล เจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก เข้ามาแนะนำให้นายไสวฯทำสวน ซึ่งตอนนั้นนายไสวฯก็ลังเลว่าจะไปทำสวนได้อย่างไร ความรู้อะไรก็ไม่มีเลย แต่คุณถาวรก็บอกว่าจะสอนให้นายไสวฯ จึงตัดสินใจลองทำดูเพราะที่บ้านก็พอมีที่ดินอยู่

การเกษตรตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่

หลังจากนั้น คุณถาวรฯก็นำพันธุ์มะม่วง ๑๐๐ ต้น มาให้คุณลุงปลูกในพื้นที่ ๑ งาน นายไสวฯจึงลองทำตามแนะนำดูโดยขุดหลุม กว้าง ๑ เมตร ยาว ๑ เมตร ลึก ๑ เมตร จำนวน ๑๐๐ หลุม จากนั้นนายไสวฯก็ปลูกต้นไม้ตามคำแนะนำหลายๆ อย่าง เช่น เรื่องวิธีการใส่ดินในหลุม หรือการปลูกต้นไม้หันไปทางทิศใต้ ที่จะทำให้ต้นไม้โตเร็วขึ้น และก็เป็นอย่างนั้นจริง ๆ เพราะผ่านไปเพียงเดือนเดียว ต้นมะม่วงของนายไสวฯก็แตกใบอ่อนแล้ว

เมื่อต้นมะม่วงโต คุณถาวรก็ให้ต้นตอของมะม่วงแก้วมาทาบกิ่งขยายพันธุ์ต่อเพื่อขายกิ่งพันธุ์ แต่นายไสวฯก็ไม่ได้หยุดแค่การขายกิ่งพันธุ์ เขายังหาความรู้เพิ่มเติมด้วยการตระเวนไปอบรมสัมมนาในเรื่องเกี่ยวกับการเกษตรทั้งหลาย และได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันระหว่างเกษตรกรคนอื่นๆทำให้นายไสวฯได้ความรู้มากมาย รวมทั้งจากคำบอกเล่าปากต่อปากของเกษตรกรพื้นที่ต่าง ๆ ก็ทำให้นายไสวฯสามารถขายกิ่งพันธุ์มะม่วงพันธุ์ดีได้อีกด้วย จึงได้ตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกขึ้น จากเดิม ๑ งาน เป็น ๓๐ ไร่

ด้วยความรู้ที่ได้มาจากการไปศึกษาดูงานโครงการพระราชดำริ จากสถานที่ต่างๆ นั่นเอง เช่น เรื่อง “แกล้งดิน” ที่แก้ปัญหาดินเปรี้ยว ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริ นายไสวฯจึงลองปรับมาให้ “แกล้งพริก” ดูบ้าง ด้วยการปลูกพริกในกระถางและแขวนห้อยหัวไว้แบบไม่เหมือนชาวบ้าน คุณลุงบอกว่าทำแบบนี้แล้วพริกจะเวียนหัวสุดท้ายก็ออกลูกเต็มไปหมดจริง ๆ

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

บนพื้นที่ดินจำนวน ๓๐ ไร่ คุณลุงไสว ได้ทำการเกษตรตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ ดังนี้

๑. พื้นที่อยู่อาศัย

๒. พื้นที่ทำสวนจำนวน ๒๘ ไร่ มีปลูกส้มโอ จำนวน ๒๐ ไร่ ปลูกมะปรางหวาน จำนวน ๓ ไร่ ปลูกมะยงชิด จำนวน ๒ ไร่ ปลูกขนุน จำนวน ๒ ไร่ และปลูกมะไฟ จำนวน ๑ ไร่ ซึ่งเป็นรายได้หลักของครอบครัว

๓. พื้นที่ปลูกพืชผักสวนครัว

๔. พื้นที่สำหรับกิ่งพันธุ์มะยงชิด และมะปรางหวาน เพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

๕. บริเวณสำหรับจำหน่ายผลไม้จากสวน

๖. ผลิตน้ำมันไบโอดีเซล ๒,๐๐๐ ลิตรต่อปี

จากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การศึกษาการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพแทนการใช้ปุ๋ยเคมีในการบำรุงพืชสวน และกำจัดศัตรูพืช เช่น การใช้สารสะเดาฉีดพ่นแทนยาปราบศัตรูพืชที่เป็นสารเคมี ซึ่งเป็นอันตรายต่อผู้ใช้ และยังช่วยสิ่งแวดล้อมให้สะอาดปราศจากมลพิษ และไม่มีสารตกค้างปนเปื้อนในดินและแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรที่มาเยี่ยมชมจุดถ่ายทอดด้านการขยายพันธุ์ไม้ผลทั้งในและนอกสถานที่ ซึ่งการถ่ายทอดความรู้จะเป็นรูปธรรม เห็นผลชัดเจน เกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สามารถผลิตพืชอาหารได้เพิ่มเติม

สรุปผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๖

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน (บาทต่อปี)	รายได้ (บาทต่อปี)	รายได้สุทธิ (บาทต่อปี)
๑) ไม้ผล เช่น มะยงชิด มะม่วง	๑๕๐,๐๐๐	๔๐๐,๐๐๐	๒๕๐,๐๐๐
๒) กิ่งพันธุ์ไม้ผล	๕๐,๐๐๐	๕๐๐,๐๐๐	๔๕๐,๐๐๐
๓) ผลิตน้ำมันไบโอดีเซล	๒๐,๐๐๐	๕๐,๐๐๐	๓๐,๐๐๐
รวม	๒๒๐,๐๐๐	๙๕๐,๐๐๐	๗๓๐,๐๐๐

กลุ่มเพาะพันธุ์กล้าไม้
บ้านห้วยยาง

ขวัญใจ แก้วหาวงศ์

ทรงยศ โสมาบุตร

ด.ต.ปัญญา ประชาชิต

พิมพ์ โถตันคำ

ละมัย พังแสงสุ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ทองปาน พิมพานิชย์

ทองใส สมศิริ

บังอร ไชยเสนา

วิเศษ คำไชโย

สมคิด ศรีลาวงษ์

ครอบครัวหลวงสีโยทา

กลุ่มเพาะพันธุ์กล้าไม้บ้านห้วยยาง

โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโท-ห้วยยาง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ที่อยู่ : บ้านห้วยยาง ตำบลเหล่าโพนค้อ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๒๐๐,๐๐๐ บาท/คน/ปี

มีเงินหมุนเวียนในกลุ่มกว่า ๒๕ ล้านบาทต่อปี

“จากขอทานไปแลกข้าว... สู่กล้าไม้ เรามีขาย”

ก่อนมีโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำ

“หมู่บ้านขอทาน” เป็นชื่อเรียกขานของหมู่บ้านห้วยยาง ที่พูดกันติดปากและเคยเป็นข่าวบนหน้าหนังสือพิมพ์ชื่อดังฉบับหนึ่งมาแล้วเมื่อกว่า ๓๐ ปี ที่ผ่านมา ย้อนกลับไปเมื่อปี ๒๔๘๙ จากคำบอกมานั้นว่า ชุมชนแห่งนี้เริ่มมาจากชาวลาวอพยพมาจากเมืองวัง ประเทศลาว โดยนายยางกับนายโต๊ะ บุกเบิกสร้างบ้านเรือนเป็นครั้งแรกและตั้งชื่อหมู่บ้านตามสิ่งแวดล้อมที่เห็นและขยายชุมชนมาเรื่อย กระทั่งปี ๒๕๑๘ – ปี ๒๕๒๔ เกิดภัยแล้งครั้งใหญ่ติดต่อกัน จนชาวบ้านต้องนำสิ่งของที่มีไปแลกข้าวจากหมู่บ้านอื่นเพื่อประทังชีวิต หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “อาชีพแลกข้าว” จนถึงขั้นชาวบ้านกว่าร้อยละ ๙๐ ในหมู่บ้านต้องหาหนทางประทังชีวิตด้วยการอพยพไปขอทานตามจังหวัดใกล้เคียง กระทั่งปรากฏเป็นข่าวว่า “พบหมู่บ้านขอทานแห่งแรกของเมืองไทย” จนมีคนเรียกติดปากว่า หมู่บ้านขอทาน นับแต่นั้นมา

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ

ปี ๒๕๒๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรพื้นที่บริเวณหมู่บ้านโพนงามและบ้านห้วยยาง จึงมีพระราชดำริให้พิจารณาสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยยางโดยเร่งด่วน เพื่อช่วยเหลือฟื้นฟูพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกรในหมู่บ้าน กระทั่งปี ๒๕๓๒ อ่างเก็บน้ำห้วยโท – ห้วยยาง ก็ก่อสร้างแล้วเสร็จด้วยความจุ ๙,๑๐๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ส่งผลให้ชาวบ้านห้วยยางและหมู่บ้านข้างเคียงในเขตตำบลเหล่าโพนค้อ มีน้ำทำการเกษตรและมีทางเลือกในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น และหลังจากนั้นไม่นาน หมู่บ้านขอทานก็กลายเป็นคำเรียกขานในอดีต หนทางทำกินใหม่ๆ ก็เปิดกว้าง และอาชีพเพาะพันธุ์กล้าไม้เพื่อวิถีชีวิตที่ดีก็เริ่มต้นขึ้นในหมู่บ้านแห่งนี้

จากขอทานแลกข้าว... สู่กล้าไม้เรามีขาย

ชาวบ้านห้วยยางเริ่มต้นเรียนรู้ ทดลอง เพาะพันธุ์กล้าไม้ เช่น มะกรูด มะนาว แล้วออกไปเร่ขายจนกระทั่งตั้งกลุ่มเพาะพันธุ์กล้าไม้ขึ้นในปี ๒๕๔๒ มีสมาชิกเริ่มต้น ๒๗ คน ผลการดำเนินงานของกลุ่มมีความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๓ นายหวล ยางธิสาร ผู้ใหญ่บ้านก็ได้ประชุมชาวบ้านและจัดตั้ง วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะพันธุ์กล้าไม้บ้านห้วยยาง ขึ้น โดยมีวิสัยทัศน์กลุ่มคือ *“สร้างงาน เพิ่มรายได้ กระจายการเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนา นำพาความสามัคคี มีชีวิตที่ดี พออยู่พอกิน”*

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

๑. ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่ม จำนวน ๑๒๗ ราย (จาก ๔๖๔ ครัวเรือนในหมู่บ้าน) มีการเพาะกล้าไม้กว่า ๖๒ ชนิด เช่น ผักหวาน ยางนา มะนาว มะกรูด มะละกอ ไม้หอม เป็นต้น มีการเก็บออมจากสมาชิกเดือนละ ๔๐ บาทต่อคน

๒. ทำการตลาดโดยแบ่งเป็น พ่อค้ามารับซื้อที่สวน จะขายถุงละ ๒ บาท (ยกเว้นผักหวานจะมีราคา ๕, ๑๐ และ ๑๕ บาท) และสมาชิกบางรายนำออกเร่ขายเองหรือออกบูทจัดงานก็จะได้ราคาที่สูงกว่า โดยจะจำหน่ายที่ราคา ๑๐ – ๒๐ บาท

๓. สมาชิกในกลุ่มจะมีรายได้เฉลี่ยต่อปีไม่น้อยกว่า ๑๕๐,๐๐๐ – ๒๐๐,๐๐๐ บาท

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน (บาทต่อถุง)	พื้นที่เพาะ (๑ ไร่/คน)	รายได้สุทธิ (บาทต่อปี)
๑) กล้าไม้		๑๐๐,๐๐๐ กล้า	
– เมล็ดพันธุ์พืช	๐.๒๕	๒๕,๐๐๐	
– แกลบเผา	๐.๑๔	๑๔,๐๐๐	
– ดินผสม	๐.๑๑	๑๑,๐๐๐	
– ถุงดำ	๐.๒๕	๒๕,๐๐๐	
– แรงงาน	๐.๑๕	๑๕,๐๐๐	
รวม	๐.๙๐	๙๐,๐๐๐	๒๐๐,๐๐๐

“ เมื่อก่อนปลูกพืชอะไรก็ขาดทุน
จนเมียบ่นทุกวัน หนี้สินเยอะ
เพราะเราไม่มีความรู้
อย่างตอนแรก ๆ ก็ทำนาอย่างเดียว
อยากได้น้ำมันรถก็ขายข้าว
อยากไปเที่ยวก็ขายข้าว
สุดท้ายข้าวไม่พอกิน
ทำให้มีหนี้สินสะสมเพิ่มมากขึ้น ”

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายขวัญใจ แก้วหาวงศ์

ที่อยู่ : เลขที่ ๗๒ หมู่ที่ ๖ บ้านเหล่านกยูง ตำบลดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๑๗๐,๔๕๐ บาท

“ปรับวิธีคิด...เปลี่ยนวิธีทำ สู่ผู้นำต้นแบบ”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายขวัญใจ แก้วหาวงศ์ วัย ๖๕ ปี บ้านเดิมอยู่ที่บ้านหนองบ่อ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม จบประถมศึกษาปีที่ ๔ หนีความวุ่นวายทางการเมืองในสมัยนั้นมาอยู่ที่จังหวัดสกลนคร ยึดอาชีพปลูกปอกระเจา ทำอย่างนี้เรื่อยมาแต่ยิ่งทำยิ่งล้มเหลว จึงตัดสินใจเลิกทำการเกษตร และเข้ามาใช้ชีวิตขายแรงงานที่กรุงเทพฯ จากคนงานก่อสร้างจนเป็นคนคุมงานก่อสร้าง รายได้ดีพอสมควรแต่ก็ไม่พอเลี้ยงลูกเมียอีก ๔ ชีวิต และเหมือนสวรรค์แกล้ง นายขวัญใจฯ กลับล้มป่วย ลงต้องได้รับการผ่าตัด และเมื่อออกจากโรงพยาบาล ก็ไม่สามารถทำงานได้เหมือนเดิม จึงต้องออกจากงานพร้อมกับเงินประกันสังคมจำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท ซึ่งใช้จ่ายได้เพียง ๓ เดือน ก็หมดลง นายขวัญใจฯ จึงหันกลับมาทำการเกษตรอีกครั้ง โดยเริ่มจากการกู้ยืมเงินจาก ธ.ก.ส. มาลงทุนซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ทางการเกษตร ด้วยต้นทุนที่สูงแต่ผลผลิตน้อยส่งผลให้รายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการทำเกษตรของนายขวัญใจฯ ในครั้งนี้ได้กลายเป็นบทเรียนสำคัญในชีวิต เพราะต้องแบกรับภาระหนี้สินจำนวนมากนับแสนบาท

ปรับวิธีคิด..เปลี่ยนวิธีทำ

ในขณะที่นายขวัญใจฯ สิ้นหวังกับการทำเกษตรแบบลองผิดลองถูกนั้น ได้เห็นรายการโทรทัศน์นำเสนอเรื่องการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ และทำให้เกษตรกรประสบความสำเร็จในอาชีพเกษตรจนสามารถลืมตาอ้าปากได้ ประกอบกับในขณะนั้นตนเองไม่มีทางเลือกสำหรับอาชีพที่จะทำให้ตนเองมีรายได้เลี้ยงครอบครัว เลยมานั่งคิดว่าหากตนเองปรับวิธีคิด และเปลี่ยนวิธีทำ ก็อาจจะประสบผลสำเร็จเหมือนเกษตรกรรายอื่นๆ ได้เช่นกัน เริ่มหาแหล่งเรียนรู้ ถามเขาบ้างขอไปช่วยงานบ้างแบบครูพักลักจำ แล้วมาลองปรับกับของตนเองลองผิดลองถูกแบบตั้งใจจริง ๒ ปีผ่านไป ก็ยังไม่สำเร็จในปีที่ ๓ ค่อยดีขึ้นแต่ก็ยังคงมีปัญหาอยู่มากมายจากวิธีการทำเกษตรแบบคิดไปเองโดยไม่มีหลักวิชาการ

ใฝ่รู้มุ่งมั่น...พัฒนาจนสำเร็จ

จนกระทั่งปี ๒๕๔๔ เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ พบว่านายขวัญใจฯ มีความมุ่งมั่นและมีความพยายามในการทำการเกษตรแต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ จึงชักชวนเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกเกษตรกรของศูนย์ฯ จะได้มีโอกาสได้รับความรู้ทางด้านเกษตรและได้ไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆ เพื่อจะได้นำแนวคิดที่ได้มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับพื้นที่ของตนเอง ทำให้นายขวัญใจฯมีแนวทางการทำงานที่ชัดเจนขึ้น พัฒนาการปลูกพืชแบบหมุนเวียน ขุดลอกบ่อเพื่อกักเก็บน้ำ ปรับรูปแปลงนา บำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสดปลูกกล้วยสลับไม้ผลมีรายได้ตลอดทั้งปี จนประสบผลสำเร็จและได้คัดเลือกให้เป็นหัวหน้าศูนย์เรียนรู้ จนกระทั่งได้รับรางวัลชนะเลิศแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ในระดับประเทศ เมื่อปี ๒๕๕๕

ปัจจุบันนายขวัญใจฯ มีรายได้และความเป็นอยู่ที่สบาย ไม่มีหนี้สิน ได้นำเอาองค์ความรู้ที่ตนเองมีเผยแพร่กับผู้ที่สนใจและเป็นจุดศึกษาดูงานของทั้งภาครัฐและเอกชนตลอดจนเกษตรกรทั้งชาวไทยและประเทศเพื่อนบ้านต่างก็เข้ามาศึกษาดูงานอยู่อย่างต่อเนื่อง

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

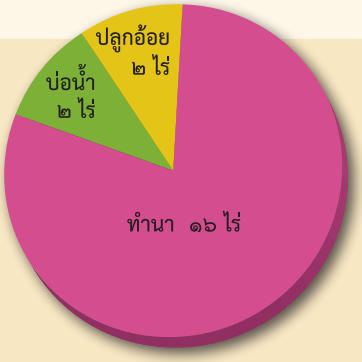

บนพื้นที่ ๒๐ ไร่ ของนายขวัญใจฯ ประกอบไปด้วยกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

๑. ทำนา จำนวน ๑๖ ไร่ หลังจากเก็บเกี่ยวแล้วปลูกกล้วยและพืชผักหมุนเวียนต่อเนื่อง

๒. ขุดบ่อน้ำ จำนวน ๒ ไร่ เลี้ยงปลากินพืช ๕,๐๐๐ ตัว ขอบบ่อปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น

๓. ปลูกอ้อย จำนวน ๒ ไร่ เพื่อทำน้ำอ้อยสดและน้ำตาลอ้อยปึก

๔. เลี้ยงโค ไก่ดำและไก่พื้นเมือง เป็ด และเลี้ยงกบในบ่อท่อซีเมนต์

ผลผลิตที่ได้ เดิมอาศัยรถพ่วงใส่มอเตอร์ไซค์ไปขายถึงในเมืองสกลนคร เมื่อมีเงินทุนพอก็เปลี่ยนเป็นรถยนต์ และผลผลิตจำนวนมากพ่อค้ามารับซื้อถึงที่รายได้เฉลี่ยวันละไม่ต่ำกว่า ๔๐๐-๕๐๐ บาท

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน บาทต่อปี	รายได้ บาทต่อปี
๑) นาข้าว	๒๗,๐๐๐	๘๕,๐๐๐
๒) พืชไร่, ไม้ผล	๒๑,๐๐๐	๙๘,๐๐๐
๓) พืชผัก	๘,๑๐๐	๓๐,๕๕๐
๔) เลี้ยงสัตว์	๗,๐๐๐	๒๐,๐๐๐
รวม	๖๓,๑๐๐	๒๓๓,๕๕๐
รวมรายได้สุทธิ		๑๗๐,๔๕๐

เกษตรกรด้านการประมง

โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณหนองอึ่งอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายทรงยศ โสมาบุตร

ที่อยู่ : เลขที่ ๘๒ หมู่ ๑๐ ตำบลค้อเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๒๕๐,๐๐๐ บาท

“จากลูกชาวนา... สู่คนเลี้ยงปลาในกระชัง”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายทรงยศ โสมาบุตร อายุ ๓๖ ปี อาศัยอยู่ในบ้านท่าเยี่ยม ซึ่งเป็นหนึ่งใน ๗ หมู่บ้านของตำบลค้อเหนือ อำเภอเมืองยโสธร ที่ประสบปัญหาน้ำท่วมที่ทำกินในช่วงฤดูฝนเป็นประจำเกือบทุกปี ส่วนหน้าแล้งก็ไม่มีน้ำเพื่อทำนาปรังและปลูกพืชอย่างอื่นชดเชยรายได้อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ในพื้นที่ยังมีปัญหาบุกรุกป่าชุมชนหนองอึ่ง รวมทั้งหนองน้ำสาธารณะพื้นที่ขนาดใหญ่กว่า ๔๕๐ ไร่ โดยไม่มีการควบคุม ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติทั้งสองแห่งเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำเกษตรในพื้นที่เป็นอย่างมาก

ครอบครัวของนายทรงยศฯก็เช่นกัน ซึ่งประกอบอาชีพทำนาและปลูกผักบนพื้นที่ ๖ ไร่ เป็นรายได้หลักและเป็นแหล่งอาหารของครอบครัว ซึ่งมีกันถึง ๕ ชีวิต ในแต่ละปีจะมีรายได้จากการขายข้าวเพียง ๓๐,๐๐๐ บาท จึงต้องทำงานรับจ้างทั่วไปในช่วงว่างเว้นจากการทำนา เพื่อหารายได้เสริมในการเลี้ยงครอบครัวในแต่ละปี

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ

จากปัญหาดังกล่าว ปี ๒๕๔๓ โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณหนองอึ่งอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงได้ก่อตั้งและดำเนินงานเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ดังเดิม อีกทั้งยังได้จัดการสาธิตและส่งเสริมด้านอาชีพเกษตรกรรมให้กับประชาชน เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการเสริมสร้างอาชีพ สร้างรายได้นอกเหนือจากการทำนา นับจากนั้นเรื่อยมา กระทั่ง ปี ๒๕๕๓ นายทรงยศ ก็ได้มีโอกาสเข้าไปเรียนรู้อาชีพจากโครงการฯ หนองอึ่ง ซึ่งมีหลากหลายอาชีพให้เลือกเรียนรู้ แต่นายทรงยศฯเองมีความสนใจในหลักสูตรการเลี้ยงปลาในกระชัง เพราะเห็นว่าน่าจะมีรายได้ดี และบริเวณบ้านท่าเยี่ยมของตนยังติดกับแม่น้ำชี ซึ่งทำให้มีน้ำเพียงพอต่อการเลี้ยงปลาได้ นี่คือจุดเริ่มต้นของอาชีพใหม่ให้กับนายทรงยศฯ

เรียนรู้ควบคู่กับอดทน

นายทรงยศฯ เริ่มต้นอาชีพเลี้ยงปลาในกระชังแบบลองผิดลองถูกในครั้งแรกเพียง ๒ กระชัง พร้อมกับการศึกษาหาความรู้ควบคู่ไปด้วย ได้ทดลองฝึกการเพาะและผสมพันธุ์ปลา โดยมีสำนักงานประมงจังหวัดคอยให้คำปรึกษาและสนับสนุนปัจจัยด้านการผลิตเบื้องต้น เช่น แม่พันธุ์ กระชังอวน และ เวชภัณฑ์ เป็นต้น ซึ่งทำให้ทรงยศฯมีความมั่นใจและมีความชำนาญเพิ่มมากขึ้นในอาชีพใหม่นี้ด้วย

จากความขยันหมั่นเพียรและใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองจนมีความชำนาญด้านการเพาะเลี้ยงปลา ทำให้นายทรงยศฯได้รับเลือกจากทางโครงการให้เป็นผู้ดูแลจุดเพาะพันธุ์ปลาและบ่อสาธิตด้านประมง ซึ่งตั้งอยู่ริมหนองอึ่ง และยังได้รับอนุญาตจากทางราชการให้เพาะเลี้ยงปลาในกระชังร่วมกับกลุ่มเพื่อนเกษตรกรรายอื่นๆ อีก ๒๐ ราย ในจำนวน ๑๐ กระชัง เพื่อเป็นจุดสาธิต เมื่อจำหน่ายปลาก็แบ่งปันผลผลิตที่ได้ให้กับสมาชิกและจัดสรรเงินส่วนหนึ่งไว้เป็นทุนของทางกลุ่มต่อไป

ปัจจุบันนายทรงยศฯ มีกระชังเลี้ยงปลาเพิ่มขึ้นเป็น ๒๐ กระชัง จำนวนกระชังละประมาณ ๑,๐๐๐ ตัว โดยแบ่งเป็นปลาทับทิมหรือปลานิลแดง กับปลานิลธรรมดาอย่างละครึ่ง ซึ่งจะเลี้ยงปลาได้ ๒ รุ่น ใช้เวลาเลี้ยง ๔ เดือน ก็จับขายได้ รุ่นหนึ่งก็ได้น้ำหนักประมาณ ๓ - ๔ ตัน รวมทั้งปีได้ปลาเฉลี่ยประมาณ ๗ - ๘ ตัน โดยบริษัทจะมารับซื้ออยู่ที่ ๕๐ – ๗๐ บาทต่อกิโลกรัม เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วก็จะเหลือรายได้ปีละไม่น้อยกว่า ๒๕๐,๐๐๐ บาท ซึ่งมากกว่าการทำนาหลายเท่า เพียงพอกับการเลี้ยงดูครอบครัวอย่างมีความสุข นอกจากนี้นายทรงยศฯ กำลังเริ่มเลี้ยงปลาดุกในบ่อดินอีก ๑๕,๐๐๐ ตัว เพื่อเป็นรายได้เสริมอีกด้วย

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน (บาทต่อปี)	รายได้ (บาทต่อปี)	รายได้สุทธิ (บาทต่อปี)
๑) นาข้าว	–	บริโภค	–
๒) เลี้ยงปลาในกระชัง	๒๐๐,๐๐๐	๔๕๐,๐๐๐	๒๕๐,๐๐๐
รวม	–	–	๒๕๐,๐๐๐

เกษตรกรต้นแบบตามแนวพระราชดำริ ด้านเกษตรผสมผสาน

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายทองปาน พิมพานิชย์

ที่อยู่ : เลขที่ ๖ หมู่ ๔ ตำบลสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๔๙๑,๑๖๐ บาท

“จากความพอเพียง...จึงมีเพียงพอ สู่เจ้าพ่อกล้วยหอมทอง”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายทองปาน พิมพานิชย์ อายุ ๖๑ ปี เกษตรกรจากบ้านคำประมง บอกเล่าประวัติความเป็นมาในอดีตตนว่า เดิมนั้นมีอาชีพทำนาเป็นหลัก หมดหน้านาก็รับจ้างทั่วไป ฐานะยากจน มีรายเพียงได้ปีละ ๓,๐๐๐ บาท อีกทั้งยังติดหนี้ ธ.ก.ส. อีกมากมาย พยายามคิดหาหนทางอยู่เสมอว่า จะทำอย่างไรถึงจะหายจน ชีวิตที่ผ่านมาก็จนแล้วในอนาคตข้างหน้าเราก็ยังจะจนต่อไปอีกสักกี่ปี นายทองปานฯจึงได้เขียนคติประจำใจว่า “ความจนมีแท้ๆ เราต้องแก้ด้วยตนเอง” เพื่อเป็นสิ่งเตือนใจให้คิดหาทางต่อสู้กับความทุกข์ยากเรื่อยมา แล้วก็คิดหาทางว่าอะไรที่จะแก้ความจนได้ จนกระทั่ง ในราว ปี ๒๕๓๘ ตนเองมีโอกาสได้เข้ารับการอบรมเป็นหมอดินอาสา แล้วจึงนำความรู้จากการอบรมหมอดินอาสามาปรับปรุงดิน และปี ๒๕๔๐ นายทองปานฯก็เริ่มปรับแนวความคิดโดยยึดเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพ่อหลวงเป็นที่ตั้ง

วิถีชีวิตที่สอดคล้องกับ..ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากแนวคิดคติประจำใจ นายทองปานฯก็ลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยไม่ต้องรอคนอื่นมาช่วย เริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตนเองก่อน ลงมือทำการเกษตรผสมผสานบนพื้นที่ ๑๗ ไร่ ทำนา ๑๔ ไร่ อีก ๓ ไร่ ปลูกมะม่วง บริเวณบ้านก็ปลูกพืชผักสวนครัวพื้นบ้านทุกอย่างที่กินได้ เช่น มะละกอ ข่า ตะไคร้ พริก มะเขือ ของกินของใช้ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตก่อน ในบ่อน้ำก็ทำการเลี้ยงปลา เลี้ยงกบ บนบกเลี้ยงเป็ด และเลี้ยงไก่ รวมทั้งเพาะเห็ด โดยได้นำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นเครื่องมือนำทาง ลดรายจ่ายโดยการทำปุ๋ยใช้เองได้ จากมูลสัตว์ เศษซากพืชต่างๆ เพื่อใช้เป็นปุ๋ยใส่พืชผักและไม้ผล

จากความพอเพียง..ทำให้เพียงพอ

จากการดำเนินวิถีชีวิตสอดคล้องกับแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่นานเกินรอนายทองปานฯ สามารถเพิ่มพื้นที่ทำการเกษตรได้ถึง ๕๐ ไร่ แบ่งพื้นที่ทำเกษตรผสมผสาน ทำนาปลูกข้าว จำนวน ๒๐ ไร่ ปลูกไม้ผลชนิดต่างๆ จำนวน ๒๐ ไร่ ได้แก่ มะม่วงงามเมืองย่า แก้วมังกร มะขามเปรี้ยว สับปะรด ฝรั่ง พุทรา และกล้วยหอมทอง เพื่อส่งไปขายประเทศญี่ปุ่น พร้อมทั้งได้ก่อตั้งกลุ่มปลูกกล้วยหอมทองจังหวัดสกลนครและเพื่อนบ้านจังหวัดใกล้เคียง

ด้วยความมุ่งมั่น ขยัน อดทน มั่นศึกษาหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ จนผ่านพ้นอุปสรรคมาได้ด้วยความรู้จักคำว่าพอเพียง ทำให้มีกิน มีใช้ มีอยู่ มีอาชีพมั่นคง พึ่งตนเองได้อย่างพอเพียง ที่สำคัญ คือ ปลดหนี้ได้ และสามารถส่งเสียลูกๆ ทั้ง ๖ คน เรียนจบหมดแล้ว บนผืนดิน จำนวน ๕๐ ไร่ และยังบอกเคล็ดลับง่ายๆ ของการปลูกกล้วยหอมทอง หลักที่สำคัญคือไม่ต้องใช้สารเคมีให้ใช้เพียงปุ๋ยเคมีบำรุง หรือใครจะปลูกด้วยระบบเกษตรอินทรีย์ก็ทำได้ โดยเน้นใช้ปุ๋ยมูลไก่เป็นหลัก ด้วยความศึกษาใฝ่รู้จึงคิดค้นหาทางออกในการปลดหนี้ให้เกษตรกรโดยมุ่งไปที่เรื่องปลูกกล้วย ซึ่งเป็นความชอบส่วนตัวด้วยและเล็งเห็นว่าเป็นช่องทางที่เกษตรกรจะสร้างเงินได้จริง ๆ ซึ่งในปัจจุบันนายทองปานฯมีรายได้เฉลี่ย ๓-๔ หมื่นบาทต่อเดือน และเป็นสถานที่ศึกษาดูงานให้ผู้สนใจ พร้อมทั้งเป็นวิทยากรให้ชุมชน เพื่อนำความรู้ใหม่ๆ กลับไปพัฒนาต่อยอดอาชีพตัวเองได้และสามารถเลี้ยงตัวเขาเองและครอบครัวได้

กิจกรรมภายในพื้นที่

๑. ทำนา จำนวน ๒๐ ไร่ไว้บริโภคและเหลือขาย

๒. ปลูกไม้ผลแบบผสมผสาน โดยเฉพาะมะม่วงงามเมืองย่า และกล้วยหอมซึ่งสร้างรายได้หลัก

๓. ปลูกพืชผักแบบริมรั้ว เพื่อบริโภค

๔. เลี้ยงปลา ๓,๐๐๐ ตัว, เลี้ยงเป็ดและไก่ดำภูพาน เพื่อบริโภค

๕. ที่อยู่อาศัยและโรงเรือนปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อใช้ในแปลงเกษตรของตนเอง

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน บาทต่อปี	รายได้ บาทต่อปี
๑) นาข้าว	๙๑,๐๐๐	๔๐,๐๐๐
๒) พืชไร่, ไม้ผล	๖๕,๕๔๐	๖๒๕,๐๐๐
๓) พืชผัก	–	–
๔) เลี้ยงสัตว์	๑๔,๐๐๐	–
รวม	๑๗๓,๕๔๐	๖๖๕,๐๐๐
รวมรายได้สุทธิ		๔๙๑,๑๖๐

เกษตรกรด้านการประมง

ศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายทองใส สมศิริ

ที่อยู่ : เลขที่ ๑๘ หมู่ ๙ ตำบลห้วยตึ๊กชู อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๒๘๕,๐๐๐ บาท

“ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำขาย... สร้างรายได้ที่มั่นคง”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายทองใส สมศิริ อายุ ๕๗ ปี เดิมประกอบอาชีพเหมือนเกษตรกรทั่วๆ ไปในอำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีอาชีพหลักคือการทำนา ทำไร่ และรับจ้างทั่วไปเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว จนกระทั่ง ปี ๒๕๓๘ นายทองใสฯ ได้มีโอกาสเข้าไปทำงานเป็นลูกจ้างงานพัฒนาด้านประมง ของโครงการศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งได้ก่อตั้งขึ้นตามพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

จากโอกาสได้เรียนรู้...จึงนำมาลงมือทำ

ในระหว่างเป็นลูกจ้างของโครงการฯ นายทองใสฯได้มีโอกาสเรียนรู้และฝึกฝนประสบการณ์เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำจากเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ จนเกิดความสนใจอยากจะยึดมาเป็นอาชีพ และ ปี ๒๕๔๒ นายทองใสฯ จึงได้ตัดสินใจลงมือเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นอาชีพในพื้นที่ของตนเองอย่างจริงจัง โดยเริ่มจากการเลี้ยงปลาดุกในบ่อพลาสติกเล็กๆ เพียงอย่างเดียว จากนั้นก็ทดลองเลี้ยงปลาชนิดอื่นและกบมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งมีความชำนาญเข้าขั้นมืออาชีพและเริ่มมีกลุ่มลูกค้าประจำ จึงได้ลาออกจากการเป็นลูกจ้างของโครงการฯ เพื่อมาขยายงานด้านเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างเต็มตัว จนกระทั่งเป็นฟาร์มเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ

“สมศิริฟาร์มปลา” เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปในเขตอำเภอภูสิงห์ ซึ่งนายทองใสฯ จะเน้นการเลี้ยงปลาดุก ปลานิลและกบนา ซึ่งเป็นที่นิยมบริโภคกันในท้องถิ่น โดยจะจำหน่ายให้เกษตรกรรายย่อยในจังหวัดศรีสะเกษและพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งจะนำลูกปลาไปเลี้ยงในนาข้าวและสระน้ำ ในช่วงฤดูฝน ซึ่งพันธุ์ปลาจากสมศิริฟาร์ม ของนายทองใสฯนั้นจะเป็นที่นิยมสำหรับลูกค้าประจำ เนื่องจากพันธุ์สัตว์น้ำของนายทองใสฯ จะถูกเพาะ ฟักและอนุบาลในสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกับแหล่งน้ำที่ถูกนำไปเลี้ยง ระยะทางขนส่งไม่ไกลมาก ทำให้ลดปัญหาการบอบช้ำและเป็นโรค อัตราการรอดตายจึงมีสูงกว่าพันธุ์สัตว์น้ำที่ซื้อมาจากพ่อค้ารถเร่

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

ปัจจุบันนายทองใสฯ เพาะพันธุ์สัตว์น้ำเน้น ๓ ชนิด คือ ปลาดุก,ปลานิล,กบนา และปลาพื้นบ้านอื่นๆ อีกส่วนหนึ่ง เช่น ปลายี่สก ปลาตะเพียน ซึ่งการเพาะพันธุ์แต่ละชนิดใช้เวลาไม่เกิน ๑ เดือน ก็ขายได้ จำหน่ายตั้งแต่ตัวละ ๓๐ สตางค์ – ๑ บาท ซึ่งลูกค้าจะเป็นเกษตรกรรายย่อยจะมาซื้อที่ฟาร์มเอง ทั้งลูกค้าประจำและลูกค้ารายใหม่ และด้วยความสม่ำเสมอของลูกค้ารายย่อยในพื้นที่ และหลักคิดที่ไม่ทำอะไรเสี่ยงเกินตัวนี่แหละ ที่เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้นายทองใสฯ สามารถประกอบอาชีพเพาะพันธุ์สัตว์น้ำขาย สร้างรายได้อย่างต่อเนื่องเลี้ยงครอบครัวได้อย่างสบายมาแล้วกว่า ๑๕ ปี

นอกจากการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำเป็นอาชีพหลักแล้ว นายทองใสฯยังรับหน้าที่เป็นวิทยากรพิเศษ บรรยายให้กับเกษตรกรที่มาฝึกอบรมที่ศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ฯ อีกด้วย และบ่อยครั้งที่บ่อเพาะเลี้ยงพันธุ์ปลาใน “สมศิริฟาร์ม” ของเขาได้กลายเป็นแหล่งศึกษาดูงานของเกษตรกรและหน่วยงานต่างๆ ที่สนใจแวะเวียนมาเยี่ยมเยือนอย่างไม่ขาดระยะ

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน (บาทต่อปี)	รายได้ (บาทต่อปี)	รายได้สุทธิ (บาทต่อปี)
๑) พันธุ์ปลานิล	๕,๐๐๐	๗๐,๐๐๐	๖๒,๐๐๐
๒) พันธุ์ปลาดุก	๑๒,๐๐๐	๘๐,๐๐๐	๖๘,๐๐๐
๓) พันธุ์กบนา	๕,๐๐๐	๔๐,๐๐๐	๓๕,๐๐๐
๔) ปลาชนิดอื่นๆ	๓๐,๐๐๐	๕๐,๐๐๐	๒๐,๐๐๐
๕) นา, สวน	–	–	๑๐๐,๐๐๐
รวม	–	–	๒๘๕,๐๐๐

เกษตรกรต้นแบบตามแนวพระราชดำริ ด้านเกษตรผสมผสาน

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นางบังอร ไชยเสนา

ที่อยู่ : เลขที่ ๒๘ หมู่ ๔ ตำบลฮางโฮง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๘๐๓,๐๐๐ บาท

“กบเงินล้าน...จากวันวานสุดรันทด”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นางบังอร ไชยเสนา อายุ ๓๘ เป็นคนไทโส้ มาจากอำเภอกุสุมาลย์ จบเพียงประถมศึกษาปีที่ ๖ ด้วยความยากจนจึงต้องเดินทางเข้าไปหางานทำในกรุงเทพฯเพื่อทำงานรับจ้างด้วยค่าแรงเดือนละ ๓๐๐ บาท ส่งกลับบ้านหมดเหลือใช้เพียงเดือนละ ๑๐๐ บาท กับการใช้ชีวิตในเมืองหลวงถึง ๕ ปีเต็ม จนกระทั่งได้พบกับสามีคือนายสันต์ จึงตัดสินใจกลับบ้านเกิดเมืองนอน กับบทเรียนที่ว่าการใช้แรงงานนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย...การขาดโอกาสทางการศึกษาไม่สามารถเจริญก้าวหน้าได้อย่างแน่นอน จากนั้นก็ยึดอาชีพทำนาทำสวนโดยเช่าที่นาจำนวน ๑๐ ไร่ ทำนาบ้าง ทำไร่บ้างและรับจ้างทำงานทุกอย่างที่ได้เงิน ทำงานหนักกระทั่งถึงกับแท้งลูกไปถึง ๒ คน ถึงกระนั้นชีวิตอันรันทดของนางบังอรฯ ก็ไม่ประสบผลสำเร็จเพราะต้นทุนการเกษตรสูงขณะที่ผลผลิตไม่ได้ราคา ในที่สุดก็ต้องเป็นหนี้ พื้นที่ทำกินที่เช่าเขาอยู่ก็กำลังจะถูกยกเลิกไม่ให้เช่าทำอีก จนต้องกราบไหว้วิงวอนเจ้าของที่ดินเพื่อขอให้ได้ทำกินต่อไป หากปีนี้ทำแล้วไม่มีค่าเช่าที่นาก็จะยอมทำนาชดใช้ให้กับเจ้าของที่ดินฟรีๆ ติดต่อกันจนครบ ๓ ปี

ความมุ่งมั่น..ในวันที่มืดมน

นางบังอรฯ ยังคงมุ่งมั่นทำการเกษตรหลังจากทำนาก็ปลูกผักเลี้ยงปลา เอาไปขายที่ตลาด ลองผิดลองถูกไปเรื่อยๆ จนกระทั่งมาเริ่มเลี้ยงกบ ๕๐ ตัว ด้วยเงินลงทุน ๒,๐๐๐ บาท และได้ผลตอบแทนมาถึง ๒๐,๐๐๐ บาท สร้างความหวังให้กับบังอรขึ้นมาอีกครั้ง แต่ด้วยความที่ไม่มีความรู้ดีพอ ทำให้ปีต่อมาลูกกบตายเกือบยกบ่อความหวังที่จะลืมตาอ้าปากของบังอรก็จบสิ้นลง บังอรคิดหนักเพราะลงทุนไปมากแล้วไม่มีที่พึ่ง ยามค่ำคืนก่อนนอนก็ไหว้พระและที่ขาดไม่ได้ คือ ในหลวงและพระราชินี ที่อยู่บนหัวที่นอน จะกราบภาวนาขอให้ได้มีโอกาสมีที่ดินเป็นของตนเอง และหากมีที่ดินจะยึดน้อมนำเอาแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงนี้มาทำ และสร้างตัวเพื่อให้คนทั่วไปรู้ว่าการทำเศรษฐกิจพอเพียงนั้นสามารถสร้างรายได้และมีชีวิตที่ดีขึ้นแน่นอน

และแล้ววันของนางบังอรฯก็มาถึง เมื่อเพื่อนบ้านติดธุระจึงยื่นโอกาสทองให้นางบังอรไปอบรมที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯแทน ซึ่งตนเองก็ไม่เคยรู้เลยว่า มีศูนย์ฯภูพานฯ อยู่ด้วย และไม่รู้ว่าตั้งอยู่ส่วนไหนของเมืองสกลนคร เมื่อได้รับการอบรมครั้งแรกก็ทำให้บังอรเข้าใจทันทีว่า เราจะทำแบบเดิมไม่ได้แล้วความตั้งใจต้องมาด้วยกันกับความรู้ นั่นคือจุดเริ่มต้นที่ถูกต้องของนางบังอรฯในการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริ

พอเพียง...อย่างเพียงพอ

มาวันนี้นางบังอรฯ ได้ทำการเกษตรโดยใช้ความตั้งใจและความรู้เป็นตัวนำจนประสบผลสำเร็จ สามารถซื้อที่ดินเป็นของตนเองจำนวน ๕ ไร่ ได้อย่างใจหวัง และใช้ความรู้ที่มีในการพลิกพื้นแผ่นดิน ๕ ไร่ ให้เป็นแผ่นดินทอง ปลูกพืชผักชนิดต่าง ๆ เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ และเลี้ยงไก่ดำ ปลูกพืชโดยระบบการปลูกในวงบ่อเพื่อแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ปรับปรุงดินด้วยเกษตรอินทรีย์ ทุกวันนี้ผลผลิตทุกอย่างมีพ่อค้าวิ่งมาซื้อถึงที่ ไม่ว่าจะเป็นพืชผักชนิดต่างๆ กบนา, ปลาหมอ, ดอกดาวเรือง และผลผลิตอื่นๆ สร้างรายได้ต่อปีถึงเกือบ ๑ ล้านบาท..

จากความสำเร็จในแนวทางทฤษฎีใหม่เศรษฐกิจพอเพียงกับการทำการเกษตรแบบผสมผสาน วันนี้ นางบังอรฯ สามารถลืมตาอ้าปากได้ มีรายได้เพียงพอเลี้ยงครอบครัวได้อย่างสุขสบาย จากเดิมที่เคยรู้สึกมืดมนไม่เห็นหนทาง วันนี้เงินกลับวิ่งมาหาถึงบ้าน และสิ่งที่ทำให้ภาคภูมิใจในปัจจุบัน คือ การได้รับเกียรติให้เป็นเกษตรกรดีเด่นของจังหวัด และยังเป็นวิทยากรให้กับเกษตรกรต่างๆ ตลอดจนเป็นแหล่งศึกษาดูงานของหน่วยงานต่างๆ อีกด้วย

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน บาทต่อปี	รายได้ บาทต่อปี
๑) ทำนา	๖,๔๕๐	๑๖,๐๐๐
๒) เลี้ยงไก่	๖๐๔	๓,๐๐๐
๓) ปลูกบัว	๑,๓๐๐	๓๖,๐๐๐
๔) ปลูกดาวเรือง	๙,๔๐๐	๑๔๓,๐๐๐
๕) เลี้ยงกบ	๕๖,๕๐๐	๖๐๐,๐๐๐
๖) ทำขนม	๑,๖๒๐	๕,๐๐๐
รวม	๑๐๕,๙๐๔	๕๐๓,๐๐๐

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

บนพื้นที่ ๕ ไร่ ได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น

๑. บ่อน้ำ จำนวน ๓ บ่อ ๆ ละ ๒ งาน ได้นำปลามาเลี้ยง ได้แก่ ปลาตะเพียน ปลานิล ปลานวลจันทร์และปลาหมอ บริเวณรอบๆ ขอบบ่อได้ปลูกมะละกอ ข่า ตะไคร้ และพืชผักสวนครัวเพื่อเอาไว้กินเป็นอาหาร

๒. ปลูกสร้างที่อยู่อาศัย และเล้าไก่ เป็ด ปลูกมะนาวในวงบ่อซีเมนต์ จำนวน ๑ ไร่

๓. บ่อกบจำนวน ๓,๐๐๐ คู่ บ่อเพาะลูกอ๊อดส่งออกประเทศลาว เป็นรายได้หลักปีละ ๖๐๐,๐๐๐ บาท

๔. ปลูกเพกาและมะละกอในระบบวงท่อ ขายทั้งผลและกิ่งพันธุ์

๕. พื้นที่เช่า ๑๐ ไร่ ใช้ปลูกข้าว, ทำไร่ดาวเรืองและปลูกบัวเป็นรายได้เสริม

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ และปศุสัตว์

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด.ต.ปัญญา ประชาชิต

ที่อยู่ : บ้านนาจาม หมู่ ๓ ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๑๘๓,๒๐๐ บาท

“จากผู้พิทักษ์ฯ... สู่นักพัฒนาเกษตรผสมผสาน”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

ด.ต.ปัญญาฯ อดีตผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ เกษียณอายุราชการก่อนกำหนดด้วยอายุ ๕๓ ปี ลุงดาบใช้เวลาถึง ๒ ปี ในการหาข้อมูลและวางแผนอาชีพหลังออกจากราชการ ได้มองไว้หลายอาชีพ แต่ก็มาจบที่การทำเกษตรเพราะรักอิสระ ลุงดาบบอกว่าแม้รายได้จะช้าแต่ได้ ทบทวนเป็นอย่างดีแล้วว่าตนมีบ้านและลูกๆ เรียนจบแล้ว ไม่มีปัญหาด้านหนี้สิน และบำนาญที่ได้เพียงพอให้ตนกับแม่บ้านใช้ จากนั้นลุงดาบจึงได้เริ่มต้นด้วยการซื้อที่ดิน ๑๕ ไร่ โดยผ่อนกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และเริ่มทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ เมื่อปี ๒๕๔๕ โดยเข้าร่วมโครงการกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ก่อนหน้านี้นึกว่าศูนย์ฯภูพานฯ เป็นเขตพระราชฐาน สงสัยอยู่ว่าเข้าได้หรือไม่ แต่พอได้เข้าร่วมโครงการแล้วก็ได้เข้าไปรับการอบรมในเรื่องต่างๆ เช่น ข้าว ไม้สวน ประมง เรียกว่าได้ทั้งความรู้และปัจจัยการผลิตจากศูนย์ฯภูพานฯ ลุงดาบมองว่าความรู้ทางวิชาการมีผลอย่างมากต่อความสำเร็จ

จากผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ สู่นักพัฒนาเกษตรผสมผสาน

แรกๆ ใครมาดูก็บอกว่าไม่ได้กินหรอก ไม่ติดลูกหรอก เพราะปลูกในดินที่ขุดขึ้นมาจากบ่อ แต่ด้วยความมุ่งมั่นและได้รับคำแนะนำจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ การทำเกษตรผสมผสานก็เติบโตขึ้นอย่างมั่นคง นับตั้งแต่เรื่องการปรับปรุงดิน การทำปุ๋ยคอกเองที่ได้ประมาณ ๑.๕ ตันต่อปี การขุดสระเพื่อเป็นแหล่งน้ำ การที่ลุงดาบเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ โคขุนโพนยางคำอยู่แล้ว โดยมีแม่พันธุ์ ๔-๕ ตัว ยิ่งทำให้การเกษตรแบบผสมผสานมีความลงตัวและหลากหลายมากขึ้น ปัจจุบันเลี้ยงทั้งโคขุน สุกร และเสริมด้วยไก่ดำภูพาน ทำควบคู่ไปกับการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น เช่น ขนุน ชะอม ลำไย ฝรั่ง ชมพู่ ไผ่หวาน ไผ่กิมซุง ฯลฯ ซึ่งได้ให้ผลผลิตที่หลากหลาย ไม่ถูกผูกขาดจากพ่อค้า ต้นขี้เหล็กก็ปลูกไว้เป็นรั้วป้องกันสัตว์เลี้ยงจากบ้านอื่นมากินพืชฤดูแล้งและยังสามารถเก็บไปแกงกินได้ด้วย การปลูกข้าวก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะขาดไม่ได้ ลุงดาบใช้พื้นที่ในการทำนา ๙ ไร่ โดยนำมาบริโภคในครัวเรือนและแจกลูกหลาน ๕ ไร่ ส่วนอีก ๔ ไร่ ปลูกเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ขาย นับเป็นการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตโดยใช้พื้นที่ไม่มาก เพียงแต่ต้องเรียนรู้วิธีการทำให้เหมาะสมเท่านั้น

ปัจจุบัน...ก้าวต่อไป เพื่อเผยแพร่และพัฒนา

ด.ต.ปัญญาฯ เป็นตัวอย่างของเกษตรกรทฤษฎีใหม่ที่ประสบความสำเร็จในการผสมผสานเกษตรกรรมรูปแบบต่างๆ ทั้งด้านพืชและสัตว์อย่างลงตัว แม้ว่าจะหันมาเริ่มทำการเกษตรหลังจากเกษียณอายุราชการ แต่ผลสำเร็จที่ได้นั้น นอกจากจะมีรายได้เพิ่มขึ้นแล้ว ความสุขใจที่ได้รับเป็นสิ่งที่ประเมินค่ามิได้

ความสำเร็จของลุงดาบ ส่งผลให้ได้รับการคัดเลือกเป็นหัวหน้าศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอ่างเก็บน้ำห้วยเคลิ้ม มีผู้สนใจมาดูงานด้านการเกษตรอยู่ไม่ขาดสาย ทำให้ลุงดาบเป็นที่รู้จักของเกษตรกรจากหลายท้องที่มีเกษตรกรมาขอซื้อเมล็ดข้าวพันธุ์ดีอยู่เสมอ ลุงดาบยังหันมาเน้นด้านพืชมากขึ้นและได้ฝึกอบรมการทำนาเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ขาย จนได้เป็นประธานกลุ่มสหกรณ์ข้าวซึ่งตั้งมาได้ ๓ ปีแล้ว โดยผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเป็นหลัก มีสมาชิก ๒๔๘ คน ลุงดาบเสริมให้ฟังว่าทุกวันนี้เกษตรกรประสบปัญหาต่างๆ เพราะความไม่เชื่อวิชาการ ทำให้คัดค้านไม่ทันสมัย ไม่สนใจ ทุกวันนี้ลุงดาบยังสั่งสมประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง เช่น ทดลองปลูกผักหวานป่าให้ได้ผลผลิตดีที่หันมาปลูกพืชมากขึ้นเพราะการเลี้ยงสัตว์ต้องดูแลใกล้ชิดและต้องให้กินตามเวลาจึงจะได้ผลดี อย่างไรก็ตามลุงดาบได้ทิ้งท้ายโดยให้ข้อคิดในการทำการเกษตรว่า *“แม้จะเห็นผลช้า แต่ถ้าคุณได้แล้วจะยั่งยืน”*

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน บาทต่อปี	รายได้ บาทต่อปี
๑) เลี้ยงโคขุน ๑๐ ตัว	๒๐๐,๐๐๐	๓๕๐,๐๐๐
๒) เลี้ยงไก่ดำ ๑๐ ตัว	๑,๐๐๐	๕,๐๐๐
๓) ทำนาปี ๙ ไร่	๕,๔๐๐	๒๖,๐๐๐
๔) ปลูกไม้ผล-ไม้ยืนต้น ๑ ไร่	๑,๐๐๐	๗,๐๐๐
๕) พืชผักสวนครัว ๒ ไร่	๑,๐๐๐	๔,๐๐๐
รวม	๒๐๘,๔๐๐	๓๙๒,๐๐๐
รวมรายได้สุทธิ		๑๘๓,๒๐๐

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านเกษตรผสมผสานและเลี้ยงปลา

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นางพิมพ์ โถตันคำ

ที่อยู่ : เลขที่ ๙๓ หมู่ ๓ บ้านนาขาม ตำบลนามอง อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๓๖๗,๐๐๐ บาท

“กล้าคิด..ชีวิตเปลี่ยน”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นางพิมพ์ โถตันคำ อายุ ๕๗ ปี เดิมเป็นคนจังหวัดกาฬสินธุ์ อดีตหญิงแกร่งทรหด ผู้ผ่านช่วงชีวิตที่ยากลำบากมาตั้งแต่วัยเด็ก จบการศึกษาเพียงชั้นประถม ๔ เริ่มทำงานช่วยพ่อแม่ตั้งแต่อายุ ๑๐ ปี รับจ้างเกี่ยวข้าว ตัดอ้อย หาเงินช่วยครอบครัวเรื่อยมา กระทั่งแต่งงานกับนายบัวทอง เมื่ออายุ ๑๖ ปี ขณะนั้นสามีอายุ ๔๐ ปี ด้วยจำคำสอนของแม่มาว่าถ้าแต่งงานกับคนมีที่ดินเยอะๆ ก็จะหายจน นางพิมพ์ฯจึงย้ายมาอยู่จังหวัดสกลนคร ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก เพียง ๑๑ ปี หลังแต่งงานสามีก็มาเสียชีวิตลง นางพิมพ์ฯในสภาพขาดผู้นำกับภาระลูกๆ อีก ๓ คน จึงทำให้เกิดความท้อแท้สิ้นหวังในชีวิต จำใจทิ้งลูกเข้ากรุงเทพฯ หาเงินอยู่ถึง ๔ ปี ด้วยความเป็นห่วงลูกๆ กำลังโตเข้าสู่วัยรุ่น จึงกลับมาดูแลลูกๆ ด้วยเงินเก็บก้อนเล็กๆ ก้อนหนึ่งเปิดร้านขายของชำในหมู่บ้าน และด้วยความเป็นห่วงในอนาคตของลูกๆ จึงคิดลงทุนปลูกอ้อยในที่ดินของตนด้วยการกู้เงิน ธ.ก.ส. ถึง ๑๕๐,๐๐๐ บาท ในปี ๒๕๓๙ หวังเงินกำไรจากผลผลิตที่ได้เป็น การศึกษาของลูกๆ แต่โชคไม่เข้าข้างและขาดความรู้ จึงขาดทุนย่อยยับ มีหนี้สินนับแสนบาท

พลิกวิกฤติเป็นโอกาส

ด้วยความที่เคยเป็นคนลำบากมาตั้งแต่เล็ก นางพิมพ์ฯสู้รับจ้างดายหญ้าในสวนของปราชญ์ชาวบ้าน เครือข่ายอินแปง พ่อเขียน ศรีมุกดา ซึ่งกำลังบรรยายให้ผู้มาดูงานเรื่องเกษตรผสมผสานตามทฤษฎีใหม่ หลังจากกลับบ้าน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงที่ถูกถ่ายทอดผ่านเสียงของพ่อเขียน ยังคงดังก้องอยู่ในหูของนางพิมพ์ตลอดทั้งคืน แล้วคิดหาคำตอบทบทวนตามคำบอกเล่าของพ่อเขียนว่า นี่แหละคือโอกาสทางรอดของชีวิต..

รุ่งเช้า นางพิมพ์ฯตัดสินใจครั้งใหญ่ในชีวิต ประกาศขายบ้านและที่ดินในหมู่บ้านได้เงินมาใช้หนี้และเหลือเป็นทุน ๓๐,๐๐๐ บาท จึงติดต่อรถไถมายกคันนาให้ใหญ่ขึ้นให้เหมาะกับการปลูกพืชสวนครัวและผลไม้ได้ ซึ่งเพื่อนบ้านต่างมองกันว่า นางพิมพ์ฯคงจะเป็นบ้าไปเสียแล้ว และนี่คือจุดเริ่มต้นบนเส้นทางเศรษฐกิจพอเพียงของนางพิมพ์ฯ

รูปแบบความสำเร็จที่ยั่งยืน

นางพิมพ์ฯลงมือปฏิบัติจริงจังด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจแน่วแน่ โดยเริ่มจากปลูกพืชผักสวนครัวทุกชนิดที่กินได้ เช่น ขิง ข่า ตะไคร้ พริก มะเขือ ผักบุ้ง มะละกอ เป็นต้น ผ่านไป ๑ เดือน ผักบุ้งเริ่มแตกยอดให้ได้กินและเหลือขายได้เงินมา ๑๕๐ บาท นางพิมพ์ฯรู้สึกดีใจยิ้มให้กับตัวเองและมีกำลังใจสู้ต่อไป ต่อมาศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ได้ให้การสนับสนุน พันธุ์พืชไร่พืชสวน เช่น ลิ้นจี่ นพ.๑, ถั่วลิสง, ข้าวโพด, พันธุ์ปลา หลังจากนั้นนางพิมพ์ได้จัดสรรที่ดินในรูปแบบเกษตรผสมผสาน ทำนาอินทรีย์ เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ ปลูกผัก ไม้ผลต่างๆ ด้วยหลักที่ว่า ปลูกทุกอย่างที่กินและกินทุกอย่างที่ปลูก นอกจากนี้ที่นี่ยังเน้นบำรุงพืชต่างๆ ด้วยปุ๋ยหมัก-น้ำหมักชีวภาพที่ทำขึ้นเอง

ด้วยความมุ่งมั่นมุมานะอย่างต่อเนื่อง มาวันนี้นางพิมพ์ฯได้รับการคัดเลือกให้เป็นแบบอย่างการเรียนรู้ทางการเกษตรในเรื่องเกษตรผสมผสาน ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับเชิญไปเป็นวิทยากรให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ และเป็นสถานที่เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญของเกษตรกรและผู้ศึกษาดูงานจากท้องที่ต่างๆ หลากหลาย นับได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในด้านแนวคิดและการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน บาทต่อปี	รายได้ บาทต่อปี
๑) ทำนา ๑๑ ไร่	๒,๕๐๐	๖๐,๐๐๐
๒) เลี้ยงปลา	๖,๐๐๐	๑๕๐,๐๐๐
๓) เลี้ยงไก่ดำภูพาน ๔๐ ตัว	๕๐๐	๗,๐๐๐
๔) เลี้ยงไก่พื้นเมือง ๓ ตัว	-	๓๐,๐๐๐
๕) เลี้ยงหมู ๒๑ ตัว	๑๔,๗๑๕	๑๘,๐๐๐
๖) เลี้ยงเป็ด ๑๐๐ ตัว	๑๒,๑๐๐	๑๐,๐๐๐
๗) ปลูกผลไม้	-	๓๕,๐๐๐
๘) ปลูกมันสำปะหลัง ๓ ไร่	๑,๒๐๐	๒๗,๐๐๐
รวม	๓๗,๐๑๕	๓๖๗,๐๐๐

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านเกษตรผสมผสาน

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายละมัย พังแสงสุ

ที่อยู่ : หมู่ที่ ๔ บ้านนาคำ ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๒๔๖,๘๙๖ บาท

“จากขี้เหล้า...ขันอาสา เป็นหมอยาสมุนไพร”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายละมัย พังแสงสุ อายุ ๕๙ ปี อดีตลูกจ้างศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จบประถมศึกษาปีที่ ๔ เริ่มทำงานตั้งแต่ ปี ๒๕๒๕ จากนิสัยที่ชอบสนุกสนานติดเหล้า จนได้สร้างหนี้สินโดยไม่รู้ตัว ทำให้มีเงินรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว จำเป็นต้องหยิบยืมเพื่อนๆ จนเป็นหนี้ก้อนใหญ่ถึง ๙๐,๐๐๐ บาท และไม่สามารถใช้หนี้ได้ จนทำให้เกิดความท้อแท้เหนื่อยล้า เนื่องจากมีรายได้ประจำไม่มากนักเพียงแค่พอมีอยู่มีกินไปเดือนๆ กับการทำงานประจำเพียงวันละ ๕๒ บาท ซึ่งก็ไม่รู้เมื่อไหร่จะมีเพียงพอใช้หนี้สินร่วมแสนบาท ที่ตัวเองได้กู้ยืมมาซึ่งก็สร้างความสั่นคลอนให้กับสภาพของครอบครัวติดตามมาอีกด้วย

กล้าคิด..ชีวิตเปลี่ยนได้

จากปัญหาหนี้สินที่เรื้อรังสะสมมานาน ไม่สามารถใช้หนี้ได้ จึงเริ่มคิดหาหนทาง และทางเลือกให้กับชีวิตตัวเองโดยคาดหวังว่าจะมีกินมีใช้ ไม่เป็นหนี้สิน ปี ๒๕๔๕ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ได้ประกาศรับสมัครเกษตรกรต้นแบบเพื่อทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางทฤษฎีใหม่เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของในหลวง ตนจึงได้ตัดสินใจไปสมัครเป็นเกษตรกรต้นแบบ ซึ่งเจ้าหน้าที่โครงการถามว่า แน่ใจนะว่าจะมาเป็นเกษตรกร ซึ่งตัวเองคิดว่า อยู่อย่างพอเพียงน่าจะดีกว่าที่ผ่านมา ซึ่งเป็นแนวคิดพ่อของแผ่นดิน จึงเชื่อมั่นว่าจะทำให้ชีวิตตนเองและครอบครัวมีความสุข จึงได้ตัดสินใจเข้ามาอยู่ในพื้นที่ที่ทางโครงการจัดสรรให้ จำนวน ๘ ไร่ ด้วยเงินติดกระเป๋าเพียง ๒๕ บาท ด้วยความตั้งใจอันแน่วแน่ว่า ต้องทำให้ประสบความสำเร็จให้จงได้ ถึงแม้ว่าจะเหนื่อยล้า ท้อแท้ จะอดทน ขยัน ไม่ยอมแพ้อุปสรรคปัญหาใดๆ ทั้งสิ้น

ตั้งมั่นอย่างเต็มที่..ในวิถีพอเพียง

ด้วยความตั้งใจเด็ดเดี่ยว จริงจัง มานะ อดทน ซื่อสัตย์ ทางศูนย์ฯ ได้สนับสนุนเงินทุนสำหรับซื้อเมล็ดพันธุ์ต่าง ๆ จำนวน ๓,๐๐๐ บาท ได้เริ่มลงมือปลูกพืชผักที่กินได้ก่อน เช่น ผักบุ้ง ข่า ตะไคร้ กะเพรา แมงลัก มะเขือ กล้วย ฝักทอง ผักทุกอย่างที่กินได้พร้อมกับทำนาข้าวเอาไว้กินควบคู่ไปด้วย ซึ่งพืชผักที่ปลูกปีแรกที่เหลือกิน แล้วเก็บไปขายจนมีเงินเกือบ ๗๐,๐๐๐ บาท ทำให้ดีใจที่สุด มีกำลังใจและความหวังมองเห็นช่องทางที่จะใช้หนี้แล้ว จึงได้พัฒนาการปลูกพืชผลแบบผสมผสาน เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่และปลูกพืชสมุนไพร

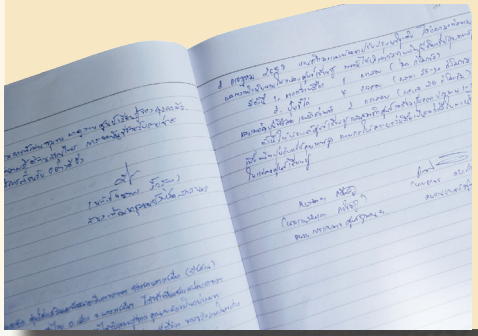

ปัจจุบันนายละมัยและครอบครัว มีรายได้ตลอดทั้งปีไม่มีหนี้สิน เกิดความสุขและภาคภูมิใจในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีองค์ความรู้พิเศษในด้านพืชสมุนไพร และได้รับการยกย่องให้เป็นเกษตรกรดีเด่นในปี ๒๕๕๓

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

บนพื้นที่ จำนวน ๘ ไร่ ของนายละมัยฯ ประกอบไปด้วย

๑. มีบ่อน้ำจำนวน ๑ ไร่ ได้เลี้ยงปลานิล ปลาตะเพียน และปลายี่สก เอาไว้ จำนวน ๒๐,๐๐๐ ตัว ขอบบ่อได้ปลูกไม้ผล เช่น มะม่วง ลิ้นจี่ ลำไย มะละกอ และพืชผักสวนครัวเอาไว้บริโภค

๒. เลี้ยงกบจำนวน ๖ บ่อ เลี้ยงไก่ดำและไก่พื้นเมือง

๓. ทำนาข้าวจำนวน ๖ ไร่

๔. ส่วนที่เหลือปลูกบ้านที่อยู่อาศัยและปลูกพืชสมุนไพร ได้แก่ หนอนใต้ใบ และหญ้าหอมแก้ว ปลูกไว้เป็นรายได้หลัก ประมาณ ๓ งาน ซึ่งปัจจุบันมีรายได้เฉลี่ยมากกว่า ๒๔๐,๐๐๐ บาทต่อปี

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

ต้นทุน (นา ๖๐ ไร่ พันธุ์ กข.๓๑)	ต้นทุน (บาทต่อปี)	รายได้ (บาทต่อปี)	รายได้สุทธิ (บาทต่อปี)
๑) ปลูกข้าว กข.๖, กข.๑๐๕	๕,๑๓๐	๑๐๖,๓๕๐	๙๕,๒๒๐
๒) เลี้ยงไก่ดำ, ไก่พื้นเมือง	๕๖๐	๗,๒๕๕	๖,๓๙๕
๓) เลี้ยงกบในกะชัง	๕,๐๐๐	๑๖,๐๐๐	๑๑,๐๐๐
๔) เลี้ยงปลา	๑,๐๐๐	๕,๒๕๐	๔,๒๕๐
๕) ปลูกไม้ผล	๑,๓๗๗	๒๑,๕๑๖	๒๐,๑๓๙
๖) ปลูกพืชสมุนไพรเพื่อทำยา	๕,๔๐๕	๑๑๒,๒๗๐	๑๐๖,๕๖๒
รวม	๒๑,๗๗๕	๒๖๕,๖๗๑	๒๔๖,๕๙๖

เกษตรกรขยายผลตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่

โครงการขยายผลเกษตรทฤษฎีใหม่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายวิเศษ คำไชโย

ที่อยู่ : เลขที่ ๑๙๑ หมู่ ๙ ตำบลคุ้มเก่า อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๒๐๐,๐๐๐ บาท

“สูงสุดสู่สามัญ...จากแสง สี เสียง สู่ความพอเพียงที่ยั่งยืน”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายวิเศษ คำไชโย อายุ ๕๐ เดิมเคยทำงานเป็นหัวหน้าสายตรวจ รปภ. แห่งหนึ่งในจังหวัดอุดรธานี ภายหลังเจอปัญหาความยุ่งยากในชีวิต จึงกลับภูมิลำเนาที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้วยความที่เป็นผู้ที่มีดนตรีในหัวใจ จึงก่อตั้งวงดนตรีหมอลำเรื่องต่อกลอน คณะซุปเปอร์ดวงวิเศษ โดยมีตนเองเป็นหัวหน้าวง มีสมาชิกในวงถึงกว่า ๑๐๐ ชีวิต ชีวิตแสงสีเสียงของนายวิเศษฯเคยรุ่งเรืองถึงขีดสุด เมื่อ ปี ๒๕๔๓ ด้วยการนำวงดนตรีหมอลำเข้าประกวดชิงแชมป์แห่งประเทศไทย ได้รับรางวัลชนะเลิศเป็นแชมป์ประเทศไทยในปีนั้นเอง ตลอดระยะเวลา ๑๐ ปี บนเส้นทางบันเทิงของนายวิเศษฯ กลับไม่ได้ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นเลย มีแต่ความวุ่นวาย ยุ่งยากลำบากใจ และชีวิตต้องเสี่ยงตายอยู่หลายครั้ง สุดท้ายต้องพักวงดนตรีลง พร้อมกับหนี้สินจำนวนมากที่กู้ ธ.ก.ส. มาใช้จ่ายระหว่างดูแลวงดนตรีนับล้านบาท นายวิเศษฯใช้ความอดทนตรากตรำทำงานใช้หนี้ พร้อมกับร่ำเรียนต่อจนจบปริญญาตรี จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา มาทำงานที่โรงพยาบาลเขาวงได้เพียง ๓ ปี ก็ต้องลาออก เนื่องจากรายได้ไม่พอต่อหนี้สินและการเลี้ยงชีพ

หันหลังให้โลกมายา... ยึดหลักธรรมะเข้าหาความพอเพียง

จุดเริ่มต้นของการเข้าสู่เส้นทางเศรษฐกิจพอเพียงของนายวิเศษฯ เมื่อปี ๒๕๔๙ เกษตรอำเภอเขาวงได้รับงบประมาณโครงการขุดสระน้ำประจำไร่นาตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งนายวิเศษเองได้เข้าร่วมโครงการดังกล่าว และในปี ๒๕๕๐ จึงเข้าไปศึกษาดูงานที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ พร้อมกับได้รับการสนับสนุนทั้งความรู้และปัจจัยการผลิต และนั่นคือจุดเริ่มต้นให้นายวิเศษ ได้เริ่มต้นมุ่งมั่นอย่างจริงจัง

นายวิเศษฯ ได้มุ่งมั่นพร้อมกับเรียนรู้ศึกษาหาข้อมูลจากสื่อต่างๆ จนกระทั่งปี ๒๕๕๒ ได้เดินทางไปอบรมย์ที่ศูนย์ปราชญ์พ่อคำเดื่อง ภาษี จังหวัดบุรีรัมย์ จึงได้เกิดช่องทางในการเดินตามรอยในหลวง โดยใช้ความสามารถด้านการเป็นผู้นำของตนเอง และความที่เป็นผู้มีจิตอาสา คิดรวมตัวก่อตั้ง **“กลุ่มฮักแพง-แบ่งปัน อำเภอเขาวง”** โดยมีตนเองเป็นหัวหน้ากลุ่ม ซึ่งปัจจุบันมีเกษตรกรเข้าร่วมกลุ่มถึง ๖๐๐ ราย โดยสมาชิกกลุ่มทุกคนจะต้องเข้ารับการอบรมที่ศูนย์พัฒนาคุณธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยพระมหาสุภาพ พุทธวิริโย เพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิดของเกษตรกร โดยมียุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ พึ่งตนเอง, พึ่งพากันเอง, สร้างภาคีเครือข่าย, เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้วยนายวิเศษเป็นคนที่ใฝ่หาความรู้อยู่ตลอดเวลา จึงได้เข้ารับการอบรมในหลักสูตรต่างๆ รวมทั้งได้รับรางวัลหลายแห่ง เช่น เกียรติบัตรรางวัลเกษตรกรที่มีการเชื่อมโยงผลผลิตสินค้าเกษตรฯ งานมหกรรมสินค้าเกษตรปลอดภัย ลุ่มแม่น้ำโขงปี ๒๕๕๔ , การทำงานเชิงบูรณาการระดับดีเยี่ยมแห่งประเทศไทยร่วมกับจังหวัดกาฬสินธุ์ และหลักสูตรชาวนาชั้นนำ (SMART FARMER) เป็นต้น

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

ปัจจุบัน นายวิเศษฯ เป็นหัวหน้ากลุ่มฮักแพง-แบ่งปัน อำเภอเขาวง ได้นำความรู้ความสามารถมาปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง และแลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่มสมาชิก ทำให้มีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงตนเองและครอบครัวในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ถึงไม่ได้มีมากมายเหมือนที่เคยเป็นมา แต่นายวิเศษฯก็มีความสุขในการดำเนินชีวิตที่ปราศจากความวุ่นวาย และชีวิตที่ต้องเสี่ยงตายเหมือนเมื่อคราวที่ใช้ชีวิตกับ แสง สี เสียง อีกต่อไป

๑. ปลูกข้าว GI จำนวน ๔ ไร่ เพื่อบริโภค
๒. พื้นที่ปลูกพืชผักและโรงเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู วัว เป็ด ไก่ กบ เพื่อบริโภคและจำหน่าย
๓. บ่อเลี้ยงปลา ขอบบ่อปลูกพืชผัก

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๗)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน บาทต่อปี	รายได้ บาทต่อปี
๑) นาข้าว GI	๒๕,๐๐๐	๒๐๐,๐๐๐
๒) พืชผัก	-	บริโภค
๓) เลี้ยงสัตว์	๑๘,๐๐๐	๓๒,๐๐๐
๔) เลี้ยงปลา	๔,๐๐๐	๑๕,๐๐๐
รวม	๔๗,๐๐๐	๒๔๗,๐๐๐

รายได้สุทธิ ๒๐๐,๐๐๐

“ การดำเนินชีวิตตามรอยเบื้องพระบาทของในหลวง
ทำให้มีความสุขที่แท้จริง
ครอบครัวพ่อแม่ลูกได้อยู่กันพร้อมหน้า
มีแหล่งอาหารในบ้านไม่ต้องไปซื้อ
และยังเป็นแรงกระตุ้นให้เพื่อนบ้านได้ทำตามอีก
อาชีพเกษตรนั้น สามารถทำมาหาเลี้ยงตัวเองได้
ลดค่าใช้จ่าย มีกินมีใช้ตลอด และยังแบ่งปันคนอื่นๆ ได้อีก
ถ้าหากไม่ฟุ่มเฟือยซื้อสิ่งของที่ไม่จำเป็น ”

เกษตรกรต้นแบบตามแนวพระราชดำริ ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายสมคิด ศรีลาวงษ์

ที่อยู่ : เลขที่ ๓๐ หมู่ ๑๘ บ้านโนนนาคำ ตำบลคำบ่อ อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๕๓๖,๙๐๐ บาท

“ทิ้งภาพลวงตา... เดินเข้าหาความพอเพียง”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายสมคิด ศรีลาวงษ์ อายุ ๕๐ ปี หนุ่มใหญ่อารมณ์ดี จบการศึกษาระดับ ม.ศ. ๕ รุ่นสุดท้าย เดิมประกอบอาชีพการเกษตรแบบดั้งเดิมตามรุ่นพ่อแม่ โดยแบ่งพื้นที่ทำนา ๑๒ ไร่ และอีก ๒๐ ไร่ ได้ปลูกมันสำปะหลังและปลูกอ้อย ด้วยความเป็นคนอารมณ์ดี เพื่อนฝูงเยอะ ปี ๒๕๔๐ จึงได้รับเลือกเป็นนักการเมืองท้องถิ่นต้องพบปะผู้คนอยู่ตลอดเวลา ออกงานสังคมอยู่เสมอ จึงไม่ค่อยมีเวลาดูแลเอาใจใส่ไร่นาเท่าไหร่นัก ผลผลิตที่ได้จึงไม่ค่อยดี รายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต้องใช้ในครอบครัว ค่าใช้จ่ายที่ลูกๆ ต้องไปโรงเรียน ค่าอาหาร ต้องซื้อเกือบทุกอย่าง ค่าตอบแทนที่ได้จากการเป็นนักการเมืองท้องถิ่นก็ไม่พอใช้ เพราะออกงานสังคมตลอด ตอนนั้นรู้สึกว่าเป็นความสุข มีเกียรติ แต่มันก็เป็นเพียงภาพลวงตา เป็นความสุขชั่วครู่ยามไม่ยั่งยืน ไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง จนได้สร้างหนี้สินแบบดินพอกหางหมูโดยไม่รู้ตัวจำนวนมาก

ทั้งภาพลวงตา...เดินเข้าหาความพอเพียง

ด้วยหนี้สินเพิ่มมากขึ้น และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในครอบครัวก็ต้องใช้จ่ายทุกวัน จึงได้ปรึกษากับภรรยาคู่ชีวิต ว่าหลังจากครบวาระแล้ว จะเลิกเล่นการเมือง ไม่ศรัทธาในการเมืองอีกแล้ว หลังจากได้ดูทีวีรายการเศรษฐกิจพอเพียง เกิดแรงบันดาลใจว่าจะทำเกษตรตามทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ บนพื้นที่ของตัวเอง ซึ่งน่าจะปรับเปลี่ยนให้มีบ่อน้ำ เพื่อใช้ในการเกษตรให้มีน้ำใช้ตลอดปี จากที่เคยไปศึกษาดูงานที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อครั้งที่หน่วยงานได้พาไปศึกษาดูงาน

ปี ๒๕๔๓ หลังจากหมดวาระจากการเมือง นายสมคิดฯ ซึ่งได้วางแผนไว้ก่อนแล้วว่า ถ้าจะลงมือทำตามการเกษตรผสมผสาน ต้องเริ่มจากสารตั้งต้นก่อนที่จะทำในขั้นตอนต่อไป จึงได้ตัดสินใจซื้อโรงสีข้าว เพื่อที่จะได้รำ และปลายข้าว เพื่อใช้เลี้ยงสัตว์ไม่ว่าจะเป็น การเลี้ยงปลา การเลี้ยงเป็ด การเลี้ยงหมู และเลี้ยงไก่ จากการที่ได้ไปเห็นมา เลยมีหลักคิดว่าการวางแผนก่อนลงมือทำเป็นเรื่องที่สำคัญ

วางแผนกิจกรรม...จากต้นน้ำสู่ปลายน้ำ

นายสมคิดฯแบ่งพื้นที่ปรับเปลี่ยนพื้นที่ใหม่ออกเป็น ๓ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ สำหรับที่อยู่อาศัย จากนั้นก็โรงสีข้าวขนาดย่อม โรงเลี้ยงหมู บ่อเลี้ยงกบ เล้าไก่,เป็ด และคอกวัว ส่วนที่ ๒ ขุดบ่อเลี้ยงปลา จำนวน ๔ บ่อ ตามขอบบ่อปลูกพืชผักสวนครัวทุกชนิดไว้สำหรับบริโภค และสุดท้ายบริเวณปลายที่ดินซึ่งเป็นพื้นที่ต่ำสุด นายสมคิดฯทำเป็นนาข้าว ซึ่งจะได้รับน้ำจากบ่อเลี้ยงปลา สามารถทำนาได้ถึง ๒ รอบ ซึ่งนับว่าเป็นการจัดสรรพื้นที่ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง ทุกกิจกรรมจากต้นน้ำของนายสมคิดฯ สามารถนำไปหล่อเลี้ยงและลดต้นทุนให้กับกิจกรรมลำดับรองลงไปได้อย่างดี และเป็นการช่วยลดต้นทุนได้ไม่ใช่น้อย

ปัจจุบันบ้านสวนอันอบอุ่นของนายสมคิดฯ จึงมีผู้คนเข้ามาศึกษาเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ วันนี้เป็นเกษตรกรตัวอย่างของชุมชน และเป็นศูนย์การเรียนรู้เกษตรผสมผสาน เป็นแบบอย่างที่ดีของผู้คนที่ได้พบเจอ ด้วยรอยยิ้มจริงใจตลอดเวลาของแก ด้วยความตั้งใจจริง ขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ ถึงแม้จะถูกตราหน้าว่า “เป็นบ้า” จากการปรับเปลี่ยนแปลงนาที่มีอยู่ทั้งหมดให้เป็นไร่สวนและบ่อน้ำ ซึ่งคนรุ่นพ่อแม่ไม่เคยทำมาก่อน ด้วยความกล้าที่จะเปลี่ยนชีวิตของนายสมคิดฯ จึงเปลี่ยนอย่างเช่นทุกวันนี้..

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

๑. ที่อยู่อาศัยและโรงสีข้าว

๒. พื้นที่ปลูกพืชผักและโรงเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู วัว เป็ด ไก่ กบ เพื่อบริโภคและจำหน่าย

๓. บ่อเลี้ยงปลา จำนวน ๔ บ่อ เลี้ยงปลานิลและปลาหมอ เป็นรายได้หลัก ขอบบ่อปลูกพืชผัก

๔. ปลูกข้าว จำนวน ๔ ไร่ เพื่อบริโภค

๕. พื้นที่ปลูกพืชไร่ จำนวน ๒๐ ไร่ ปลูกยางพาราและอ้อย ไว้เป็นเงินเก็บ

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน บาทต่อปี	รายได้ บาทต่อปี
๑) นาข้าว ๔ ไร่	๓,๐๐๐	บริโภค
๒) ไม้ผล	๑,๕๐๐	๓,๓๐๐
๓) พืชผัก	-	บริโภค
๔) เลี้ยงสัตว์	๖๓,๒๙๐	๒๑๓,๖๐๐
๕) เลี้ยงปลา	๓๔,๖๐๐	๓๒๐,๐๐๐
รวม	๑๐๒,๓๙๐	๕๓๖,๙๐๐

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านเกษตรผสมผสาน
โครงการศูนย์พัฒนาและบริการด้านการเกษตรห้วยซอน-ห้วยซั้ว
(หลัก ๒๒) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ครอบครัวหลวงสีโยทา

ที่อยู่ : บ้านน้ำเกี้ยง เมืองนาซายทอง นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ กีบ (๔๐๐,๐๐๐ บาท/ปี)

“ด้วยพระบารมี จากเมืองไทย...ไปเวียงจันทน์”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายวัน หลวงสีโยทา ดั้งเดิมมีอาชีพ ทำนา หาปลา และเข้าป่าหาของป่า เพื่อทำมาหาเลี้ยงครอบครัว มีฐานะยากจน ความเป็นอยู่แร้นแค้นมีหนี้สิน ปี ๒๕๔๖ โครงการศูนย์พัฒนาและบริการด้านการเกษตรห้วยซอน - ห้วยชั้ว อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เข้ามาสนับสนุนทางวิชาการและจัดฝึกอบรมโดยได้ถอดบทเรียนที่ประเทศไทยเคยทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การเพาะชำ การขยายพันธุ์ไม้ผล การทำน้ำหมักชีวภาพ และการเพาะเลี้ยงปลาพันธุ์ต่างๆ โดยได้มีนักวิชาการเข้ามาให้คำแนะนำและวิทยากรจากศูนย์การเรียนรู้ได้มาให้ความรู้และแนวคิดในการดำรงชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เครือข่ายอินแปงและเครือข่ายวนเกษตรภูพาน จังหวัดสกลนคร

เรียนรู้...ลงมือทำ

หลังได้อบรมกลับมานายวันฯ ได้ลงมือทำอย่างจริงจัง ขยัน อดทน ขยายพันธุ์ไม้ผล ทำดินปลูก แกลบเผาเพื่อขายให้กับเรือนเพาะชำ ในนครหลวงเวียงจันทน์ ด้วยความขยันอดทน เพียงไม่นาน นายวันฯ มีรายได้จากการเพาะกล้าไม้ได้ถึงปีละ ๑๐๐ ล้านกีบ ไม่มีหนี้สิน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งได้รับองค์ความรู้จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร จากการเข้าอบรมเรียนรู้อย่างจริงจัง ทั้งในเรื่องความรู้ทางวิชาการและแนวทางการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

สัญญาใจ...จากนายวัน

นายวันฯ หลังจากที่อบรมเสร็จนั้น ก่อนที่จะจากกลับไปยังบ้านเกิดเมืองนอนที่ นครหลวงเวียงจันทน์ นั้น ได้มีคำมั่นสัญญาใจที่ให้ไว้ต่อเจ้าหน้าที่ศูนย์ ซึ่งได้จดไว้ในกระดาษแผ่นหนึ่งด้วยภาษาลาว ซึ่งถ้าแปลเป็นภาษาไทย ก็จะได้ความว่าดังนี้..

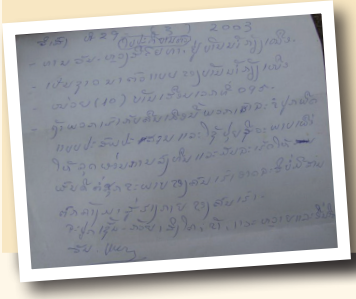

“ วันเสาร์ ๒๙ มีนาคม ๒๕๔๖ ท้าววัน หลวงสีโยทา อยู่บ้านน้ำเกลี้ยง เหนือ หน่วย ๑๐ บ้านเลขที่ ๐๙๕ ถ้าพวกเรากลับบ้านไปนี้ พวกเราจะขอปลูกพืชแบบผสมผสานและใช้ปุ๋ยชีวภาพ เพื่อให้ลดต้นทุน มันจะมีผลดีต่อสุขภาพและไม่มีสารตกค้างเข้ามาสู่ร่างกายของคนเรา พืชที่ปลูก เช่น กล้วย ตะไคร้ ข่า หวายและอื่นๆ ”

กิจกรรมภายในพื้นที่

ทุกวันนี้แม้นายวันฯจะเสียชีวิตไปแล้ว แต่ครอบครัวหลวงสีโยทายังมีความมุ่งมั่นและตั้งใจลงมือทำจริง จนมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้นอย่างชัดเจน กล้าไม้จากแปลงเพาะและขยายพันธุ์ไม้ผลของครอบครัวหลวงสีโยทา รวมทั้งวัสดุดินปลูกกระทั่งแกลบเผา ได้ถูกส่งไปจำหน่ายให้กับเรือนเพาะชำกล้าไม้ในเขตนครหลวงเวียงจันทน์ อย่างมากมายจำนวนกว่า ๒๐ ร้าน ได้แก่ ร้านขายกล้าไม้ตลาดโพนต้อง, ตลาดเมืองจันทบุรี, ตลาดหลัก ๕, ตลาดโพนพะเนา, ตลาดซำเกด และอื่น ๆ อีกหลายร้าน ซึ่งมีการจำหน่ายพันธุ์ไม้หลายชนิด เช่น ผักติ้ว กระโดน แค มะม่วง ลิ้นจี่ ลำไย มะกรูด มะขาม ผักเม็กและพริก จนวันนี้ครอบครัวหลวงสีโยทามีรายได้ เฉลี่ยปีละ ๑๐๐ ล้านกีบ หรือประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ บาท มีรถยนต์ ๒ คัน มีโทรศัพท์และสิ่งอำนวยความสะดวกใช้ สามารถเก็บเงินส่งลูกเข้าเรียนโรงเรียนที่ดีได้ พออยู่พอกิน ไม่มีหนี้สิน พึ่งพาตนเองได้จากองค์ความรู้และปัญญา มาถึงวันนี้ด้วยความขยันทำ ขยันหาความรู้ ทำให้ผืนดินไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป กลายเป็นแหล่งรายได้และความสุข ไม่เฉพาะแก่ครอบครัวหลวงสีโยทาเท่านั้น แต่ยังเผยแพร่ความรู้ความคิดไปสู่คนอื่นๆ อีกด้วย

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

กิจกรรม

๑) เพาะต้นไม้ขาย
๒) ทำดินปลูก
๓) แกลบเผา

} ทำรายได้รวม ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ กีบ ต่อปี

หมายเหตุ : รายได้คิดเป็นเงินบาทประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี

ภาคใต้

จันทร์ ชาญแท้

ดำ หะยะมิน

บุญเรือน ทองจำรัส

ประเวศ ประพันธุ์วงศ์

สมโชค สำราญ

สะแปอิง ยีดิง

หนูผัด บุญจันทร์

อัมพร สวัสดิ์สุข

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านเกษตรผสมผสาน
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายจันทร์ ชาญูแท้

ที่อยู่ : หมู่ที่ ๓ บ้านโคกกระท่อม ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๕๑๖,๗๐๐ บาท

“เนื่องมาจาก...พระมหากรุณาธิคุณ”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายจันทร์ ชาญแท้ อายุ ๖๒ ปี อดีตหนุ่มชาวนาผู้เคยถวายงานในหลวงโดยบังเอิญมาแล้วถึง ๒ ครั้ง ภูมิลำเนาเดิมเป็นคนนราธิวาส การศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ อาชีพทำนาและรับจ้างทั่วไป มีรายได้พอเลี้ยงชีพไปตามสภาพ บนที่ดิน ๑๑ ไร่ ซึ่งไม่ได้ใช้ประโยชน์เต็มพื้นที่เนื่องจากปัญหาสภาพของดินเปรี้ยวจัด บางปีข้าวไม่พอกินถึงกับต้องกินมัน กินกลอยรองท้องก่อนกินข้าว บ่อยครั้งคิดจะจ้างรถไถปรับแต่งที่ดิน แต่ก็มีเงินไม่พอกับค่าจ้าง ซึ่งตนเองใฝ่ฝันเสมอว่าอยากปลูกพืชและไม้ผลบนพื้นที่ของตน ให้เหมือนกับที่ดูจากโทรทัศน์ทุกวันเป็นประจำ

ใต้เบื้องพระบารมี

เมื่อปี ๒๕๑๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินเป็นการส่วนพระองค์เพื่อทอดพระเนตรความเป็นอยู่ของราษฎร กระทั่งถึงทุ่งนาของนายจันทร์ฯ และทรงสอบถามสภาพพื้นที่โดยรอบกับนายจันทร์ ซึ่งนายจันทร์ยังมีโอกาสได้ถวายงานอีกครั้งในอีก ๑ สัปดาห์ถัดมา หลังจากนั้น พ.ศ.๒๕๒๕ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงได้ก่อตั้งขึ้นตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ยึดหลักพ่อหลวง... แน่วแน่ในเกษตรแบบผสมผสาน

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ได้เข้ามาขุดยกร่องพื้นที่ปรับปรุงดินให้กับนายจันทร์ฯ จนกระทั่งสามารถแก้ปัญหาดินเปรี้ยวได้ และให้คำแนะนำการปลูกไม้ผลแบบผสมผสาน จากความประทับใจและซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ ทำให้นายจันทร์ฯ มุ่งมั่นทำการเกษตรตามแนวพระราชดำริ จนสามารถทำการปลูกพืชผักและไม้ผลแบบผสมผสานได้หลากหลายชนิด ได้แก่ มะพร้าว เงาะ มังคุด และมะนาว รวมทั้งปลูกพืชผักที่มีอายุสั้น เช่น แตงกวา คะน้า กวางตุ้ง แตงโม ทำให้มีรายได้เพิ่มให้กับครอบครัวมากขึ้นและมีความเป็นอยู่ที่ดีจนทุกวันนี้

ด้วยความมุ่งมั่น ขยัน อดทนและความพยายามโดยไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคต่างๆ จนทำให้ในวันนี้นายจันทร์ฯได้รับรางวัลต่างๆ จำนวนมาก อาทิ รางวัลชนะเลิศ ด้านการทำนาของจังหวัดนราธิวาส เกษตรกรดีเด่นด้านการเกษตรผสมผสานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ประจำปี ๒๕๕๔ และรางวัลชนะเลิศ ด้านไร่นาสวนผสมของจังหวัดนราธิวาส ประจำปี ๒๕๕๔

กิจกรรมภายในพื้นที่

นายจันทร์ฯ มีพื้นที่ถือครองทั้งหมด ๒๓ ไร่ ได้แบ่งพื้นที่เพื่อจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ ปี ๒๕๕๓ จำนวน ๑๑ ไร่ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากการปฏิบัติจริงในพื้นที่ ดังนี้

๑. ปลูกไม้แบบผสมผสาน เช่น มังคุด เงาะ มะพร้าว กระท้อน สร้างรายได้ประมาณ ๓๘๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒. ปลูกพืชผัก เช่น แตงกวา คะน้า กวางตุ้ง แตงโม อ้อย และมะนาว สร้างรายได้ ๑๐๐,๐๐๐ บาท/ปี

๓. เลี้ยงปลาทับทิม ปลานิลและปลาแรด สร้างรายได้ ๓๐,๐๐๐ บาท/ปี

๔. เลี้ยงหมู ๒ ตัวและ วัว ๓ ตัว

๕. ทำนา โดยปลูกข้าวนาดำพันธุ์ข้าวหอมกระดังงาและข้าวพันธุ์คูหา เพื่อบริโภคในครัวเรือน

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ต้นทุน บาทต่อปี	รายได้สุทธิ บาทต่อปี
๑) ไม้ผลแบบผสม	๓,๓๐๐	๓๘๖,๗๐๐
๒) พืชผัก	–	๑๐๐,๐๐๐
๓) ปศุสัตว์	–	๓๐,๐๐๐
๔) ปลูกข้าว	–	–
รวมค่าใช้จ่ายการลงทุน	๓,๓๐๐ บาท	
รวมรายได้สุทธิ	๕๑๖,๗๐๐ บาท	

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านเกษตรผสมผสาน
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายดำ หะยะมิน

ที่อยู่ : เลขที่ ๕๒/๖ ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๖๐๓,๐๒๐ บาท

“ชีวิตยังไม่สิ้น...ต้องดิ้นกันต่อไป”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายดำ หะยะมิน เดิมเป็นคนตากใบ และย้ายมาอยู่ที่ตำบลกะลุวอเหนือภายหลัง พื้นที่อดีตทำนาได้ดี ต่อมาเกษตรกรส่วนใหญ่ปล่อยพื้นที่ให้รกร้าง ซึ่งเกิดจากปัญหาที่มีน้ำท่วมซ้ำซาก และประสบปัญหาได้ผลผลิตบ้าง ไม่ได้บ้างตลอดมาจนต้องปรับเปลี่ยนอาชีพ ทำให้ชาวบ้านที่เหลืออยู่คงมีการทำนาแค่พอกินพอใช้ ไม่ได้มุ่งเน้นทำเป็นอาชีพหลัก ปี ๒๕๔๗ นายดำฯจึงตัดสินใจกู้เงินก้อนใหญ่ถึงกว่า ๑ ล้านบาท เพื่อลงทุนเลี้ยงกุ้งกุลาดำ แต่ด้วยความที่โชคไม่เข้าข้าง กิจการบ่อกุ้งขาดทุนยับเยิน เกิดหนี้สินล้นพ้น ทั้งต้นทั้งดอกเบี้ยกว่า ๒ ล้านบาท ต้องคอยหลบหน้าแทบทุกครั้งที่เจ้าหนี้มาทวง ทำให้ชีวิตดำเนินอยู่ต่อไปแบบไร้ความหวัง

ภายหลังศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ได้เข้ามาช่วยขุดบ่อตอนทำนาข้าว แต่ทำไปสักพัก ไม่ได้ผลเท่าที่ควรจึงกลับมาเรียนรู้และปรับการประกอบอาชีพ โดยมุ่งเน้นการทำนาผักบุ้งซึ่งได้ผลดีพอสมควรแต่ประสบปัญหาเรื่องน้ำแล้งในพื้นที่ซ้ำอีก ผลผลิตที่ได้มาไม่เพียงพอต่อการส่งเสียหนี้สินที่มีอยู่มากมาย

ชีวิตไม่สิ้น...ต้องดิ้นกันต่อไป

ต่อมานายดำฯ จึงได้หาแนวทางแก้ไขปัญหาโดยไปปรึกษากับชลประทานในพื้นที่เพื่อหาแนวทางนำน้ำมาเติมใส่แปลงนาผักบุ้งของตนเองและแปลงเกษตรของเพื่อนบ้าน โดยขอความอนุเคราะห์ในการดึงน้ำจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำบางนราอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เข้าสู่คลองธรรมชาติ เมื่อนายดำและชาวบ้านในพื้นที่ได้รับการแก้ไขเรื่องน้ำแล้ว การประกอบอาชีพทางการเกษตรโดยเฉพาะการทำนาบุ้งก็กลับกลายมีชีวิตชีวา หนทางอันมืดมนกลับสว่างขึ้นมาอีกครั้ง

นายดำฯ จึงมุมานะในการทำการเกษตรแบบผสมผสาน โดยยึดการทำนาผักบุ้งเป็นหลัก จากนั้นก็ปลูกไม้ผล พืชผักหมุนเวียน และเลี้ยงปลาลอฮั่น ควบคู่กันไป ด้วยความไม่ยอมแพ้แก่โชคชะตาและความขยันหมั่นเพียรโดยยึดมั่นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่ตั้ง ผลผลิตจากน้ำพักน้ำแรงก็ค่อยๆ สร้างรายได้ให้แก่นายดำอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี มีเงินเหลือได้ผ่อนใช้หนี้มาเรื่อย เพียง ๘ ปี จากความขยันหมั่นเพียร หนี้สินกว่า ๒ ล้าน ก็หมดสิ้นลง ชีวิตเหมือนได้ขึ้นสวรรค์ ความสุขอันแท้จริงเกิดจากพระองค์ท่านมาปลุกให้ตื่นแท้ๆ

กิจกรรมภายในพื้นที่

๑. นาผักบุ้งทั้งหมด ๔ บ่อ แต่ละบ่อจะมีขนาดประมาณ ๓ ไร่ และเก็บผลผลิตได้นาน ๔๕ วัน ทำสลับหมุนเวียนตลอดทั้งปี สร้างรายได้ไม่น้อยกว่า ๓๕๐,๐๐๐ บาทต่อปี

๒. ปลูกพืชผัก เช่น มะนาว แตงกวา กระเจี๊ยบ มันปู กุ่ยช่าย สร้างรายได้เฉลี่ย ๑๓๐,๐๐๐ บาทต่อปี

๓. ปลูกไม้ผล เช่น มะพร้าวน้ำหอม เงาะ มังคุด สร้างรายได้เฉลี่ย ๑๒๐,๐๐๐ บาทต่อปี

๔. เลี้ยงปลา สำหรับบริโภค แจกจ่ายญาติและเหลือขาย

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน บาทต่อปี	รายได้ บาทต่อปี	รายได้สุทธิ บาทต่อปี
๑) ปลูกผักบุ้ง	๘,๙๘๐	๓๖๐,๐๐๐	๓๕๑,๐๒๐
๒) ผักสวนครัวอื่นๆ	-	๑๓๒,๐๐๐	๑๓๒,๐๐๐
๓) สวนไม้ผล	-	๑๒๐,๐๐๐	๑๒๐,๐๐๐
รวม			๖๐๓,๐๒๐

๔๐ ตัวอย่างความสำเร็จ :
เกษตรกรในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เกษตรกรตัวอย่าง ด้านเกษตรอินทรีย์ครบวงจร

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นางบุญเรือง ทองจำรัส

ที่อยู่ : เลขที่ ๑๘๕ หมู่ ๕ ตำบลดอนตรอ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๕๒๘,๔๐๐ บาท

“บูรณาการ...แห่งนาข้าวครบวงจร”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นางบุญเรือน ทองจำรัส อายุ ๕๖ ปี มีอาชีพทำนามาตั้งแต่สมัยพ่อแม่ ในพื้นที่ ๓๔ ไร่ ซึ่งเดิมปลูกข้าวได้เพียงปีละครั้ง เพราะอยู่ไกลจากแหล่งน้ำต้องอาศัยเพียงน้ำฝนตามฤดูกาล ผลผลิตที่ได้จึงน้อยแทบไม่มีรายได้เหลือจากการทำนา บางปีประสบปัญหานาล่มทำให้ขาดทุนมีหนี้สิน อีกทั้งต้นทุนที่ใช้ทำนาก็สูง เพราะจากค่าปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลงแล้ว ยังต้องมีค่าจ้างขนส่งข้าวออกมาจากทุ่งนาอีก เนื่องจากไม่มีถนนเข้าไปถึงพื้นที่ทำนาของตน นางบุญเรือนฯจึงต้องเช่าพื้นที่เพิ่มอีก ๓๐ ไร่ เพื่อให้มีรายได้เพียงพอในการเลี้ยงดูครอบครัว จนกระทั่งมีโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทำให้นางบุญเรือนฯเริ่มมีความหวังที่จะมีน้ำเพิ่มขึ้นในการทำนาปรังได้

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ

ปี ๒๕๔๘ เมื่อโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ เริ่มดำเนินการมาถึงพื้นที่นาของนางบุญเรือน การทำนาปีละ ๒ ครั้งเป็นจริง พร้อมกับถนนหนทางที่สะดวกสบายขึ้นมาก อีกทั้งความรู้ การช่วยเหลือ และคำแนะนำจากหน่วยงานก็ติดตามมาอย่างต่อเนื่อง ด้วยความใฝ่รู้ สู้กับความยากจนและการปลดเปลื้องหนี้สิน ประกอบกับความขยัน มุ่งมั่นและมีจิตอาสา จึงมักเป็นผู้ริเริ่ม ร่วมมือกับหน่วยงานที่เข้ามาส่งเสริมให้การช่วยเหลืออยู่ตลอด โดยยึดมั่นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ เพื่อเป็นตัวอย่างให้เห็นประจักษ์แก่คนในชุมชนว่า การทำนาสามารถสร้างเป็นอาชีพที่มั่นคงได้

จึงได้มีการศึกษาเรียนรู้ประสบการณ์แล้วนำมาปฏิบัติจริง ทำบัญชีรายรับรายจ่าย เพื่อจะได้รู้ต้นทุนการทำงานและประเมินสถานภาพของตัวเอง การคิดทบทวนแก้ไขส่วนที่ผิดพลาด พัฒนาอย่างเป็นระบบแบบค่อยเป็นค่อยไป ที่สำคัญคือการดำเนินกิจการผลิตข้าวแบบครบวงจร เป็นมิตรกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างแท้จริงของนางบุญเรือนฯ การทำนาด้วยระบบเกษตรอินทรีย์จึงพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ในพื้นที่โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังฯ ซึ่งปัจจุบันผลิตข้าวอินทรีย์แบบครบวงจร ตั้งแต่ การปลูกข้าวโดยวิธีโยนกล้า การผลิตปุ๋ยชีวภาพใช้เอง กำจัดหอยเชอรี่ด้วยการเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่ง ทำฮอร์โมนจากไข่หอยเชอรี่ จนกระทั่งเก็บเกี่ยวและแปรรูปผลผลิตเองในกลุ่ม เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มมูลค่าสินค้าให้ได้สูงที่สุด อันจะทำให้สร้างความมั่นคง พออยู่พอกินในอาชีพชาวนาได้ อีกทั้งยังได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ระบบการผลิตและระบบธุรกิจของกลุ่มด้วย

ปัจจุบันนางบุญเรือน ลดพื้นที่การทำนาลงโดยทำในเฉพาะที่นาตัวเอง ๓๔ ไร่ เพื่อลดต้นทุนและทำตามกำลังตนเอง ปัจจุบันใช้ต้นทุน ๒,๓๕๐ บาท/ไร่ ได้ผลผลิตเฉลี่ย ๖๕๐ กิโลกรัม/ไร่ และปลูกข้าวหลายชนิดเพื่อแปรรูปขายเอง ดังนี้

๑. ข้าวหอมนิล จำนวน ๑๐ ไร่ แปรรูปเป็นข้าวกล้อง

๒. ข้าวสังข์หยด จำนวน ๕ ไร่ แปรรูปเป็นข้าวกล้อง

๓. ข้าวหอมปทุม จำนวน ๕ ไร่ แปรรูปเป็นข้าวสาร

๔. การปลูกผักเลี้ยงเป็ดเพื่อบริโภคในครัวเรือน

ผลตอบแทนเศรษฐกิจ (ประจำปี ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ปีละ ๒ ครั้ง (บาทต่อปี)	รายได้ แปรรูป (บาทต่อปี)	รายได้สุทธิ บาทต่อปี
๑) ข้าว กข.๔๗	๖๕,๘๐๐	๑๐๙,๒๐๐	๔๓,๔๐๐
๒) ข้าวหอมนิล	๙๒,๕๐๐	๓๕๐,๐๐๐	๒๕๗,๕๐๐
๓) ข้าวสังข์หยด	๔๖,๒๕๐	๑๕๐,๐๐๐	๑๐๓,๗๕๐
๔) ข้าวหอมปทุม	๔๖,๒๕๐	๑๓๐,๐๐๐	๘๓,๗๕๐
๕) แปรรูปน้ำจมูกข้าว	-	-	๔๐,๐๐๐
รวม			๕๒๘,๔๐๐

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านการเพาะเห็ด

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายประเวศ ประพันธุ์วงศ์

ที่อยู่ : เลขที่ ๗๗/๒ หมู่ ๘ ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๔๔๐,๐๐๐ บาท

“เห็ดช่วยชีวิต..พลิกวิกฤตเป็นโอกาส”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายประเวศ ประพันธุ์วงศ์ ภรรยาชื่อ นางจิระปรียา ประพันธุ์วงศ์ มีบุตร ๑ คน แต่เดิมครอบครัวมีอาชีพก่อสร้าง มีรายได้พอเลี้ยงครอบครัว แต่ก็ไม่แน่นอน ต่อมาเมื่อปี ๒๕๓๓ ภรรยาได้เข้ามาเป็นลูกจ้างรายวันของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จึงมีโอกาสได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเพาะเห็ด พร้อมทั้งได้คำแนะนำวิธีการทุกขั้นตอนของการเพาะเห็ด เมื่อปี ๒๕๓๔ ภรรยาได้ตัดสินใจลาออกจากงานประจำที่ศูนย์ฯ เพื่อกลับมาปลูกพืชผักหมุนเวียนที่บ้านของตนเอง ได้แก่ ถั่วฝักยาว แตงกวา ผักบุ้ง และชนิดอื่นๆ ในขณะเดียวกัน ก็เริ่มทำการเพาะเห็ดฟาง โดยใช้ผักตบชวาตามร่องผัก มุงด้วยพลาสติก จนกระทั่งเริ่มสร้างโรงเรือนเพาะเห็ด ขึ้นมาเป็นรายได้เสริมให้กับงานก่อสร้าง

สามแรงรวมชีวิต...พลิกวิกฤตเป็นโอกาส

หลังจากวิกฤตฟองสบู่แตกเมื่อปี ๒๕๔๐ ทำให้งานก่อสร้างของนายประเวศฯ ต้องจบสิ้นลงอย่างถาวร แต่ด้วยความรอบคอบของภรรยาคู่ชีวิตที่วางแผนการเพาะเห็ดไว้รองรับแล้ว ทั้งคู่จึงมุ่งมั่นพัฒนาอาชีพเพาะเห็ดอย่างจริงจัง ด้วยความขยัน อดทน จึงสามารถสร้างโรงเรือนเพาะเห็ดเพิ่มขึ้นอีกถึง ๒๑ โรง พร้อมทั้งได้ถ่ายทอดความรู้ที่มีให้กับลูกชายตนเอง ได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จนลูกชายมีความชำนาญและได้ต่อยอดองค์ความรู้ ในขั้นตอนคัดแยกเชื้อเห็ดบริสุทธิ์ ขยายเชื้อและเพาะเห็ดจนถึงขั้นการเก็บผลผลิตทำให้กิจการดีขึ้นตามลำดับ สร้างรายได้และความสุขให้กับครอบครัวมีความเป็นอยู่อย่างสุขสบาย

ปี ๒๕๔๗ เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้ครอบครัวต้องเจอกับปัญหาใหญ่อีกครั้งเนื่องจากของขายไม่หมด แต่ก็ผ่านวิกฤตไปได้ด้วยการนำเห็ดที่เหลือมาทำการแปรรูป เช่น เห็ดทอด น้ำพริกเห็ด แหนมเห็ด เห็ดคลุกงา และเห็ดสวรรค์ สร้างรายได้ต่อเนื่องมาจนถึงทุกวันนี้

จากความสนใจใฝ่รู้ ขยัน และอดทนและร่วมมือร่วมใจกัน ในครอบครัว อันจะเห็นได้จากยามที่ว่างเว้นจากการเรียนต่อในระดับปริญญาเอกของลูกชาย ทั้ง ๓ ชีวิต พ่อ แม่ ลูก จะมานั่งช่วยกันกรอกถุงก้อนเห็ดอยู่เป็นกิจวัตร ซึ่งเป็นภาพที่แสดงถึงความสำเร็จของการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริอย่างแท้จริง

กิจกรรมภายในพื้นที่

พื้นที่ถือครองทั้งหมด ๑๐ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่สวนยางจำนวน ๗ ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน ๓ ไร่ โดยมีกิจกรรมต่างๆ ภายในศูนย์เรียนรู้ ดังนี้

๑. ด้านการปลูกพืช ได้แก่ ยางพารา จำนวน ๘๐ ต้น และการเพาะเห็ด ชนิดต่าง ๆ ได้แก่ เห็ดนางฟ้า เห็ดนางรมฮังการี และเห็ดเปาฮื้อ รวมถึงการเพาะเชื้อและทำก้อนเพาะเห็ดขาย โดยมีต้นทุนก้อนละ ๗ บาท ซึ่งสามารถนำไปจำหน่ายได้ในราคา ๑๐ บาท ปัจจุบันสร้างรายได้ไม่ต่ำกว่า ๓๕๐,๐๐๐ บาทต่อปี

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ต้นทุน บาทต่อปี	รายได้สุทธิ บาทต่อปี
๑) เพาะเห็ดเศรษฐกิจ	๑๕๐,๐๐๐	๓๕๐,๐๐๐
๒) เห็ดแปรรูป	๑๐,๐๐๐	๔๐,๐๐๐
๓) เลี้ยงปลาดุก	๕,๐๐๐	๑๐,๐๐๐
๔) ปลูกผักสวนครัว	๕,๐๐๐	๑๐,๐๐๐
๕) สวนยาง	-	๓๐,๐๐๐
๖) น้ำส้มควันไม้	๑,๐๐๐	ไว้ใช้ในครัวเรือน
รวมค่าใช้จ่ายในการลงทุน		๑๗๑,๐๐๐
รวมรายได้สุทธิ		๔๔๐,๐๐๐

๒. ด้านประมง มีการเลี้ยงปลาดุกในบ่อซีเมนต์ จำนวน ๒๑ บ่อ บ่อละ ๑๐๐ ตัว เป็นการเลี้ยงเพื่อมุ่งเน้นบริโภคในครัวเรือนเป็นหลักที่เหลือจึงจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้ตกเดือนละ ๑,๐๐๐ บาท

๓. ด้านพัฒนาที่ดิน ได้แก่ การผลิตปุ๋ยหมักจากก้อนเห็ดหมดอายุด้วยสารเร่งซุปเปอร์ พด.๑ เพื่อหว่านในแปลงยางพารา และพืชผักสวนครัว การผลิตน้ำหมักชีวภาพซุปเปอร์ พด.๒ จากวัสดุชนิดต่าง ๆ เพื่อใช้ฉีดพ่นดอกเห็ด พืชผักสวนครัว พืชสมุนไพร และต้นยางพารา อีกทั้งใช้ผสมคลุกกับขี้เลื่อยก้อนเห็ด และการผสมน้ำหมักชีวภาพ พด.๖ จากเศษอาหารเพื่อบำบัดน้ำเสียและลดกลิ่นเหม็นของน้ำในบ่อเลี้ยงปลาดุก

๔. ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเห็ด ปี ๒๕๔๖ ได้เริ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้แก่ เห็ดทอด น้ำพริกเห็ด แหนมเห็ด เห็ดคลุกงา และเห็ดสวรรค์ เพื่อจำหน่ายในงานชมศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ทำให้มีรายได้ ๔๐,๐๐๐ บาทต่อปี

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายสมโชค สำราญ

ที่อยู่ : หมู่ที่ ๒ บ้านโคกอิฐ-โคกใน ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๑๕๘,๐๐๐ บาท

“เจ้าตำหรับ...มะละกอต้นเอน”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายสมโชค สำราญ เดิมมีอาชีพรับราชการครู เกษียณอายุราชการก่อนกำหนด จึงเปลี่ยนมาประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งมีต้นทุนดั้งเดิม คือ มีองค์ความรู้ เรื่องการเพาะพันธุ์ปลาแรดโดยไม่ต้องใช้ไรแดง แต่ใช้วิธีเลี้ยงแบบธรรมชาติแทน เป็นผลทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ แต่ผลผลิตทางการเกษตรไม่ดี เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นดินเปรี้ยวจัด นายสมโชค จึงได้เข้ามาขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

จากต้นทุนเดิม...เรียนรู้เพิ่มเติมจนสำเร็จ

หลังจากได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้และปัจจัยการผลิตในการปรับปรุงดินและทำการเกษตรเพิ่มเติม นายสมโชคฯจึงได้นำความรู้และคำแนะนำต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง จนกระทั่งปัจจุบันประสบความสำเร็จในการทำการเกษตรในพื้นที่ดินเปรี้ยวจัด ซึ่งจากองค์ความรู้ที่มีจะเห็นได้ชัดเจน ซึ่งนอกเหนือจากการเพาะพันธุ์ปลาแรดแบบธรรมชาติที่มีต้นทุนต่ำแล้ว ได้ปลูกไม้ผลแบบต้นเอนบนคันดิน ซึ่งช่วยให้ใช้ประโยชน์พื้นที่ได้มากขึ้น และเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ง่ายขึ้นเพราะต้นไม่สูงมาก อีกทั้งยังให้ผลผลิตมากและรากไม้ยังช่วยรักษาหน้าดินได้อีกด้วย จนเป็นที่รู้จักกันไปทั่วสำหรับ ต้นตำหรับ การปลูกมะละกอต้นเอน และมะพร้าวต้นเอน ของสวนนายสมโชค

ด้วยความอุตสาหะและความเพียรพยายามในการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา จนทำให้นายสมโชคฯสามารถนำความรู้ในด้านต่างๆ มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ให้ราบรื่นและมีชีวิตที่พอเพียง ไม่ฟุ่งเฟ้อ จนสามารถลดรายจ่ายของครัวเรือนได้ด้วยผลผลิตที่ตนเองปลูกขึ้นมา พร้อมทั้งยังสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ถึงแม้ว่าจะไม่มากมายจนร่ำรวย แต่ก็เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่าย ทั้งตนเองและครอบครัวได้อย่างสุขสบาย และยังเป็นศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริที่สำคัญอีกจุดหนึ่ง

กิจกรรมภายในพื้นที่

จากพื้นที่ถือครองทั้งหมดจำนวน ๒๖ ไร่ ได้จัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้และพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน ๑๒ ไร่ โดยในพื้นที่ทำการเกษตรด้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้แบ่งออกเป็นกิจกรรมหลัก ๆ ดังนี้

๑. ด้านการปลูกพืช ดำเนินการทั้งในส่วนพืชหมุนเวียน เช่น แตงโม,ข้าวโพดหวาน, พริก,มะเขือ,ถั่วฝักยาว และถั่วพู รวมทั้งไม้ผลชนิดต่าง ๆ เช่น มะพร้าวน้ำหอม มะม่วงเบา มะละกอ มะนาว ฝรั่งส้มกระท้อน และมะกรูด

๒. ด้านประมงมีการเลี้ยงปลาในร่องสวน เช่น ปลาแรด ปลาบ้า ปลาจาระเม็ดน้ำจืด และเพาะพันธุ์ปลาแรดเพื่อจำหน่าย

๓. ด้านปศุสัตว์ มีการเลี้ยงไก่ เพื่อไว้บริโภคภายในครัวเรือน

๔. ด้านพัฒนาที่ดิน มีการทำปุ๋ยสดและปุ๋ยหมักโดยใช้สารเร่ง พด.๑ เพื่อปรับปรุงสภาพดินและบำรุงดิน การผลิตน้ำหมักชีวภาพโดยใช้สารเร่ง พด.๒ เพื่อเร่งการเจริญเติบโตของพืช การผลิตเชื้อจุลินทรีย์เพื่อควบคุมเชื้อสาเหตุโรคพืชโดยใช้สารเร่ง พด.๓ และการผลิตสารป้องกันแมลงศัตรูพืชโดยใช้สารเร่ง พด.๗ อีกทั้งการปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ต้นทุน บาทต่อปี	รายได้สุทธิ บาทต่อปี
๑) มะพร้าวน้ำหอม	๒,๒๐๐	๒๘,๐๐๐
๒) มะนาว	๒,๐๐๐	๕๐,๐๐๐
๓) มะละกอ	๑,๒๐๐	๒๐,๐๐๐
๔) ข้าวโพดหวาน	๑,๒๐๐	๒๐,๐๐๐
๕) ปลา	๘,๕๐๐	๔๐,๐๐๐
รวม	๑๕,๑๐๐	๑๕๘,๐๐๐

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านเกษตรผสมผสาน
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายสะแปอิง ยีดิง

ที่อยู่ : เลขที่ ๑๑๘/๒ หมู่ ๑๐ บ้านคีรี ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๕๗๐,๒๕๐ บาท

“ครู...ผู้ยึดมั่นในแนวทางพระราชดำริ”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายสะแปอิง ยีดิง อดีตครูผู้มุ่งมั่นที่จะสืบสานแนวทางตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงด้วยการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ปัจจุบันมีอายุ ๖๐ ปี เข้ารับราชการครูตั้งแต่ ปี ๒๕๒๓ ซึ่งระหว่างที่รับราชการแม้จะมีรายได้จากอาชีพครู จำนวน ๔๐๐,๐๐๐ กว่าบาทต่อปี แต่ด้วยใจรักในการทำการเกษตร จึงประกอบอาชีพเสริมด้วยการทำสวนแบบผสมผสานในพื้นที่ของตนเอง โดยได้เข้ามาเรียนรู้และศึกษาแนวทางการทำการเกษตรจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ตั้งแต่ ปี ๒๕๓๗ ทั้งนี้ หลังจากเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด ปี ๒๕๕๕ ก็หันมาลุยงานในแปลงเกษตรของตนเองอย่างเต็มตัว

ด้วยความเป็นครู... จึงหมั่นเรียนรู้และถ่ายทอด

หลังจากมีเวลาในการศึกษาและลงมือทำอย่างเต็มที่ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จนกระทั่งเกิดองค์ความรู้ การบริหารจัดการด้านการเกษตรแบบผสมผสาน การจัดการดินเปรี้ยวจัด เพื่อปรับสภาพดินให้เหมาะสมสำหรับการปลูกสละ และการใช้แมลงเป็นตัวช่วยในการผสมเกสรสละ ด้วยมุ่งมั่นจนประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต จึงทำให้ได้รับการคัดเลือกเป็นศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ด้านเกษตรผสมผสานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ปี ๒๕๕๒ และเป็นวิทยากรโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลที่สนใจทั่วไป

จากการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย สมถะ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฟุ้งเฟ้อ จึงทำให้ไม่ขัดสนเงินทองและไม่มีหนี้สิน มีแหล่งอาหารที่มั่นคงจากผลผลิตในสวนของตนเองเพื่อใช้บริโภคภายในครัวเรือนและแบ่งปันญาติพี่น้องในพื้นที่ ส่วนที่เหลือก็จะมีพ่อค้าแม่ค้ามารับซื้อถึงบ้าน ซึ่งสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้อย่างมั่นคง ปี ๒๕๕๖ มีรายได้จากภาคเกษตรและเงินบำนาญ รวมรายได้สุทธิเป็นเงิน จำนวน ๕๗๐,๒๕๐ บาท

กิจกรรมภายในพื้นที่

ในพื้นที่ซึ่งจัดเป็นศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ จำนวน ๑๖ ไร่ มีกิจกรรมที่ดำเนินงานภายในพื้นที่แบ่งออกเป็น ดังนี้

๑. บ้านที่อยู่อาศัย และพื้นที่ว่างรอบๆ บริเวณบ้าน เป็นพื้นที่ปลูกไม้ผลผสมผสานกับการเลี้ยงสัตว์ และเพาะเห็ด จำนวน ๒ ไร่ ซึ่งไม้ผลผสมผสานที่ปลูกได้แก่ ลองกอง จำปาดะไร้เม็ด ขนุน เงาะโรงเรียน สละ และระกำหวาน ซึ่งปลูกสละเป็นพืชหลักและมีระกำหวานเป็นพืชแซม เพาะเห็ด ๑ โรง เพื่อเก็บผลผลิตมาบริโภคในครัวเรือนและแบ่งปันเพื่อนบ้าน ส่วนก้อนเชื้อเห็ดที่หลังจากเก็บผลผลิตแล้วนำไปเป็นปุ๋ยใส่ต้นไม้ต่อไป ส่วนการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ไก่, แพะ, แกะ, โค

สำหรับเป็นอาหาร และมูลสัตว์ต่าง ๆ นำไปเป็นปุ๋ยสำหรับใส่ไม้ผลในสวน ซึ่งเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้เป็นอย่างดี

๒. การเลี้ยงปลา จำนวน ๒ ไร่ มีทั้งการเลี้ยงในบ่อดินและในกระชัง ได้แก่ ปลานิลจิตรลดา ปลาตะเพียน ปลาบ้า และปลาหมอ นอกจากนี้ ได้มีการทำปุ๋ยหมักโดยใช้เศษพืชต่างๆ กองไว้ในบ่อเพื่อให้เกิดแพลงตอน เพื่อเป็นอาหารธรรมชาติให้กับปลาในบ่อด้วย

๓. การปลูกป่าและไม้ผลผสมผสาน จำนวน ๒.๕ ไร่ นายสะแปอิง มีความสนใจในการปลูกป่า และมีแนวคิดที่จะทำเพื่อเป็นแบบอย่างแก่เกษตรกรรายอื่นๆ จึงเริ่มทดลองปลูกป่า เช่น สยาแดง กันเกรา ตะเคียนทราย กฤษณา ฯลฯ ในพื้นที่เดียวกันกับไม้ผล ซึ่งพันธุ์ไม้เหล่านี้มีการเจริญเติบโตที่สมบูรณ์ทำให้เกิดสภาพสวนเกษตรแบบผสมผสานสนับสนุนเกื้อกูลกัน กลายเป็นระบบนิเวศน์ที่มีความหลากหลายของพรรณไม้และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ อาศัยอยู่ร่วมกัน

๔. การปลูกปาล์มน้ำมัน ปลูกยางพารา ปลูกอ้อยแซมปาล์ม จำนวน ๙.๕ ไร่ ซึ่งศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ได้ให้การสนับสนุนการขุดยกร่อง พร้อมทั้งให้ความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดิน การทำปุ๋ยหมัก การปลูกพืชปุ๋ยสด เพื่อปรับปรุงบำรุงดินก่อนการเพาะปลูกพืช และปลูกอ้อยแซมระหว่างต้นปาล์ม เพื่อเพิ่มรายได้และเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖)

กิจกรรมค่าใช้จ่าย		กิจกรรมรายได้	
ค่าใช้จ่ายในการลงทุน		รายได้จากการเกษตร	
๑) เครื่องตัดหญ้า/อุปกรณ์	๖๐๐	๑) ปาล์มน้ำมัน	๒๘,๐๐๐
๒) ค่าปุ๋ย	๗,๓๕๐	๒) สละ	๑๐,๐๐๐
๓) ค่าน้ำมัน	๔,๒๐๐	๓) มะพร้าว	๒,๔๐๐
๔) ค่าแรงงานใส่ปุ๋ย	๓,๐๐๐	๔) หมาก	๕,๐๐๐
๕) ค่าแรงงานตนเอง	๓๐,๐๐๐	๕) เศษยาง (ยางก้อน)	๑๐๐,๐๐๐
รวมค่าใช้จ่าย	๔๕,๑๕๐	รวมรายได้ภาคเกษตร	๑๔๕,๔๐๐
		รายได้จากกิจกรรมอื่นๆ	
		๑) เงินเดือน	๔๐๐,๐๐๐
		๒) รับจ้างไถที่	๗๐,๐๐๐
		รวมรายได้สุทธิจากภาคเกษตร	๕๗๐,๒๕๐

“ นับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณ
แก่ตนเองและคนในชุมชนมาก
จากการน้อมนำแนวพระราชดำริมาปรับใช้
พบว่าสิ่งเหล่านี้มีการลงทุนที่น้อย
แต่ได้กำไรดี อีกทั้งก่อเกิดรายได้ที่มั่นคง
และมีรายได้ทุกวัน ที่สำคัญคือ
ทำให้ได้มีเวลาอยู่ครอบครัว
ไม่ต้องไปทุกข์ยากลำบาก
กับการทำงานนอกบ้าน ”

เกษตรกรตัวอย่าง ด้านเกษตรผสมผสาน

โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริ บ้านครองชีพ

นางหนูผัด บุญจันทร์

ที่อยู่ : เลขที่ ๑๕๔ หมู่ ๔ ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๓๔๘,๐๐๐ บาท

“ด้วยพระบารมี...มหาชินีแห่งสยาม”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นางหนูผัด บุญจันทร์ ปัจจุบันอายุ ๖๐ ปี เมื่อก่อนประกอบอาชีพรับจ้าง โดยทำงานอยู่ที่โรงงานผลิตถุงมือประมาณ ๗-๘ ปี โดยได้รับค่าจ้างประมาณ ๘,๐๐๐-๙,๐๐๐ บาทต่อเดือน ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวสามารถนำมาใช้จ่ายในครอบครัวได้บ้าง แต่ก็ไม่ถึงกับทำให้มีเงินเก็บ อีกทั้งการทำงานโรงงานดังกล่าว ทำให้นางหนูผัดฯ ไม่ค่อยได้มีเวลาให้กับครอบครัว เพราะบางวันก็ทำงานแต่เช้า บางวันก็อยู่ทำงานรอบดึก จึงทำให้ไม่ค่อยได้พบหน้าลูก ถึงแม้รายได้จากการทำโรงงานค่อนข้างดี แต่ครอบครัวจะไม่ค่อยได้มีเวลาได้ทำกิจกรรมร่วมกันอยู่บ่อยครั้งนัก ทั้งนี้นางหนูผัด มีพื้นที่ในครอบครองจำนวน ๑๐ ไร่ ซึ่งช่วงที่ประกอบอาชีพรับจ้าง ก็มีการทำนาและเลี้ยงวัวควบคู่ไปด้วย แต่ผลผลิตที่ได้ก็เพียงพอแค่การบริโภคภายในครัวเรือน

ด้วยพระบารมี..มหาชนชื่นสยาม

ต่อมา เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๔๓ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร บ้านหัวป่าเขียว ตำบลทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ทรงทราบถึงความยากจนของราษฎรจึงได้มีพระราชดำริให้หาพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อจัดทำโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ เพื่อให้ราษฎรเข้าไปศึกษาหาความรู้โดยการปฏิบัติจริง แล้วนำกลับไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งในการนี้ ประชาชนจำนวน ๙๓ ราย ได้ร่วมกันบริจาคที่ดินรวม ๒๕๔ ไร่ ๓ งาน ๑๒ ตารางวา ให้เป็นพื้นที่สำหรับดำเนินงาน ซึ่ง ๑ ใน ๙๓ ราย ที่บริจาคที่ดิน คือ นางหนูผัดฯ ซึ่งเมื่อโครงการฯ ได้จัดตั้งขึ้น นางหนูผัดฯจึงลาออกจากโรงงาน และเข้ามารับการฝึกอบรมและเรียนรู้งานด้านอาชีพกับฟาร์มตัวอย่างฯ และยังได้รับค่าตอบแทน วันละ ๑๓๐ บาท/วัน ซึ่งแม้ว่ารายได้จะหายไปและเงินที่ได้จะน้อยกว่าที่ได้รับจากโรงงานแต่การทำฟาร์มตัวอย่างฯ ก็ช่วยให้นางหนูผัดมีเวลาอยู่กับครอบครัวมากยิ่งขึ้น ทำให้ครอบครัวมีความสุขและมีความอบอุ่นมากขึ้น การดำเนินชีวิตไม่ต้องรีบร้อนออกไปทำงานนอกพื้นที่ และไม่ต้องเสี่ยงกับการเดินทางไปทำงาน

เรียนรู้..และพัฒนาต่อยอด

ช่วงเวลาที่ทำงานที่ฟาร์มตัวอย่างฯ ได้เรียนรู้การทำเกษตรกรรมในหลายๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการปลูกพืชผักสวนครัว การเพาะเห็ด ประมง และปศุสัตว์ แต่สิ่งที่รู้สึกสนใจและคิดว่าน่าจะสามารถสร้างรายได้ ให้ครอบครัวได้เป็นอย่างดีคือ การเพาะเห็ด นางหนูผัดฯ ได้ทำงานและเรียนรู้องค์ความรู้ต่างๆ ภายในฟาร์มตัวอย่างฯ และได้นำองค์ความรู้ที่ได้เหล่านั้นโดยเฉพาะการเพาะเห็ดกลับมาปฏิบัติเองที่บ้าน โดยได้ปรับพื้นที่แบ่งเหลือจากที่พักอาศัยมาสร้างโรงเพาะเห็ด จำนวน ๒ โรง รวมทั้ง มีการเลี้ยงกบ วัว ไก่พื้นเมือง ปลูกกล้วย และยางพารา (แทนพื้นที่นา) สร้างรายได้ให้นางหนูผัดฯ มากกว่าทำงานโรงงานกว่า ๓ เท่า และยังมีเวลาอยู่กับครอบครัว ชีวิตไม่ต้องเร่งรีบและเสี่ยงภัยอีกต่อไป

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

๑. เพาะเห็ด จำนวน ๒ โรง โดยแต่ละรอบการผลิตทั้ง ๒ โรง ใช้ต้นทุน จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท เพราะผลิตก้อนเชื้อเอง เมื่อออกดอกก็จะสามารถเก็บผลผลิตได้ ๓ – ๔ เดือน เก็บผลผลิตได้วันละ ๑๕ กิโลกรัมต่อโรง ขายกิโลกรัมละ ๔๐ บาท สร้างรายได้อย่างน้อย ๔๐๐ บาท ต่อวัน

๒. ผลิตก้อนเชื้อเห็ดจำหน่ายให้กับชาวบ้านที่สนใจ โดยจะจำหน่ายก้อนละ ๑๐ บาท ซึ่งโดยเฉลี่ยจะสามารถจำหน่ายได้ประมาณ ๑,๕๐๐ ก้อน ต่อเดือน

๓. การเลี้ยงกบ ซึ่งจะเลี้ยงประมาณ ๑๐,๐๐๐ ตัว และนำไปขายได้ กิโลกรัมละ ๗๐ บาท

๔. การเลี้ยงวัว และไก่พื้นเมือง ซึ่งจะเลี้ยงไว้บริโภคภายในครัวเรือน

๕. การปลูกยางพารา ทดแทนพื้นที่การปลูกข้าว

จากความรู้และความเชี่ยวชาญด้านการเพาะเห็ด ประกอบกับความมีน้ำใจของนางหนูผัดฯ ทำให้นางหนูผัดฯได้ขยายองค์ความรู้โดยเฉพาะเรื่องการเพาะเห็ดของตัวเองจะสามารถช่วยสร้างรายได้ให้แก่เพื่อนบ้านได้อย่างยั่งยืน และมั่นคง

ผลตอบแทนเศรษฐกิจ (ประจำปี ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน (บาทต่อปี)	รายได้ (บาทต่อปี)	รายได้สุทธิ (บาทต่อปี)
๑) เพาะเห็ด	๒๐,๐๐๐	๑๖๘,๐๐๐	๑๔๗,๐๐๐
๒) ก้อนเชื้อเห็ด	๖๐,๐๐๐	๑๘๐,๐๐๐	๑๐๘,๐๐๐
๓) เลี้ยงกบ	๖๐,๐๐๐	๑๔๐,๐๐๐	๘๐,๐๐๐
รวม	๑๔๐,๐๐๐	๔๘๘,๐๐๐	๓๔๘,๐๐๐

เกษตรกรตัวอย่าง ด้านการทำสวนส้มโอทับทิมสยาม

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นางอัมพร สวัสดิ์สุข

ที่อยู่ : เลขที่ ๓๙ หมู่ ๑๕ ตำบลคลองน้อย อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

รายได้เฉลี่ยต่อปี ๑๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

“ทับทิมสยามปากพนัง มหัศจรรย์แห่งส้มโอ”

อาชีพเดิมก่อนเข้าร่วมโครงการ

นางอัมพร สวัสดิ์สุข อายุ ๕๙ ปี มีอาชีพเกษตรกร ภายหลังจากแต่งงานมีครอบครัว เมื่อปี ๒๕๓๙ เก็บเงินซื้อที่ดินเพื่อทำการเกษตร ที่หมู่ ๑๕ ตำบลคลองน้อย อำเภอปากพนัง และเล็งเห็นว่าพื้นที่ของหมู่บ้านแสงวิมาน ซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้เคียงสามารถปลูกส้มโอได้ผลดี จึงตัดสินใจปรับสภาพพื้นที่ประมาณ ๔๐ ไร่ ของตนเองให้เป็นร่องสวนเพื่อปลูกส้มโอ โดยครั้งแรกปลูกส้มโอพันธุ์ทองดี เมื่อให้ผลผลิตปรากฏว่าได้ผลดี จึงได้ขยายพื้นที่และริเริ่มปลูกส้มโอพันธุ์ **“ทับทิมสยาม”** เมื่อปี ๒๕๔๔ ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นส้มโอเงินล้าน ของนางอัมพรฯ

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ

ส้มโอทับทิมสยาม ไม่ใช่ส้มโอดั้งเดิมในพื้นที่ปากพนัง แต่เป็นพันธุ์ใหม่ที่เกิดขึ้นที่หมู่บ้านแสงวิมาน โดยนายสมหวัง มัสแหละ ได้นำกิ่งพันธุ์ส้มโอสีชมพู ซึ่งเป็นพันธุ์พื้นเมืองอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มาทดลองปลูกและมีการปรับปรุงพันธุ์ ดูแลรักษาจนได้คุณภาพ สร้างชื่อจนมีคำกล่าวว่า “รสชาติหวานนุ่มไม่น่าเชื่อ สีของเนื้อแดงทับทิม ผิวผลนิ่มดั่งกำมะหยี่”

การที่ส้มโอทับทิมสยามสามารถปลูกได้ผลดี โดยเฉพาะในพื้นที่ของนางอัมพรฯซึ่งไม่ใช่ในหมู่บ้านแสงวิมานนั้น นักวิชาการให้ความเห็นว่า ที่เป็นเช่นนี้ เพราะดินที่ปลูกได้รับผลดีจากประตูระบายน้ำอุทกวิภาชประสิทธิ ในโครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สามารถควบคุมน้ำเค็มไม่ให้รุกตัวเข้ามาในพื้นที่เพาะปลูก มีน้ำทำการเกษตรได้อย่างพียงพอ และบรรเทาการเกิดอุทกภัย น้ำท่วมขัง ประกอบกับคุณสมบัติของดินในพื้นที่ และความเอาใจใส่มุ่งมั่นสั่งสมประสบการณ์ เรียนรู้และพัฒนาสร้างองค์ความรู้ด้านการผลิตส้มโอ และการประยุกต์ใช้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเรื่อยมาของนางอัมพรฯ จึงทำให้ประสบผลสำเร็จจนถึงทุกวันนี้

กิจกรรมภายในพื้นที่

นอกจากมุ่งพัฒนาคุณภาพผลผลิตแล้ว นางอัมพรฯยังสร้างโอกาสการเข้าสู่ระบบมาตรฐานสินค้า จนได้รับการรับรองแหล่งผลิตพืช (GAP) ตามโครงการความปลอดภัยอาหาร (Food Safety) ด้านพืช ได้ใช้สัญลักษณ์ Q การเข้าร่วมโครงการคัดสรรสุดยอดตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ ระดับห้าดาว (OTOP ๕ ดาว) และขอขึ้นทะเบียนจนสามารถจดลิขสิทธิ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์, GI (Geographical Indication) นาม “ส้มโอทับทิมสยามปากพนัง” ส่งผลผลิตเข้าประกวดระดับประเทศและได้รับรางวัลมาอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นที่รู้จักแพร่หลายในการตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ

พื้นที่ ๕๒ ไร่ ของนางอัมพรฯ มีส้มโอทับทิมสยาม ๒๖ ไร่ และส้มโอพันธุ์ทองดี ซึ่งปลูกไว้ก่อนแล้ว ๒๖ ไร่ ผลจากการทำการตลาดที่มุ่งเน้นผลผลิตที่มีคุณภาพและซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค ทำให้ผลผลิตในสวนเป็นที่ต้องการของผู้ซื้อ และสามารถกำหนดราคาเองได้ รายได้จากการจำหน่ายผลผลิตเพิ่มมากขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๕๐

ปัจจุบันผลผลิตในสวนของนางอัมพรฯสร้างรายได้อย่างมหาศาลปีละประมาณ ๑๑ ล้านบาท

ผลตอบแทนเศรษฐกิจ (ประจำปี ๒๕๕๖)

กิจกรรม	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน (บาทต่อปี)	รายได้ (บาทต่อปี)	รายได้สุทธิ (บาทต่อปี)
๑) ส้มโอทับทิมสยาม	๒,๕๐๐,๐๐๐	๑๐,๐๐๐,๐๐๐	๗,๕๐๐,๐๐๐
๒) ส้มโอทองดี	๑,๕๐๐,๐๐๐	๕,๐๐๐,๐๐๐	๓,๕๐๐,๐๐๐
รวม	๔,๐๐๐,๐๐๐	๑๕,๐๐๐,๐๐๐	๑๑,๐๐๐,๐๐๐

หมายเหตุ : เป็นเพียงตัวเลขประมาณการจากคำบอกเล่าของป้าอัมพร
สำหรับตัวเลขจริงนั้น ตนเองขอสงวนเป็นความลับ

คณะผู้จัดทำหนังสือ (ครั้งที่ ๒)
“๔๐ ตัวอย่างความสำเร็จ : เกษตรกรในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ”

คณะที่ปรึกษา

หม่อมหลวงจิรพันธุ์ ทวีวงศ์	เลขาธิการ กปร.
นางสุวรรณา พาศิริ	รองเลขาธิการ กปร.
นายดนุชา สินธวานนท์	รองเลขาธิการ กปร.
นายลลิต ถนอมสิงห์	รองเลขาธิการ กปร.
นายชัชชัย ภูวิชยสัมฤทธิ์	ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
นายประสาท พาศิริ	ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
นายสมบูรณ์ วงค์กาด	ที่ปรึกษาด้านการพัฒนา

คณะอำนวยการ

นายปวัตร์ นวะมะรัตน	ผู้อำนวยการสำนักประสานงานโครงการพื้นที่ ๑
นางสุพร ตรีนรินทร์	ผู้อำนวยการสำนักประสานงานโครงการพื้นที่ ๒
นายหทัย วสุนันท์	ผู้อำนวยการสำนักประสานงานโครงการพื้นที่ ๓
นางสาวอุศนีย์ ธูปทอง	ผู้อำนวยการสำนักประสานงานโครงการพื้นที่ ๔
นางศศิพร ปาณิกบุตร	ผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์

คณะผู้จัดทำ

นายตรีวิทย์ วินิชสำเภาทิพย์	นางสาวนงพงา เล็กภู่	นายธวัชชัย ไพรบูรณ์
นางสาวศีต์กร ตันกำแหง	นางสาววนิดา สราธิคุณ	นางสาวสุภาพร หมั่นหาทรัพย์
นายศุภรัชต์ อินทราวุธ	นายดนัยณัฐ สืบสาย	นางสาวฝนทอง แซ่เล้า
นายปริญญวัฒน์ วัชรอาภากร	นางเบญจรัตน์ อัครพลวงศ์	นางสาวประทีป ศรีคำ
นายสุทัศน์ ตั้งพิพัฒน์พงศ์	นางสาวรุ่งรัตน์ วงษ์จู	นางสาวพัฒน์ธชา ทองสกุล
นายอภิศักดิ์ สรวิสูตร	นายอิทธิพล วรนุช	
นางสาวสุดารัตน์ คุสินธุ์	นางพิมพ์นภัส บุรมย์ชัย	

พิมพ์ครั้งที่ ๑ เดือนกันยายน ๒๕๕๗ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๒ เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๘ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ที่
บริษัท ลักกี้ สตาร์ มีเดีย จำกัด โทรศัพท์ ๐ ๒๘๘๖ ๕๖๕๖ โทรสาร ๐ ๒๘๘๑ ๙๒๖๒

http://www.rdpb.go.th

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

เลขที่ ๒๐๑๒ ซอยอรุณอมรินทร์ ๓๖ ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๔๔๗ ๘๕๐๐ โทรสาร ๐ ๒๔๔๗ ๘๕๖๒

http://www.rdpb.go.th